

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

PROF. DR. MUSTAFA KAFALI'NIN

HAYATI VE ESERLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muammer MEŞE

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR

BİLECİK, 2015
10014484

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

PROF. DR. MUSTAFA KAFALI'NIN
HAYATI VE ESERLERİ

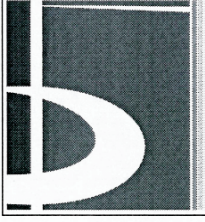
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muammer MEŞE

Danışman
Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR

BİLECİK, 2015

10014484

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

Sayfa: 1/1

19 /08 /2015

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 03.07.2015 tarih ve 139 / 11 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 13.08.2015 tarihinde Tez Savunma Sınavı yapılan Muammer MEŞE'nin "Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın Hayatı ve Eserleri" konulu tez çalışması Tarih Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZDANIŞMANI : Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR

ÜYE : Prof. Dr. İbrahim TAŞ

ÜYE : Yrd. Doç. Dr. Ahmet ALTUNGÖK

ONAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

Madde 43-(3) Yüksek lisans tez sınavı jürisi ve tez savunma sınav tarihi, ilgili ABD/ASD başkanlığının önerisi ve EYK kararı ile belirlenir. Önerinin uygun bulunmaması halinde tez jürisini ilgili EYK belirler. Jüri, biri öğrencinin tez danışmanı ve en az biri enstitünün başka bir ABD/ASD'den ya da başka bir yükseköğretim kurumundan olmak üzere üç veya beş asıl, birisi ilgili ABD/ASD'den, diğeri de enstitüye bağlı başka ABD/ASD'den veya başka bir yükseköğretim kurumundan olmak üzere iki yedek öğretim üyesinden, öğretim üyesi bulunmadığı takdirde doktora/sanatta yeterlik derecesine sahip öğretim elemanları ya da sanatçı öğretim elemanlarından oluşur. ABD/ASD başkanı, jüri üyelerini uzmanlık alanlarını göz önünde bulundurarak önerir. Jürinin üç kişiden oluşması durumunda ikinci tez danışmanı jüri üyesi olamaz.

BEYAN

“Prof. Dr. Mustafa Kafalı’nın Hayatı ve Eserleri” adlı yüksek lisans tezimin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmını Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Muammer MEŞE

13.08.2015

ÖN SÖZ

Bu tezin yazılması aşamasında, düşünceleriyle bana yol gösteren ve hiçbir zaman benden desteğini esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Abdulhalik Bakır'a, hayatım boyunca en büyük destekçilerim olan annem Kezban Meşe ve babam Yusuf Meşe'ye; bana inanan, çalışmam boyunca sabrını ve desteğini bir an bile benden esirgemeyen eşim Ayşe Meşe'ye teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Muammer MEŞE

13.08.2015

ÖZET

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Türk Tarihinin, Ortaçağ'dan Yeni ve Yakınçağ'a kadar farklı alanlarda araştırma ve incelemeler yapmış, yakın dönem tarihçiliğimizin önemli isimlerinden biri olmuştur. Yazdığı eserler ve yetiştirdiği öğrencileriyle modern Türk Tarihçiliğinin gelişmesine büyük katkılarda bulunmuş, önemli bir bilim insanı olmuştur. Ortadoğu Tarihi, Anadolu'nun Fethi ve Türkleşmesi, Kafkaslarda yaşayan Türk soydaşlarımız, Türk Dünyası gibi çalışma alanları, Mustafa Kafalı'nın üzerinde durduğu başlıca konuları oluşturmaktadır.

Bu çalışmada Türk tarihçiliğine önemli hizmetleri bulunan Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın hayatı, eserleri ve kişiliği ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışma sırasında kendisinin kitapları, makaleleri ve diğer çalışmaları temel alınarak bir metin tesis edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelime: Mustafa Kafalı, Anadolu, Türk Dünyası,

ABSTRACT

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Turkish History, Medieval and Modern Times from new research and studies done in many different areas, recently became one of the important names. He taught his students wrote the works and made great contributions to the development of modern Turkish historiography, has been an important scientist. Middle East History of the Conquest and Turkification Anatolia, Turkey Kinsman our living in the Caucasus, Turkey workspaces like the world, are the main issues on which Mustafa Head.

This study has important services to Turkish historiography Professor Dr. Mustafa's life is headed, has tried to approach his work and personality. During his study books, articles and other studies have attempted to plant a text based.

Keywords: Mustafa Kafalı, Anatolia, Turkish World.

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BİR İNSAN OLARAK MUSTAFA KAFALI

1.1. ŞECERESİ.....	6
1.1.1. Kafalızâdeler	6
1.1.2. Ailesi	8
1.2. EĞİTİM HAYATI.....	9
1.2.1. İlkokul, Ortaokul ve Lise Yılları.....	9
1.2.2. Üniversite Yılları.....	11
1.2.3. Askerlik Yılları.....	13
1.2.4. Akademik Hayatı	13

İKİNCİ BÖLÜM

BİR TARİHÇİ OLARAK MUSTAFA KAFALI

2.1. ESERLERİ	16
2.1.1. Kitapları.....	19
2.1.1.1. Çağatay Hanlığı.....	19
2.1.1.2. Anadolu'nun Fethi ve Türkleşmesi	22
2.1.1.3. Makaleler 1	24
2.1.1.4. Makaleler 2	26
2.1.2. Makaleler ve Tebliğler	30

2.1.3. Ansiklopedik Maddeleri	32
2.1.4. Danışmanlığını Yaptığı Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri	33
2.1.4.1. Danışmanlığını Yaptığı Yüksek Lisans Tezleri	33
2.1.4.2. Danışmanlığını Yaptığı Doktora Tezleri	34
2.1.5. Yeni Düşünce Dergisindeki Köşe Yazıları	36
2.2. FİKİR DÜNYASI VE TÜRK TARİHÇİLİĞİNE KATKILARI	39
2.2.1. Ortadoğu Türkmenleri Hakkındaki Görüşleri	41
2.2.2. Düşünce Dünyası ve Siyasi Hayatı	47
2.3. AKADEMİK KİŞİLİĞİ	50
2.4. SEVENLERİNİN GÖZÜNDEN PROF. DR. MUSTAFA KAFALI.....	55
2.4.1. Prof. Dr. Saadettin Gömeç	55
2.4.2. Prof. Dr. Üçler Bulduk	56
2.4.3. Prof. Dr. Abdullah Gündoğdu	57
2.4.4. Prof. Dr. Kemal Göde	58
2.4.5. Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUSTAFA KAFALI İLE RÖPORTAJ

3.1. Gündelik Yaşamı İle İlgili Kendisine Yönelttiğimiz Sorular.....	61
3.2. Akademik Hayatı İle İlgili Kendisine Yönelttiğimiz Sorular	65
3.3. Düşünce Hayatı İle İlgili Kendisine Yönelttiğimiz Sorular	68

SONUÇ.....	76
KAYNAKÇA	80
EKLER.....	82
ÖZGEÇMİŞ.....	101

KISALTMALAR

A.B.D.	: Ana Bilim Dalı
Bil.	: Bilimler
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
BÜ	: Bilecik Üniversitesi
c.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
Ed.	: Editör
Ens.	: Enstitü
Fak.	: Fakültesi
İA	: İslam Ansiklopedisi
M.E.B.	: Milli Eğitim Bakanlığı
Prof.	: Profesör
s.	: sayfa
ss.	: sayfadan sayfaya
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDVİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Ünv.	: Üniversite
vb.	: ve benzeri
Yrd.	: Yardımcı
yy.	: yüzyıl

GİRİŞ

Prof. Dr. Mustafa Kafalı Türk fikir ve ilim hayatının önde gelen akademisyenlerindendir. Son devir Türk tarihçiliğinde hem akademisyenliği, hem de ortaya koyduklarıyla bir "Milli Okul" hüviyetindeki hocamız, çocukluk yıllarından itibaren de Türk Milliyetçiliğinin en önemli neferlerinden olduğu gibi, sonradan da teorisyenliğini yapmıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünden sonra Türk Milliyetçiliği, Türkiye'de öksüz kalmış; rahmetli Nihal Atsız söndürülmek istenen bu ateşi yeniden canlandırmıştır. 1944'ten sonra Türk fikir hayatında ve siyasetinde Türk Milliyetçiliği planlı olarak yer almış ve Mustafa Kafalı da Atsız Bey ile beraber bu hareketin içerisinde yer almıştır. 12 Eylül 1980'den önce Türkiye'nin kan ve gözyaşıyla kavrulduğu günlerde, yine bu sevdasından vazgeçmeyen Mustafa Kafalı her türlü baskı ve sindirmeye göğüs gererek, üniversitede Türklük Davasından taviz vermeden dimdik ayakta durmasını bilmiştir. 12 Eylül 1980'den sonra her şeye rağmen ilmi çalışmalarına ara vermeyip, son dönemde Türk tarihini ve kültürünü başlangıçtan günümüze kadar en iyi bilen kişi olması hasebiyle bu sahanın en otoriter kişisi oldu.

Bugüne kadar pek çok bilim adamı hakkında birden fazla tez çalışması yapılmıştır, ancak Türk Tarihçiliği'nde yeri inkâr edilemeyecek olan Prof. Dr. Mustafa Kafalı hakkında böyle bir çalışma yapılmamıştır. Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın tarihçiliği, ilim adamlığı ve fikir adamlığı ön plana çıkarılarak, bir çalışma yapılmamış olması dolayısıyla, tez konusu olarak; Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın Hayatı ve Eserleri'ni çalışmaya karar verdik.

Çalışmamızı oluştururken tezimizi üç ana bölüm olarak ele aldık. Birinci bölümde Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın doğumu, ailesi ve eğitimi ile ilgili bilgilerin bulunduğu akademik hayatından önceki yaşantısı hakkında bilgiler vermeye çalıştık. İkinci bölümde ise Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın akademik yaşantısı, eserleri, fikir dünyasını yani kısaca ifade edecek olursak tarihçi kişiliğini ele almaya çalıştık. Üçüncü bölümde ise Prof. Dr. Mustafa Kafalı ile gerçekleştirdiğimiz röportaj bulunmaktadır. Bu röportaj esnasında Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın insani ve tarihçi yönünü yakından tanıma fırsatı bulduk. Prof. Dr. Mustafa Kafalı hakkında daha önce hiçbir yerde

bulunamayacak gerek ailevi, gerek akademik, gerekse siyasi bilgilerini kendisinden dinleyerek eserimizde bu önemli bilgilere yer verdik.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın yaptığı çalışmalar hakkında kısaca bilgi verecek olursak, Mustafa Kafalı eserlerini üç ana dalda oluşturmuştur. Birincisi, kendisine özellikle akademik kariyer kazanmasında etkili olan, uzmanlık alanı ile ilgili çalışmalardır. Bunun ana unsurlarını ise Altınorda ve Çağatay Hanlıkları oluşturmakta olup, bu süreç Cengiz Han'dan Timurlulara kadar uzanmaktadır. Prof. Dr. Mustafa Kafalı çalışmalarında Cengiz Han ve ahfadının menşe bakımından Türk veya Moğol olup olmadığından ziyade, onların kurmuş olduğu devletlerin siyasi, askeri ve kültürel bakımlardan Türk karakterli yapısını vurgulamaya çalışmıştır. Böylece kendi hocaları Zeki Velidi Togan ile İbrahim Kafesoğlu'nun bu konuya dair sahip oldukları düşüncelerinde bir yerde sentezini yapmıştır.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın çalışmalarının ikinci grubunu, anavatan kavramı etrafında Türk Yurdu, Türk Coğrafyası ve Türk Dünyası ile ilgili çalışmaları meydana getirmektedir. Bu çalışmalarında anavatan ve Anadolu'nun Türkleşmesi hususi bir yer teşkil eder. Tarihi süreçte Anadolu'nun fethi ile Türk tarihinde yeni bir dönem başlamış olup, bu hâdise özellikle Batı Türklüğü için sonuçları itibarıyla büyük ehemmiyet taşımaktadır. Bu nedenle Prof. Dr. Mustafa Kafalı, çalışmalarında Anadolu'nun Türkleşmesinin safhalarını detaylı bir şekilde ortaya koyduğu gibi, dönemin kaynakları ışığında ortaya çıkarmaya yönelik ilmî çalışmaları da öncülük etmiştir. Bu amaçla 16. yüzyıl tahrir defterleri, 17-19 yüzyılın Kadı sicilleri ve nihayet Milli Mücadele döneminin arşiv vesikaları ile desteklenen bu çalışmalarla, Anadolu Türk şehirlerinin tarihini esas alarak inceleyen Yüksek Lisans ve Doktora tezleri hazırlanmıştır.

Yukarıda ifade etmeye çalıştığımız Türk dünyasının yanında özellikle Suriye, Irak, Azerbaycan ve Balkan Türklerinin ekonomik, siyasi ve kültür meseleleri Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın tarihçiliğinde ayrı bir öneme sahiptir. Tarihçiliğinde Anadolu için yaptığı gibi, coğrafyanın vatanlaşması, siyasi ve kültürel bakımlardan ele alınmış ve bu çalışmaların Türkiye'de ve Türkiye dışında milli hassasiyetlerin yeniden canlanmasında etkili olmuştur.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın çalışmalarını üçüncü dalını ise; Türk kültürü ile ilgili çalışmalar ve bu sahadaki fikri yazıları alır.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, milli cumhuriyetin yapı harcını karan büyük tarihçiler kuşağının son temsilcisidir. O kuşaklar, ardı arkası gelmeyen felaketler arkasından, büyük yokluklar içerisinde milli ve müstakil bir devlete sahip olmanın ne denli kıymetli olduğunu bizzat yaşayarak tecrübe etmiş kuşaklardı. Mütevazı idiler. Dirençli ve dayanıklı idiler. Ancak alçak gönüllü oldukları kadar gururlu idiler. En büyük iftiharları mensup oldukları milletleri ve bu milletin parlak geleceğine olan imanları idi. Köprülü, Mükrimin Halil, Togan gibi birinci kuşakların sonra gelen Osman Turan, Mehmet Altay Köymen, İbrahim Kafesoğlu gibi ikinci kuşak tarihçilerin hemen ardından gelen son halkasıdır. Bu tarihçi kuşakların umumi hususiyetleri; ilmi derinlik ve donanım yanında her birinin ayrı ayrı mütefekkir olmalarıdır. Ülke ve dünya meselelerine kayıtsız kalmayan bu tarihçi nesli, bu konuda sahip oldukları özgün çözümleri ve Türklük konusunda yüksek hassasiyetleri ile hemen fark edilirler.

Osmanlı araştırmaları denildiğinde akla ilk gelen isimlerden biri olan Prof. Dr. Mustafa Kafalı hayatını mesleğine duyduğu aşkla geçirmiştir. Bilimsel edebin dışına çıkmayan çalışmaları, şöhretten uzaktır. Bu sebeple de sadece işin erbabları tarafından tanınmış, sevilmiş ve takip edilmiştir.

Bazı insanlar vardır ki tarihe malzeme olurlar. Bunlar genele hiçbir etkisi olmayan ancak genelin oluşması için gerekli bulunan küçük parçaları oluşturan insanlardır. Yine bazı insanlar vardır ki bunlarda tarihi oluştururlar. Yani tarihi tarih yapan büyük hadiselerin oluşumu ve gelişiminde bizzat etkili olmuşlardır. Ve bazı insanlarda vardır ki tarihi yazarlar. Prof. Dr. Mustafa Kafalı'da tarihi yazan insanlardan olmuştur. Türk ilim âleminde Prof. Dr. Mustafa Kafalı sadece bir eğitimci olmamış, bir araştırmacı ve bir tarih filozofu da olmuştur. Ortaçağ, Yeniçağ ve Yakınçağ gibi farklı alanlarda birçok yayın yapmış, Türk tarihçiliğine onlarca eser armağan etmiş, değişik üniversitelerde akademik hayatına devam eden yüzlerce öğrenci yetiştirmiştir. Prof. Dr. Mustafa Kafalı, bu yönüyle sıradan insanlar statüsünden çıkmış, biyografi çalışmasına konu teşkil edebilecek bir şahsiyet haline gelmiştir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, 20. yüzyılın ikinci yarısında ve 21. yüzyılda bir tarihçi, aynı zamanda bir aydın ve fikir adamı olarak ön plana çıkmış bir şahsiyettir. Yazdığı kitapları, Yeni Düşünce Dergisi, Türk Kültürü, Tarih Dergisi vb. gibi pek çok gazete ve dergide kaleme aldığı yazıları, kurucu üye olarak da yer aldığı sivil toplum

kuruluşları, fikirlerini cesur bir şekilde ifade ediş i ile döneminin birçok aydın ve fikir adamından farklı bir duruş a sahiptir. Gerek ilmî, gerekse gençliğı ve toplumu bilinçlendirmeye yönelik olarak kaleme aldığı güncel yazılarında bu duruş u tespit etmek mümkündür.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı yalnızca bir tarih araştırmacısı, fikir adamı ve aydın mıydı? Elbette ki hayır, onun bu özellikleri kadar hocalığı ve yetiştirmiş olduğı öğrenciler de önemlidir. Dersleri sadece Tarih Bölümü öğrencileri tarafından değil, Siyasal Bilgiler Fakültesi vb. daha birçok değişik bölümde okuyan öğrenci yelpazesi tarafından takip edilen Prof. Dr. Mustafa Kafalı, pek az akademisyene nasip olabilecek bu özelliğı ile dahi bir teze konu olabilecek öneme haiz bir kimsedir.

Kısaca bahsedildiğı ve çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde görüleceğı üzere Prof. Dr. Mustafa Kafalı mesleğini aşkı bilmiş, tüm hayatını tarihe ve vefa borcu olduğunu her ortamda söylediğı kendisini okutup yetiştiren Türk Devletine hizmet edecek yeni araştırmacı ve bilim adamları yetiştirmeye vakfetmiştir.

Bir hayatı yazıya geçirmek zordur. Çünkü her ne şek il ve statüde olursa olsun karşımızda koca bir hayat ve o hayatı kuran bir beyin, bir kişilik vardır. Kaldı ki, Prof. Dr. Mustafa Kafalı gibi bir şahsiyeti anlatmak; hayatı, eserleri, kişiliğı ve fikirleriyle ortaya koymaya çalışmak çokta kolay olmayan bir iş olacaktır. Bu zorluğı elimizden geldiğince aşmaya çalıştık. Öncelikle Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın hayatı hakkında bilgi sahibi olmamıza yardımcı olabilecek bilgi ve belgeleri toplamaya; yine kendisiyle ilgili yazılmış makale, köşe yazısı, tanıtım yazısı gibi tüm metinleri elde etmeye çalıştık. Eğitim hayatını ve akademik kariyerini inceledikten sonra ikinci bölümde eserlerini inceleyerek, Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın tarih felsefesini anlamaya, anlatmak ve duyurmak istediğı noktaları görmeye gayret ettik.

Araştırmamız da Türk Tarihi ve Tarihçiliğinde, yaptığı ilmî çalışmaları, bu incelemeler kullandığı farklı bakış açısı ile önemli bir yere sahip olan Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın hayatı, akademisyenliğı, aydın kimliğı ve eserleri konu edilmiştir. Bu çalışmada Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın yetişmesi, fikrî altyapısının oluşmasını hazırlayan şartlar, ilmî ve fikri içerikli eserleri, kimlerle ilmî konularda anlaşmazlıklar yaşadığı gibi meseleler açıklanmaya çalışılmıştır. Bunun dışında Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın içerisinde yer aldığı fikrî hareketlerin neler olduğı ve kimlerden etkilendiğı

ortaya konulmuştur. Prof. Dr. Mustafa Kafalı, hayatının başından itibaren milliyetçi bir çizgide yer almış ve eserler vermiştir. Yazdığı sayısız eser ve yaptığı konuşmalar ile de Türk'ü en iyi anlayan ve anlatan şahsiyet biri olmuştur.

Elde edebildiğimiz tüm eser ve belgelerle ortaya çıkarmaya gayret ettiğimiz bu çalışmamızla ümit ediyoruz ki Prof. Dr. Mustafa Kafalı gibi bir ilim abidesinin daha iyi anlaşılmasına kısmen de olsa bir katkı sağlarız.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİR İNSAN OLARAK MUSTAFA KAFALI

1.1. ŞECERESİ

1.1.1. Kafalızâdeler

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Karaman Türkmenlerine mensup olup, ailesi Cumhuriyetin kuruluşuna kadar Kafalızâdeler adıyla anılan, Konya'nın köklü ve ileri gelen ailelerinden biridir. Bizzat Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın verdiği bilgilere istinaden, 13 nesilden beri bu bölgede bulunan Kafalızâdeler, üç kol halinde teşekkül etmiş olup, önceleri Ermenek ve Karaman yöresinde yerleşmiş, zaman içerisinde ise Konya'da kök salmıştır (Gömeç, 2002:3).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, aile kökeni hakkında şunları söylemektedir;

Kökenimiz Ermenek Avşarlarındandır. Ailemizin lakabı Kafalızâdeler'dir. Bizim soyadımız, Soyadı Kanunu ile alınmış soyadı değil; aile lakabımızdan gelir. Soyadı Kanunu ile aile lakabımızı soyadı olarak almışız. Aile tarihimiz çok eskidir. Aile geçmişimiz, lakaplarının mezar taşlarındaki kayıtlarına göre, Ermenek'te beş yüz yıldan daha eskiye dayanır. Daha sonra Karaman'a gelmişler; oradakiler de dört yüz yılı bulur. İki yüz elli yıldan beridir de Konya merkezdeyiz. Eskiden ailemizden bazıları, Halep'e ve Şam'a kadar giden ticaret kervanlarını çalıştırmışlar. Gidiş gelişler sırasında bazı aile fertleri orada kalmışlar. Lakapları da aynen devam etmiş. Babamın Mehmed Emin adlı amcası, Yemen'e serdar olarak gönderilmiş. 1901-1902'de büyük amcam hacca gittiğinde amcamı ancak görebilmiş. Amcamla son görüşen de o. Orada kalmış. Ailemden bir kol Medine'ye gidip yerleşmiş. Onların sonuncusu vefat ettiğinde mallarına Suudi Arabistan hükümeti el koydu. Babam tabi realist ve hukukçu tarafı da olduğundan dolayı olaya hâkimdi. Halalarım mirastan bahsedip, 'Emmimizin malını alalım' deyince, babam güldü. Hukukçu olduğu için biliyordu. 'Sanki bize bırakacaklar, diye bekliyorsunuz ama Araplar vermez abla. Boşuna yorulmayın' dedi. Bir amcaoğlu daha, Mısır'ın İskenderiye'sindeydi. O da vefat etti. Onun mirasında da aynı şeyler yaşandı. Cumhuriyet ilan edildiğinde babam Konya'ya gelmiş. Yaşı kırk civarında imiş. Hâlâ bekârmış. Büyük halam 'Karaoğlan derhal evleneceksin!' demiş. Ondan sonradır ki babam evlenmiş. O dönem insanları cepheden cepheye koşarken evlenmeye dahi fırsat bulamamışlar. Atatürk de Karabekir de hep kırkında evlenmiştir. Dedem müderris olmasına rağmen, 1900'lü yıllarda babamı hukuk okumaya göndermiş. Geleceğinin orada olduğunu görmüş. Cumhuriyet'le beraber Türkçülük hareketi başlamış. Babamların nesli, ailelerinin koydukları isimlerin yanına muhakkak Türk isimleri almışlar. Babam da Ertuğrul ismini almıştı. Ölene kadar o ismi kullandı. Anamın babası askermiş. Kolağası rütbesindeymiş. Öldüğü günlerde binbaşı rütbesi gelmiş. Anam 'Kolağası babam' diye bahsederdi. Kendisine niye binbaşı demediğini sorduğumda 'Duymadım ki oğul!' dedi (Erzurumlu, 2013:23-25).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Kafalızâde lakabıyla alakalı olarak ailesi arasında ilginç bir rivayet olduğuna işaret etmiştir. Bilindiği gibi Osmanlı vüzerasından Gedik

Ahmet Paşa, Fatih Sultan Mehmet ve II. Bayezid dönemlerinde Karaman diyarına pek çok seferler tertip etmiş ve Karamanoğulları'nı, Osmanlılar'a karşı mukavemetlerini kırmak için şiddetli tedbirler almıştır. Gedik Ahmet Paşa, bu gaye ile Kasım Bey başta olmak üzere Karaman hanedanının ileri gelenlerini ortadan kaldırırken, Karaman Beylerinin bir kısmını da, nüfuzlarını kırmak ve siyasi bakımdan tesirsiz hale getirmek maksadıyla Karaman dışına çıkartmıştı. Bütün bu yaptıklarına rağmen, Turgutoğulları'nın tahrikiyle Karamanoğulları'nın yeniden başkaldıracağına dair Gedik Ahmet Paşa'nın şüpheleri bulunmaktaydı. Bu durumdan emin olmak isteyen Gedik Ahmet Paşa, Karaman beylerinin önde gelenlerinin bulunduğu bir mecliste, onların fikirlerini alır. Bu beyler arasında Kafalı ailesinin atası durumunda sayılan ve Alaiyye Beyi Kılıçarslan'ın amcası olduğu söylenen Yahşi Bey'de bulunmaktadır Yahşi Bey, Karamanoğulları'nın daha önce yaptıkları gibi yeni bir karşı girişimlerinin bir daha olamayacağını ve artık Osmanlı Devletine itaat edileceğini güzel bir örnekle açıklar. Yahşi Bey, Ahmet Paşa'ya şöyle söylemektedir; “Rüzgâr gelince ekinler yassılır. Rüzgâr geçince ekin tekrar ayağa kalkar. Ancak şimdi Karaman'lı ekinin başağı idi. Bizi birleştiren oydu. Turgutoğlu'nun ise onun yerini alamayacağı bellidir. Burada gördüğün herkes Turgutoğlu ayarındadır” (Kafalı, 2005:XII).

Osmanoğulları'nın Karamanoğulları'nı kastederek “Bu defa Osmanoğlu burada ekinin başağını biçti, ancak başak olursa ekinin değerli olduğunu” (Kafalı, 2005:12) söyler. Yahşi Bey'in bu zarif açıklaması hoşuna giden Gedik Ahmet Paşa, Yahşi Beye buna benzer daha başka sorularda sorarak bir yerde ona itibar ettiğini de gösterir. Aldığı yerinde cevaplar üzerine Gedik Ahmet Paşa'nın Yahşi Beye; “*Bey sen kafalı, akıl sahibi birine benziyorsun*” (Kafalı, 2005:12) demesinin bu ailenin Kafalızâde olarak anılmasına vesile olduğu düşünülür.

Ailenin Karamanoğulları devrinde önceleri Alanya-Anamur taraflarında olduğu ve bölgede sahil emiri olarak vazife yaptıkları söylenir. Bu ananeye göre aile Karaman'ın altı kardeşinden biri olan Oğuz Han neslinden gelmektedir. Oğuz Han nesli Alaiyye'de sahil emirliği yapmakla beraber manevi başkent durumunda ki Ermenek ile ilişkisini her zaman devam ettirmiştir. Nitekim aile ananesine göre, aileye Kafalı isminin verilmesi rivayetinde adı geçen Yahşi Bey'in, son Alaiyye Beyi durumundaki Kılıçarslan'ın amcası olduğu söylenir. Yelli Bel, Balgasun, Küçük ve Büyük Avşar gibi yerlerde bulunan boyun Alaiyye-Ermenek hattında göç ettiği görülür. Osmanlı dönemi

ile birlikte ise aile üç kola ayrılır. Ailenin bir kolu Ermenek'te kalırken diğer kol Ermenek civarından Konya'ya ve Karaman'a göç ederek burada yerleşir (Gömeç, 2002:4).

1.1.2. Ailesi

Mustafa Kafalı 20 Ocak 1934'te Konya'da dünyaya geldi. 1962 yılında ise kendisi gibi bir tarihçi olan Sevgi Kafalı ile evlenmiştir. Kafalı çiftinin Ertuğrul isminde bir erkek çocukları olmuştur. Eşi Sevgi Kafalı, Mustafa Kafalı ile tanışma hikâyesini şu şekilde anlatmaktadır;

Bir grup arkadaşımı ikna ederek biz atsız hocaya gittik. Atsız hoca bizi istasyonda karşıladı. Aldı ve Feyzullah Caddesi Numara 9'a gittik. Gittik ki orada birkaç kişi daha var. Mustafa Kafalı, İsmail Hakkı Gökhan, ve Kamil Ekmekçi adında, onların ikisi üniversite de talebe Mustafa Kafalı da tarih bölümünde asistan imiş. Mustafa Kafalı ile orada tanıştık. Tembih ettiler bize. Gelin gidin uğrayın. Konuşuruz ederiz falan diye biz zaman zaman ziyaretlerine gittik. Sonra her Çarşamba günü Süleymaniye Kütüphanesi'ne saat 11'de gitmeyi adet edindik. Gittik 12'ye kadar oturduk. Hocanın mesaisi 12'de biterdi ondan sonra Eminönü'ne kadar hocayla yürüyerek inerdik. Hoca oradan vapura biner, karşıya geçerdi. Bu gidiş gelişlerimiz sırasında Kafalı'yla aramızda karşılıklı bir şeyler hissedildi. Ve bana haziran ayında evlenme teklifi etti (Gömeç, 2002:9).

Mustafa Kafalı'nın babası Mehmed Said Beğ'dir. Annesi ise Niğdeli Kolağası Osman Bey'in kızı Feride Hanım'dır. 1884 yılında dünyaya gelen Mehmed Said Beğ, Hacı Mustafa Şükrü Efendi ve Emine Hanımın evliliğinden olma üç evlâdından en küçüğü olup, 1963 yılında vefat etmiştir.

Mehmed Said Efendi, müderris olarak çok sayıda talebe yetiştirdiği gibi, devrin Konya valisinin ısrarları üzerine, Islahat Fermanı'nın ilanından sonra uzun müddet Konya müftülüğü vazifesini de yürütmüştür. Onun Mustafa, Ahmed ve Süleyman adlarında üç oğlu vardı. Oğullarından Süleyman'ın Halep'de kaldığı bilinmektedir. Diğer oğlu Ahmed ve Mustafa'nın ise dörder evlat sahibi olduğu ve Mustafa'nın Sabri isimli oğlunun da İskenderiye (Mısır)'de vefat ettiği anlaşılmaktadır.

Bir hukuk adamı olan Mehmed Said Beğ, Osmanlı döneminin son yıllarında ve Cumhuriyet döneminde adliye teşkilatında vazife yapmıştır. 1910 yılında Osmanlı Devletinde Müdde-i Umumî olarak Van'da görev yapan Mehmed Said Beğ, Cumhuriyetinin ilanından 1949 yılındaki emekliliğine kadar yurdun çeşitli bölgelerinde hâkim olarak görev almıştır. Mehmed Said Kafalı, Meşrutiyet yıllarında iyice filizlenen

Türkçülük hareketine de uzak duramamış bir münevverdir. Nitekim onun nüfus idaresine resmen başvurarak ismine Ertuğrul'u ilave ettirmesi de bunun açık bir delilidir. Ertuğrul Mehmed Said Bey'in en büyük ablası olan en büyük ablası olan Sıdika Hanım, babası Mustafa ve annesi Emine Hanım'ın 1917'de vefatı üzerine harp dolayısıyla erkekler cephede olduğu için bütün ailenin idaresini yüklenmiştir. Bu nedenle Ertuğrul Mehmed Said Bey, ona ancak bir anneye gösterilecek kadar saygı duymuştur (Kafalı, 2005:XII).

Büyük hala Sıdika Hanım'ın Mustafa Kafalı'nın hayatında ve yetişmesinde de önemli bir yeri vardır. Ancak Prof. Dr. Mustafa Kafalı asıl terbiyeyi annesi Feride Hanım'dan almıştır. Feride Hanım aslen Niğde'li olan Kolağası Osman Bey'in tek kızı olarak yetişmiştir. Dede Osman Bey, Milli Mücadelede şehit düşmüştür. Feride Hanım Cumhuriyet döneminin ilk hanım münevverlerinden olup, 14 yıl süreyle muallime olarak hizmet vermiştir. Ertuğrul Mehmed Said - Feride Hanım çiftinin Ömer Doğan, Emine İsmihan ve Mustafa Köksal adlarında üç evladı olmuştur (Kafalı, 2005: XIII).

1.2. EĞİTİM HAYATI

1.2.1. İlkokul, Ortaokul ve Lise Yılları

20 Ocak 1934'te Konya'da doğan Mustafa Kafalı, ailesinde ve çevresinde gördüğü yüksek eğitim ruhuyla, kendi ruhunu ve zihnini besleyerek eğitim çağına gelmişti. İlk, orta ve lise öğrenimini doğduğu şehir olan Konya'da değişik okullarda tamamlamıştır. İlkokulu şu an mevcut olmayan Ahmet Paşa Mektebi ve Taş Mektep adıyla bilinen Akif Paşada okudu. Ertesi yıl öğrenimine İsmet Paşa İlkokulu'nda devam eden Mustafa Kafalı, 19 Mayıs İlkokulu'nu bitirdi ve O dönemde Anadolu'nun sayılı okullarından olan Konya Lisesi'nden mezun oldu (Gömeç, 2002:9).

Mustafa Kafalı, ilkokul ve lise döneminde okumak için çektiği sıkıntıları ve o dönemde ülkemizin içerisinde bulunduğu sıkıntılı dönemleri şu şekilde ifade etmektedir;

Çocukluk yıllarımda, babamla birlikte çarşıya çıkardık; ben koluma sepeti takardım. Yolda ayağı olmayanlar, kolu olmayanlar, gözü olmayanlar... Oğlum, derdi erkek nüfusunun hepsi bu. Çoğunluğu savaştan arta kalan gazilerdi. Doktor yoktu. İlaç yoktu. Sıtmadan, veremden

insanlarımız kırılırdı. Her ailenin, on on beş tane çocuğu olurdu. Fakat yarısı gider, geriye yarısı kalırdı. Çıkarılan nüfus kayıtları, hangisine denk düşerse, o kullanırdı. Zaman zaman duyarsınız “eski toprak” diye. O dönemde hayatta kalanlara, günümüzde “eski toprak” deniyor. İşte onun için ben, eski toprağım. Her şeye rağmen, ilaçsız, doktorsuz çemberi kırıp geçenlerdenim. Şimdi bunları yaşamadan, rastgele konuşanlara rastlıyorum. “Oğlum” diyorum, “Eski günleri bilmiyorsun.” Zamanında üniversitede okurken, karın tipinin içinde yürüye yürüye giderdik. Ne otobüsü ne yeri ne yurdu var. Ancak bulabilirsek kendimiz pişirip yiyorduk. O yokluk döneminde, yolun yolağın olmadığı, Anadolu’nun perişan olduğu dönemde ki, o korkunç bir dönemdir, memurlara ancak maaş verilebiliyordu. Ceket pantolonu, ancak memurlar giyebiliyorlardı. Zavallı ahali de eh işte, uyabildiği kadarıyla bir şeyler yapmaya çalışıyorlardı. Köy yerinde değil, dağ başında değil, şehirdeki durum buydu, hakikaten yoktu.

Ekmek dediğiniz zaman, koskoca Konya vilayetinin merkezinde bir tek fenni fırın vardı; adı “Fenni Fırın”dı. Geri kalan tandır ekmeğine benzer ekmeği yapan köşe fırınlar vardı. Her mahallenin köşesinde bir fırın vardı. Diyelim ki, bir batman un götürürsün; “İşte, mesela şu kadar ekmek” denirdi. Fırına sürülür; o kadar ekmek çıkarılırdı. Akşam vakti gider teslim alırdın. O, bir hafta idare ederdi. Bir tek fenni fırında bu yeni ekmeklerin yapıldığı yer fenni fırındı. Şimdi orayı da yıkmışlar. Artık eskisi gibi köşe mahalle fırınlar kalmamış, artık. Şimdi modern dünyadayız ya, onların hepsi kalkmış. Tandır zaten kalmamış. O zamanlar bu modern ekmekleri merak ederdik, şimdi de o eski ekmekleri arıyorum. O dönem bizim çocukluk, öğrencilik devirlerimizdir.

O zamanlar yoklukla okuyorduk. O devirde, memleketteki eğitim kültür hayatı o kadar gelişmemişti. Bizim talebeliğimizde, 1953’te üniversiteye geldik Türkiye’de üç üniversite vardı: Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Teknik Üniversite. Hatta aramızda bir laf dolaşırdı. İstanbul Üniversitesi beynelmilel üniversite, Ankara Üniversitesi ise öyle değil diye. Ben de o zaman Ankara Üniversitesinde okuyorum. Talebesi dört bin; İstanbul Üniversitesi’nin talebe sayısı beş bindi. Teknik Üniversitede ise dokuz yüz bin talebe vardı. Hepsini topla, Türkiye’deki üniversite talebesinin tamamı on bin kişiyi ancak buluyordu. Şimdi kenarda, bucakta kalan bir üniversitede bile aynı öğrenci sayısı var. Türkiye’de şu anda milyonlarca üniversite öğrencisi var. Ama o zamanki seviyeye erişiyorlar mı diye sorarsanız, ben eriştikleri kanaatinde değilim.

Öyle talebe yurtları falan filan ne gezer... Fakülteye dahi, kış günü tipinin, fırtınanın içinde yürüye yürüye gider gelirdik. O şartlar içinde o kadar yokluk vardı. O yokluk içinde de okumuş adamımız çok azdı. O kadar azdı ki, Çanakkale’deki, Dumlupınar’daki, Sakarya’daki, şehitlerimizin listesine bakın. Oralardaki şehitlerin ağırlığı okumuş, münevverler veya öğrencilerdir.

Bazen öyle durumlar olurdu ki, hoca da, mektep de bulamazlardı. Benim mezun olduğum sene, Türkiye’de kırk dokuz lise vardı. Her vilayette lise yoktu. Cumhuriyetin ilk kurulduğu sırada Türkiye’deki liselerin sayısı on iki idi. O kadar yokluk içerisindeyiz. Nüfus erimiş öyle ki, erkek nüfus kadın nüfusun yarısı olmuştu. Bazen babamla beraber çıkardık, yolda yürüyoruz veyahut çarşıya gidiyoruz değil mi? Kolsuz, ayakları ya da gözleri olmayan bir sürü gazi görürdük. Babam, “Oğlum” derdi, “İşte, gördüklerin var ya, bunlarda erkek nüfusun içinde. Görüyorsun durumlarını yokluk içerisinde.” Nüfus, erimişti. Okuyan yoktu. Bugünkü devre göre o günleri mukayese etmeyin. O devrin o yokluğu içerisinde bir şey daha söyleyeceğim, neredeyse güleceksiniz. Şimdi sınıflarda ilkokul birinci sınıfta şu yaşta, ikinci sınıfta bu yaşta denilir... Benim ilkokuldan mezun olduğum sene, bir sınıf arkadaşım mezun oldu askere gitti. Sınıfımızda ilkokul beşinci sınıfta yirmi yaşma gelmiş genç bile vardı. Sınıfta şimdiki gibi akran talebeler falan görmeyiz. O zaman yokluk içerisinde okuyanlar ancak böyle okurdu. Eski günlerin acılarını, şimdi siz sordukça ben hatırlamak durumunda kalıyorum.

Hakikaten müthiş bir yokluk içerisindeydik. Atatürk, Allah’tan ki başkent olarak Ankara’yı yaptı da Anadolu tekrar canlandı. Türkülerimize bir bakın. Hep İstanbul feryatlarıyla doludur. “Yârim İstanbul’u mesken mi tuttun/Gördün güzelleri bizi unuttun.” diye başlayan bir türkümüz vardır. İstanbul’a gittin işte, gelmiyorsun, mektubun da gelmiyor. Oradaki güzellere mi gönül koydun? Bu bir feryattır. Anadolu’nun feryatıdır. Anadolu’da iş imkânı yok. Vazife

imkânı yok. Memur yapacak adam bile yok. Okumuş adam yok. Babam anlatırdı. Cumhuriyet'in ilk kurulduğu sırada, Ankara'da istasyonuna akıllı birini koymuşlar. Şöyle kılık kıyafeti düzgün biri trenden indiğinde, hemen sorarmış, "Efendim, sizin okumuşluğunuz var mı?" "Var." diyeni hemen apar topar alır götürür bakanlıklarda memur yaparlarmış. Durumumuz o kadar feciydi. O devirde okumuşlarımız erimişti. O yokluk döneminde milli şuurun canlandırılması için gayret gösterildi. Daha sonra bir devre var ki, biz daima reddedildik. Türklüğümüz reddedildi.

Gazi Paşa'yı (Atatürk) radyodan dinlerdik. Çıkar konuşurdu. Konuşurken hep, "Büyük Türk Milleti", "Asil Türk Milleti", "Kahraman Türk Milleti" diye hitap ederdi. İfadeleri hep böyleydi. Bir inanmışlığın ifadesini taşıyordu. Vefat etti. Hiç unutmuyorum; 1938 yılında, Atatürk'ün vefatından iki üç gün sonraydı, İnönü reisi cumhur seçildi.

Radyodan millete hitap edecek dediler. Biz radyonun başına kurulduk. Ben ufak çocuğum, henüz ilkokula gidecek çağıdayım. Millete radyodan konuşma yapıyor. Radyoyu dinlemek üzere açtık. "Vatandaşlarım!" diye başladı. Ben de çocuğum, Atatürk'ten hep "Türk Milleti" diye duymaya alışmışız ya; babama döndüm. Baba, "Vatandaş nedir? Dedim. Babam, "Onlar" dedi, "Vatanın taşı bile olamazlar." Benim aldığım cevap bu oldu. O günden bu yana "vatandaş" kelimesini duyduğum zaman rahatsız olurum. Bugün seksen yaşındayım ama vatandaş kelimesi hayatımda sevemediğim bir kelime olarak kaldı ve bugüne kadar geldi. Maalesef, Atatürk'ten sonra gelen on reis-i cumhur, "vatandaşlarım" diye hitap etti. On birinci reisicumhur -şimdiki-, yorum yapmayım. Hani Atatürk'ün yolu diye konuşurlar ya, affedersin Atatürk'ün tırnağının ucu kadar olamayan adamlar bugün büyük adam oluyorlar. Onun koltuğuna oturup, onun adını kullanıyorlar (Erzurumlu, 2013:30-32).

Mustafa Kafalı, lise eğitimini sürdürürken bir yandan da Türk Milliyetçiler derneğine üye olmuş, bu vesileyle fikri hayatına dair çalışmalara da başlamıştır. Türk Milliyetçiler Derneğine üye olma hadisesini ise şu şekilde anlatmaktadır;

Liseyi bitiriş yılım 1952-1953'e bağlayan sene. O zamanlar Türk Milliyetçiler Derneği kurulmuştu. 1951'de. Pek çok milliyetçi dernek vardı onların hepsi toplandılar 51'de Türk Milliyetçiler Derneği adını aldılar. Ben de o derneğin Konya şubesinin mensuplarından birisiydim. Hatta hiç unutmam. Bir ahi pirimiz vardı Süleyman Efendi. Derneğimizin bütün masraflarını o ahi piri verirdi. Allah mekânını cennet eylesin" (Erzurumlu, 2013:12).

1.2.2. Üniversite Yılları

Mustafa Kafalı, liseyi bitirdikten sonra baba tarafından artık bir anane halini almış olan Hukuk tahsilini benimsemiş ve yükseköğrenimi için bu alanı seçmiştir. Ancak bir hocasıyla arasında geçen tartışma bu eğitimin sonlanmasına ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne geçmesine sebep olacaktır.

Mustafa Kafalı, üniversite eğitimine başlama yıllarını şöyle anlatmaktadır;

1953 yılında Ankara'dayım. Yüksek tahsile baba tahsili dedelerin tahsili hukuk tahsili için hukuka gittim. Kardeşlerim amcalarım hep bizim ailede bir hukukçuluk ananesi vardır. Bende

hukuka gittim. Hukuk bölümü profesörlerinden biraz orijinal bir adam vardı. Anayasa Profesörü Bülent Nuri Esen vardı. İmtihanda onunla kavga ettik. Büyük bir sınıf vardır. Hukuk fakültesinin o sınıfın kürsüsünde imtihan alıyor. Sıra gelince ‘buyurun’ dedi. Hocam dedim soruyu tekrarlar mısınız? Mesafe duymaya müsait değil. ‘Duyaydın’ dedi. Ve iş onun üzerinden orada münakaşaya kadar gitti ve orada bizi imtihandan kovdu. Diğer derslerim hepsi üst net hatta kırk ikiyi de geçiyor fakat anayasadan kalınca artık ben hukuk fakültesini bıraktım. 1953 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’ne geçtim. 1959’da Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’ni bitirdim (Atasoy, 2014:317).

Mustafa Kafalı, öğrencilik yıllarında Suriye’ye gidişini ve orada ki yaşadıkları ile alakalı olarak şu bilgileri vermektedir;

Biz gençlik yıllarımızdan beri Türklüğü kendimize dert edindik. Nerede Türk var, ne yaparlar, ne durumdalar, biz onlar için ne yapabiliriz gibi dertlerle uğraştık. Türkiye’de o zamanlar sanki bir hafıza kaybı vardı. Türk dendiği zaman zihinlerde sadece Türkiye’de yaşayanlar vardı. Suriye, Irak gibi eski Türk yurtları sanki unutulmuş gibiydi. Suriye sanki tamamıyla Arap idi. İnsanlar “Suriye’de de Türk var mı imiş” gibi şaşırıyorlardı. Ben ilk kez Kerkük’ü anlattığımda “Kelkit değil mi orası?” diye eğlenenler vardı. Biz bunları yaşadık. Hatta hiç unutmam yıl 1958-1959 idi. Şehit edilen rahmetli Necdet Koçak, Türk Ocağı’na gelmişti, Kerkük Türklerini anlatmıştı. Sonrasında geldi bana “Galiba bizim oradansınız” dedi yok ben Konyalıyım dedim. Ama bizim gibi orayı iyi biliyorsunuz dedi. Ben de tarihçi olduğumu belirttim. Size ağabey diyebilir miyim diye sordu. Yaşça da uygundu. Ziraat Fakültesindeydi o zaman Koçak. Bağdat’a gittiğimizde bizimle çok ilgilendi. 2 sene kaldık orada. Irak devleti sınırları içinde çok sayıda Türk olduğunu hem tarih bilgilerinden hem de bizzat orada yaşayarak öğrendik ve anlatmaya çalıştık. Benzer şekilde Suriye’de yaşayan Türkleri yerlerinde görmeye giden bir kişiyim. Suriye’ye Üniversite’de öğrenci iken gittim. 1955-56 yıllarıydı. Suriye’de Türklerin yaşadığını biliyoruz fakat hiçbir bağlantımız yok. Resmi olarak oralara girmek mümkün değil. Ben de sınırdan kaçak yollarla gittim. Halep köylerinde kaçak dolaştım. Henüz talebeydim o dönemde. 1955-56 yıllarıydı. Gittiğim yerde yazılar yazdım. Doğramacı dâhil beni, “Hocam, yazmaktan vazgeç” diyerek uyardı. Makaleler kitabım yanımda olsa da versem sizlere. Halep’te Pazar Kalesi vardır. Kale Selçukluların yaptığı kaledir. Türkmenler Halep’e girdiklerinde Halep harabeydi. Sebebi Halep’i Bizans İmparatoru 900’lu yıllarda silmiş süpürmüş. İran Urumiye’ye kadar. Urumiye adı oradan gelir. Rum, Romalı demektir. Erzen-i Rum sonra Erzurum olmuştur mesela. O zamanlar Doğu Anadolu’da Akkoyunlular, Karakoyunlular var daha öncesinde Danişmentliler vs. var. Gene Suriye’ye döndüğümüzde, Suriye’de ne görürsek onları Türk vatani haline getirenler Türkmenlerdir. Suriye Selçuklularından sonra Zengiler var, Eyyübiler var. Selahattin Eyyübi Zengilerin kumandanıdır. Halep, Gaziantep gibi, Hatay gibidir. Çöl değildir. Ama biraz daha güneye indiğinizde çöl başlar artık. Güneyde de Türkler yaşar. Mesela bugün Şam Yahudilerin değilse oradaki 25 tane Bayat köyü sayesinde. İsrail’e direndiler. Oradaki köylerin direnmesi sayesinde Şam kurtuldu. Rakka’da Caber kalesi vardır. Bizim Fransa ile yaptığımız Ankara Antlaşması ile bu kalede bir bölük asker bulunacak ve Türk bayrağı dalgalanacak. Ancak yaklaşık 15 yıl kadar önce baraj yaptılar ve oranın bir kısmı zarar gördü. Suriye bölgesinin acısını en çok çekenler Bozoklardan Avşar Bayat ve Beğdililerdir. Suriye ve Irak’ın kuzeyi Türkiye’nin devamı niteliğindedir. Toprak olarak, insan yapısı olarak ve bugünde aralarındaki akrabalık bağları çok çok kuvvetlidir. Ancak Suriye oradaki Türk varlığını silmeye çalışmıştır. Türkler yalnız bir millettir. Tarihin hiçbir devrinde kimse bize yardım edip bizim yükselmemize yardımcı olmamıştır. Bir tartışmada iki Arap ile bir Türkmen tartışıyor. Arap sayıyor: Peygamber Arap, Kuran Arapça... Türkmen oradan atılıyor. Ben de araya girdim Peygamberlere kavmiyet atfedilmez ve siz o kadar kötüsünüz ki size peygamber göndermiş. Sonra döndüm Türkmen’e dedim ki öyle şey olur mu? Allah Türk olur mu? O da; ne diyeyim bize bir tek o kaldı dedi. Kaçak vaziyette Suriye’de iki ay dolaştım. Yalnız dolaştım. Ama o iki ay boyunca gittiğim Türkmen köylerindeki Türkmenler bana rehberlik etti. Zaten o dönemde Türkçe bilmek yeterliydi. Halep’deki Ermeniler de çok iyi Türkçe bilir. Bunun sebebi nasıl ticaret yapacaklarını bilmeleridir. Türkler ticareti bilmezler. Savaşmayı bilirler ama ticareti bilmezler. Türkiye sınırında Baraklar, Ceritler vardır. Bu bölgenin Türkmeni, Sivas’a kadar

gelip yaylaya çıkarlar. Halep kışlaktır. XIX. yüzyıla kadar böyle devam etmiştir. Hatta Tokat'a kadar gelmişlerdir. Suriye'deki Türk nüfusu Anadolu'nun fethinden önceye dayanır. Ardından Anadolu ile birlikte Türklere yurt olmuştur. Suriye'nin kuzeyi ve Halep zaten tarih boyunca Türk toprağı olarak bilinir. Size bir hikâye anlatacağım: Halep'teyiz. Lahmacun olarak bildiğimiz etli ekmeğı Halep'te bulursunuz ama Şam'da bulamazsınız. İtalyanların pizzası bizim pide veya etli ekmekten bozmadır. Oğuz yapısı iki kanattır. Boz-oklar ağabeylerdir Üç-oklar kardeşlerdir. Suriye'de Boz-oklara ait Bayat, Avşar, Beğdili; Üç-ok kanadından olanlar ise Bayındır, Kınık, Yüreğir Türkmenleri gelmiştir. Ramazanoğulları Yüreğir boyundandır. O bölgenin köylerini dolaştım. Dolaştığım tüm köylerin adları Türkçe idi. Sadece bir tane köy vardı bunların arasında ve Ermeni köyüydü. Selçuklular Suriye'ye geldiklerinde Halep harabe halindeydi. Selçuklular döneminde Halep ihya oldu. O yüzden Türk nüfusu o dönemde ağırlıkta idi. Bizim güneyimizdeki birçok şehir Halep vilayetine bağlı idi. İşte bu yüzden Halep bölünmüş durumda yarısı Türkiye'de yarısı Suriye'de. Atatürk bu bölgeyi elinde tutmak istedi ama başaramadı. Bütün halinde olan bu vilayet 20 Ekim 1921'e kadar Çukurova müdafaası bittikten sonra yapılan hudut anlaşması ve sonrasında 1939'da Hatay Devleti Türkiye'ye bağlandı. Orada önder durumunda bulunan aile Bayat boyundandır. Bugün Kırıkkale'deki Bayat boyundakiler Halep Bayatlarıdır (Atasoy, 2014:317).

1.2.3. Askerlik Yılları

Mustafa Kafalı, doktorasını tamamladıktan sonra 1967 yılında vatani görevini yapmak üzere askere gitmiştir. Afyonkarahisar'da iki yıl süreyle yedek subay olarak vatanî görevini yerine getirmiş ve 1968 yılında yeniden üniversiteye intisap etmiştir.

1.2.4. Akademik Hayatı

Fakülteyi Ankara'da okuyan Mustafa Kafalı, sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde asistan olmuş, uzun yıllar burada görev yaptıktan sonra rahmetli Erol Güngör ile beraber Konya Selçuk Üniversitesi'ne gitmişlerdir. Ancak 12 Eylül'den sonra Konya'da ki çalışmaları ve yazdığı makaleleri yüzünden zamanın sıkıyönetim komutanınca sakıncalı görülüp, il sınırları dışına çıkarılmasına karar verilince, apar topar buradan eşiyle beraber ayrılmak zorunda kalmış; İhsan Doğramacı ve Ankara Üniversitesinin o dönemki rektörü Prof. Dr. Tarık Somer'in girişimiyle Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Tarih Kürsüsü'ne kayıt yaptırdı (Erzurumlu, 2013:12).

1959 yılında bu kürsüden mezun oldu. 1960 yılında Prof. Dr. Zeki Velidi Togan'ın asistanı olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin, Umumi Türk Tarihi Kürsüsüne intisap etti. Prof. Dr. Zeki Velidi Togan'ın nezaretinde doktora çalışmalarına başladı. Prof. Dr. Zeki Velidi Togan'ın ilk ve son doktora yaptırdığı kişi

Mustafa Kafalı olmuştur. Mustafa Kafalı, hazırlamış olduğu ‘*Ötemiş Hacı’ya Göre Cuci Ulusunun Tarihi*’ adlı tezi ile 1965 yılında doktor payesini aldı. Doktorasını tamamladıktan sonra vatani görevini yerine getirmek amacıyla askere gitmiştir.

Mustafa Kafalı, iyi derecede İngilizce ve Rusça bilmektedir. 1971-1972 eğitim-öğretim yılında, üniversite kontenjanından ilmî araştırma ve incelemelerde bulunmak amacıyla İngiltere’ye gitti. İngiltere’den dönüşünün ardından Doçentlik çalışmalarına hız veren Kafalı, ‘*Altınordu Hanlığı’nda Sayın Han Sülalesi Devri*’ adlı çalışmasıyla Doçent ünvanını aldı. 1974 yılı kasımından itibaren mensubu olduğu Türk Tarihi Kürsüsünün 3 ve 6. sömestrinde öğrencilerine, Altınorda ve Çağatay Hanlıklarıyla, İlhanlı Devleti, 7 ve 8. sömestrinde talebelerine ise Timur ve Timurlular Tarihi, ayrıca Tarih Metodu Derslerini vermiş. Kaynaklar ve Osmanlıca metinler üzerine seminerler çalışmaları gerçekleştirmiştir.

1975 yılında Bağdat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nin davetini kabul ederek iki yıl müddetle misafir öğretim üyesi olarak Irak’ta bulundu. Bu süre zarfında bir taraftan Bağdat Üniversitesinde Türk tarihi, dili ve kültürü üzerine ders ve seminerler verirken bir taraftan da, zaten âşına olduğu Türkmenlerle münasebet kurdu. Irak’daki Türklerin milli ve kültürel meseleleriyle yakından ilgilendi ve bunları çeşitli dergilerde yayınlanan ilmî makaleler halinde kaleme aldı. Ayrıca Kerkük Türkleri ve Irak Türklüğü çerçevesinde tertiplenen çeşitli panel ve konferanslarda da intibalarını ve Kerkük Türklüğünü, Türk kamuoyuna aktarmaya çalıştı (Gömeç, 2002:10).

O dönemle alakalı olarak Mustafa Kafalı, Bağdat’ta yanan ve yağmalanan kütüphanelerde, Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait pek çok el yazması bulunduğunu söylemektedir. Mustafa Kafalı, Saddam’ın başbakanlığı dönemi olan 1975-1977 yılları arasında Bağdat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde Bağdat’taki kütüphaneleri inceleme fırsatı bulmuştur. Irak’ta müzelerden çok kütüphanelerde Osmanlılar’a ve Türkler’e ait pek çok eser bulunduğunu belirten Mustafa Kafalı, orada ki gözlemleri hakkında şunları söylemektedir; “Bağdat’taki Milli Kütüphane’de Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait yüzlerce yazma eser vardı. Çünkü Bağdat, Osmanlı döneminin önemli merkezlerinden birisiydi. Bu önemli eserlerin yağmalanması sadece Iraklılar’ın değil bütün insanlığın kaybı sayılır” (Taşgetiren, 1982:18).

1977 yılında yurda dönen Mustafa Kafalı, 1979 yılında Rusçadan dil imtihanını verdi. Daha sonra '*Çağatay Hanlığı*' adlı profesörlük takdim tezini sunarak, profesörlük payesini aldı. Çeşitli nedenlerden dolayı Kafalı, ancak 1982 yılında İstanbul Üniversitesi Senatosunun aldığı kararla gecikmeli olarak profesörlük kadrosuna geçebildi. 1982 yılında Konya Selçuk Üniversitesinin kurucu öğretim üyeleri arasında yer alarak, doğup büyüdüğü şehre hizmet etme imkânını buldu. 1983 yılından itibaren üniversitenin Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı ile Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünü üstlendi. 12 Eylül askeri yönetiminin, üniversiteler üzerindeki ağırlığının iyice hissedildiği bu dönemde, Konya'dan ayrılmak durumunda kaldı (Kafalı, 2005: XV).

Mustafa Kafalı, 1984 yılı ocak ayında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Genel Türk Tarihi Ana Bilim Dalı'nda Profesör olarak göreve başladı. 1985 yılında ise Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Müdürlüğüne tayin edildi. 1 Ağustos 2001 tarihinde kendi isteği ile emekli olan Prof. Dr. Mustafa Kafalı halen, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Genel Türk Tarihi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans, Doktora dersleri vermekte olup, Türk Tarih Kurumu asli üyesi, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Danışma Kurulu üyesidir (Gömeç, 2002:11).

İKİNCİ BÖLÜM

BİR TARİHÇİ OLARAK MUSTAFA KAFALI

2.1. ESERLERİ

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın eserlerini incelemeyen önce, yazmış olduğu eser ve makalelerin nasıl bir değışim sürecinden geçtiğinden söz etmek gerekir. Bu değışim yıllarla birlikte mi meydana gelmiştir, yoksa Prof. Kafalı'nın ilmî ve fikrî olgunlaşması veya değışmesi sonrasında mı olmuştur? Prof. Kafalı'nın çalışmaları akademik hayata başladığı yıllarda ağırlıklı olarak önemli olaylar ve kişilere dair yazdığı makaleler, biyografiler, doktora ve doçentlik tezi olarak ortaya koyduğu Çağatay Hanlığı Tarihi'ne dair eserlerde de görüleceği gibi, daha çok ilmî sahada yapılmış çalışmalardır. Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın, özellikle 1970'li yılların ortasından itibaren ilmî eserlerinin yanında fikrî hatta belki biraz da siyasî içerikli yazılarının ağırlık kazanmaya başladığı görülmektedir. Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın fikrî içerikli yazılarının ağırlık kazanması demek, bilim adamı kimliğinin tamamen bir kenara atılması anlamına gelmeyecektir. Zira kendisinin bu tarihten sonra kaleme aldığı önemli ilmî eserleri vardır. Prof. Dr. Mustafa Kafalı'yı anlatmak için elbette ki ilmî eserleri kadar fikrî yazıları da önemlidir. Ancak, asıl önemli olan onun ilmî kişiliği ile ortaya koyduğu eserleridir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, kırk yılı aşan akademik hayatında Türk Tarihi ve Kültürü başta olmak üzere pek çok konuda yüzlerce yayın yapmıştır. Biz çalışmamızda Mustafa Kafalı'nın tarihçiliğini ve ilim adamlığını değerlendirecek değiliz. Bunun için kendimizde ne böyle ilmi bir yetki ne de cesaret görüyoruz.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın tarih felsefesine göre tarih araştırmaları öyle sanıldığı kadar kolay bir şey değildir. Uzun zaman alır ve sabır ister. Bir tarihçinin ömrünü vakfederek ortaya koyacağı eseri, birkaç kitaptan elde edilen kırpıntı bilgiler ve birkaç vesika ile üç ay gibi bir zamanda çırpıştırıp büyük isimler ve başlıklar altında neşreden kimse cehaletin cesaretini göstermektedir (Kafalı, 2005: XVIII).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın bu yaklaşımı aynı zamanda tarih araştırmalarındaki zorluğu ve belki de daha fazla yazmamasında ki nedeni izah etmesi bakımından da ele alınabilir. Yine Prof. Dr. Mustafa Kafalı bir mülakatında “*Bir devrin*

tarihinin aydınlanması tabiatıyla her nevi vesikanın açıklığa kavuşturulması ile olur. Vesikaların noksanlığı nispetinde, yakıştırmalar ve indî hükümler ortaya çıkar ki spekülasyonlara sebebiyet verir” (Taşgetiren, 1982:18) diyerek getirdiği bu yorum bu anlayışı desteklemektedir.

Ancak tarihçi sıfatının yanında, dil, edebiyat, sanat vb. konularda kendisinin o alanların uzmanı kadar bilgi ve birikim sahibi olması, yukarıda dile getirdiği anlayışın tabi sonucu olarak, hissettiği mesuliyetin bir gereği olarak düşünülebilir. Her ne kadar bu alanlara olan ilgisini tevazu göstererek hobi şeklinde değerlendirmiş olsa da özellikle kültürel konularda ve fikir yazılarında bir tarihçinin münevver yanının olması gerektiğinin en güzel misalini de bizlere göstermiştir (Gömeç, 2002:11).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın tarihçiliğini ve buna bağlı olarak yaptığı çalışmaları üç ana dalda tasnif edebiliriz. Birincisi, ona akademik kariyer kazandıran uzmanlık alanı ile ilgili çalışmalardır. Bunun ağırlık merkezini Altınorda ve Çağatay Hanlıkları oluşturmakta olup, Cengiz Han'dan Timurlulara kadar uzanmaktadır. Prof. Dr. Mustafa Kafalı yaptığı bu ilmi çalışmalar ile yurt dışında da haklı bir yer kazanmıştır. Nitekim Yuri Brigel, *Histor Of Hwarezm* adlı eserinde Altınorda kaynaklarını hakkıyla kullanan bilim adamı olarak Prof. Dr. Mustafa Kafalı'yı göstermiştir. Prof. Dr. Mustafa Kafalı çalışmalarında Cengiz Han ve ahfadının menşee bakımından Türk veya Moğol olup olmadığından ziyade, onların kurmuş olduğu devletlerin siyasi, askeri ve kültürel bakımlardan Türk karakterli yapısını vurgulamaya çalışmıştır. Böylece kendi hocaları Zeki Velidi Togan ile İbrahim Kafesoğlu'nun bu konuya dair sahip oldukları düşüncelerinde bir yerde sentezini yapmıştır (Gömeç, 2002:12).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın çalışmalarının ikinci grubunu, anavatan kavramı çerçevesinde Türk Yurdu, Türk Coğrafyası ve Türk Dünyası ile ilgili çalışmalar meydana getirmektedir. Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın çalışmalarında anavatan ve Anadolu'nun Türkleşmesi hususi bir yer teşkil eder. Anadolu'nun fethi ile Türk tarihinde yeni bir dönem başlamış olup, bu hâdise özellikle Batı Türklüğü için sonuçları itibarıyla büyük ehemmiyet taşımaktadır. Bu nedenle Prof. Dr. Mustafa Kafalı, çalışmalarında Anadolu'nun Türkleşmesinin safhalarını detaylı bir şekilde ortaya koyduğu gibi, dönemin kaynakları ışığında ortaya çıkarmaya yönelik ilmî çalışmaları da

öncülük etmiştir. Bu amaçla 16. yüzyıl tahrir defterleri, 17-19 yüzyılın Kadı sicilleri ve nihayet Milli Mücadele döneminin arşiv vesikaları ile desteklenen bu çalışmalarla, Anadolu Türk şehirlerinin tarihini esas alarak inceleyen Yüksek Lisans ve Doktora tezleri hazırlanmıştır (Kafalı, 2005: XVIII).

Bütün Türk dünyasının yanında özellikle Suriye, Irak, Azerbaycan ve Balkan Türklerinin siyasi durumları ve kültür meseleleri Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın tarihçiliğinde ayrı bir yer tutmaktadır. Tıpkı Anadolu için yaptığı gibi, safha safha coğrafyanın vatanlaşması, siyasi ve kültürel bakımlardan ele alınmış ve bu çalışmaların Türkiye'de ve Türkiye dışında milli hassasiyetlerin canlanmasında etkili olmuştur.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın çalışmalarını üçüncü dalını ise; Türk kültürü ile ilgili çalışmalar ve bu sahadaki fikri yazıları alır.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın milli ve manevi değerlere bağlılığı şüphesiz ailesinden gelmektedir. Babası Mehmed Said'in henüz Meşrutiyet döneminde Ertuğrul adını alarak gösterdiği Türkçü hassasiyet, Milli Mücadele'de yer alması ve tarihe olan alakası dikkat çekicidir. Nitekim 1941 yılında tuttuğu hatıratında Karamanoğlu İbrahim Bey'in hazinedarı Yusuf Ağa'nın türbesini bomba ile tahrip edenleri beyinleri boş insanlar olarak niteleyerek nasıl bir tarih şuuruна sahip olduğunun ipuçlarını gösterir. 1944 hadisesinden sonra oğlunu Atsız'ın eseriyle tanıştırmayı, Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın bütün ömrünü vakfettiği bir mücadelenin önemli bir durağı olacaktır. Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın Türkçülük ve Türk Milliyetçiliği çizgisinde seyreden düşünce ve fikir hayatı 1950 yılında Sait Bilgiç'in başkanı olduğu Türk Milliyetçileri Derneği ile başlamış ve ardından Türkçüler Derneği ve Türk Ocakları'nda devam eden faaliyetleri üniversiteye intisabından sonra da durmayacaktır. Nihayet 1960 yılında Atsız Beyle tanışır. İlmî ve fikri münasebetleri onun ölümüne kadar devam eder (Gömeç, 2002:14).

İyi bir tarihçi olabilmek için aynı zamanda iyi bir dilci, edebiyatçı, coğrafyacı, folklorcu olmak şarttır. Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın çalışmalarını takip edenler veya ilmi sohbetlerinde bulunanlar, Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın bu vasıflara sahip olduğunu rahatlıkla müşahade edebilirler. İç Anadolu'nun bozlağı, Kerkük'ün hoyratı, Karadeniz, Kafkaslar ve Kırım folklorunun tepikleri, Tokat yöresinin on beşlileri, onun anlatımında aynı kaynaktan beslenen milli kültürümüzün unsurları olarak, bizi tarihimizle tanıştırır.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın Türk Tarihi ve Türk Kültürü üzerine yaptığı araştırmalar ve bunun neticesi olan değerli çalışmalarıyla Türk Tarihçiliğine büyük hizmetleri vardır. Ayrıca çeşitli Üniversitelerde verdiği derslerle, bu bilgisini gençlere de aktarmıştır. Genellikle Milliyetçi–Türkçü dergilerde yazılar yazmaktadır. Türk Tarihi'nin her alanında kalem oynatması, çalışma sahasının genişliğini gösterir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın yazıları dikkate alınarak ve bir tarihçi olarak değerlendirildiğinde, önce eğitimin önemini vurguladığını, sonra da millî unsurları göz önünde bulundurarak, tarih ilminin, yöntem ile tetkik edilmesi gerektiğini belirterek, tarihçiliğin esaslarını ortaya koyduğunu görmekteyiz. Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın, Türk Tarihi'ni herhangi bir siyasi amaç gözetmeksizin, sadece Türklük bilinci ile değerlendirdiği görülebilecektir.

İlk zamanlardan beri Türklerin kendi ananelerine bağlı olduklarını, gittikleri her coğrafyada hatta kurdukları her devlette bunu beraberlerinde götürdüklerini ve bu sebeple de birbirlerinden kopmadıklarını yazılarında dile getirmiştir. Ayrıca eserlerinde, Türklerin birbirlerinden kopmamasında “dil” faktörünün önemini de vurgulamıştır.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı çalışmalarında göz ardı edilmemesi gereken bir husus daha vardır. Bizzat kendi ifadesiyle ‘canlı eser’ olarak nitelediği, yetiştirdiği ve yönlendirdiği talebelerini ve asistanlarını da onun Türk ilim âlemine hediye ettiği belki de en önemli eserleri olarak kabul etmek gerekir (Kafalı, 2005: XVIII).

2.1.1. Kitapları

2.1.1.1. Çağatay Hanlığı

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın en önemli eserlerinden bir diğeri olan Çağatay Hanlığı adlı kitabı iki ana bölüm halinde, toplamda 156 sayfadan oluşmaktadır.

Eser Çağatay Hanlığı'nın kuruluşundan yıkılışına kadar geçen süre zarfında devletin başına geçen Hanların hayatları ve bu dönemlerde gerçekleşen olayların mihenk taşı konumunda olanlarının değerlendirildiği bir çalışmadır. Genel olarak incelendiğinde Çağatay Hanlığı'nın hangi şartlarda, hangi zorluklar ve yoklular içerisinde kurulduğunu genç nesillere anlatabilmek ve araştırmacılara küçükte olsa bir

katkı maksadıyla yazılmıştır. Konu itibariyle ilk bakışta eserin bir ders kitabı hüviyetinde olduğu izlenimini vermektedir. Ancak eser genel hatlarıyla; işlediği konular ve bu konularla ilgili verdiği bilgiler açısından incelendiğinde bir ders kitabının dışında çalışma olduğu anlaşılabacaktır.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı Çağatay Hanlığı isimli kitabının yazma sebebini ve bu kitabın Türk Tarihi açısından önemini ifade etmek için şu cümleleri kullanmaktadır;

Çağatay Hanlığı devrinde ilim hayatı ve edebiyatın yok denecek derecede bulunması, tarih yazıcılığı bakımından da aynıyet gösterir. Çağatay Hanlığı'nın sahasında Cemal Karşı'nın 1303 yılında Kâşgar ulehasının teşviki ile yazdığı Mülhakatü's-Surah'tan başka ikinci bir eser yoktur. Bu münasebetle diğer üç ulus hakkında eser yazan modern devir tarihçileri, Çağatay hanlığı hakkında eser yazmağa kaynakların kıtlığı dolayısıyla pek yanaşmamışlardır. XVIII. Yüzyılın ortalarında Deguignes ile başlayan ve XIX. Yüzyılın ortalarına doğru d'Ohsson ve Joseph von Hammer- Purgstall ile devam eden ve bu yüzyılın sonlarına doğru Henry Howorth ve XX. Yüzyılın ilk yarısında Bertold Spuler ve Zeki Velidi Togan gibi bu evrenin mütehassısları aynı imkânsızlıklar dolayısıyla diğer uluslardan eserlerinde bahsettikleri halde Çağatay Ulusu'nun tarihinden bahsederken kopuk, kırpıntı bilgiler bırakmışlardır. İyi bir derleme eser olan Rene Grousset'in eserinde de durum aynıdır. W.Barthold, Turkistan adlı eserine sonradan bu mevzuda bir bolum ilavesine başlamakla beraber ömrü vefa etmediği için tamamlayamadan bırakmıştır. Türk tarihinin mühim bir devresinin meselelerini ortaya koyabilmek için tahsisen bu mevzuda bir esere, yıllardır ihtiyaç olmasına rağmen henüz ortaya konulmamıştır. Dolayısıyla "Çağatay Hanlığı" başlığı altında hazırladığımız bu çalışma, aynı imkânsızlıklara rağmen ortaya çıkan ilk numune olmaktadır (Kafalı, 2005:14).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın Çağatay Hanlığı isimli kitabı 2 ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüme başlamadan önce, Mustafa Kafalı ilk olarak kitabı yazarken kullandığı kaynakları ele almıştır. Tarihler, Şecere ve Ensâb Kitapları, Seyahat ve Coğrafya Kitapları, Meskûkât adı altında, eser oluşturulurken kullanılan kaynaklar hakkında detaylı bilgiler verilerek, kitabın nasıl teşekkül ettiği hakkında bizlere bilgiler verilmektedir.

Tarihler başlığı altında resmi, umumi, hususi veya vakayiname tarzında yazılmış her nevi tarih eserleri ifade edilmektedir. Bu kaynaklardan yararlanılanlar telif tarihlerine göre bir sıra dâhilinde nakledilmiştir. Bunlardan ilki, Moğolca kaleme alınan resmi mahiyetteki eserdir. Moğol hanedanının ve ananesinin en orijinal kaynağı olan bu tarih, Ogeday Kağan'ın 1240 yılında topladığı son kurultay sırasında kaleme alınan Manghol-un Niuca Topcı'an'dır.

Kaynaklardan ikincisi durumundaki Farsça Umumi Tarih, 1260 yılına kadar olan vekayii ihtiva eder. Tarih-i Cehan-güşa adındaki bu eserin müellifi, İlhanlı Devleti hizmetinde vazife gören devlet adamı Alaeddin Ata Melik-i Cuveyni'dir.

Kitabın birinci bölümünde ise; ilk başta, Çağatay Ulusunun Yapısı hakkında bilgiler yer almaktadır. Daha sonra ise; Devlet Teşkilatı, Askeri Teşkilat, Mali İşler, Adlî İşler ve Posta İşleri ile Şehirlerin İdaresi konularını ele alarak Çağatay Hanlığı'nın Sosyal, Ekonomik, İdari ve Kültürel yaşamında göze çarpan bilgileri okuyucularına sunmaktadır.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı Çağatay Hanlığı isimli kitabının ikinci bölümünde ise; devletin kurucusu ve ilk hükümdarı olan Çağatay Han'dan başlayarak Çağatay Hanlığı'nda hükümdarlık yapan bütün hanların hayatları ile devletin o dönemde ki siyasi, idari, ekonomik ve kültürel alanda ki durumu hakkında okuyuculara bilgiler verilmektedir.

Kitabın ikinci bölümünde yer alan ve konu alt başlıklarını oluşturan hanların isimleri ve hanlık yaptıkları tarih aralıkları şu şekildedir:

- Çağatay Han (1227-1242)
- Kara-Hülagü Han (1242-1246)
- Yisun-Müngge Han (1246-1251)
- Organa Hatun (1251-1261)
- Algu Han (1261-1266)
- Mübârek-Şah Han (1266)
- Barak Han (1266-1271)
- Nikbay Han (1271-1274)
- Buka-Timur Han (1274-1277)
- Duva Han (1277-1307)
- Küncük Han (1307-1308)
- Taligu Han (1308-1309)
- İsen-Buka Han (1309-1319)
- Kebek Han (1319-1326)
- İlçigiday Han (1326)

- Alâeddin Tarmaşirin Han (1328-1355)

Çağatay Hanlığı isimli kitabın son bölümünde ise “Hanlığın Çöküşü” başlığı altında, Çağatay Hanlığı’nın yıkılış süreci ve bu sürece etki eden idari, siyasi ve ekonomik etkenler hakkında bilgiler verilmektedir.

2.1.1.2. Anadolu’nun Fethi ve Türkleşmesi

Prof. Dr. Mustafa Kafalı’nın en önemli eserlerinden biri olan “Anadolu’nun Fethi ve Türkleşmesi” adlı kitabı üç bölüm halinde kaleme alınmış olup, 124 sayfadan oluşmaktadır. Bu üç bölüm de kendi içerisinde bazı başlıklardan oluşmaktadır.

21. yüzyılın şu günlerinde Batı dünyası tarafından yeniden Türklere karşı bir Haçlı Seferi başlatılmış; Anadolu’nun Türklerin yeri olmadığı, geldikleri Türkistan’a geri dönmeleri gerektiği yolundaki propagandalarla beraber, Türkiye’yi ve Türk milletini bölmeye yönelik faaliyetlerin sıklaştığı bir dönemde, Türk tarihinin en büyük üstatlarından biri olan Prof. Dr. Mustafa KAFALI’nın Anadolu’nun Türkleşmesi ve vatan kavramı üzerine yazmış ve yapmış olduğu konuşmalar bir araya getirilerek, Anadolu’nun Fethi ve Türkleşmesi adlı eser Berikan Yayınevi tarafından basılarak okuyuculara sunulmuştur.

Anadolu’nun Fethi ve Türkleşmesi adlı kitabın içeriğinden bahsedecek olursak bu kitap; binlerce yıldır uğruna can verilip, kan dökülen, üzerinde nice devletler kurulup, nice milletlerin yaşadığı, tarihin bütün büyük hükümdarlarının sahip olmak için yanıp tutuştuğu, yüzlerce tahta ve taca mezar olan; isimleri bile unutulmuş onlarca halkın vatan yapmaya çalıştığı Anadolu topraklarının tarihi ve kültürel geçmişini bizlere yansıtan bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eserde Anadolu topraklarının özelliklerinden bahsedilirken, bu toprakların hiçbir zaman hiçbir milleti Türk’ü kucakladığı gibi kucaklamadığından, bu topraklardan Türkleri çıkarmak için son iki yüz yıldır açıktan ve gizli bir mücadelenin olduğunu ancak her türlü saldırıya rağmen Türk’ü Anadolu coğrafyasından atmanın mümkün olmadığını anlatılmaktadır.

Anadolu Milattan önceki çağlardan itibaren Türkler tarafından biliniyordu. Türk Hunlar çeşitli vesilelerle Anadolu'ya girmişler, Suriye ve Irak taraflarına kadar inmişlerdi. Daha 5. asır sıralarında, bilhassa Doğu Anadolu ve Azerbaycan bölgesindeki Türk iskânına bağlı olarak, her yana kendi Türkçe adlarını verdiler.

Bu topraklar Türk'ün canı oldu, yâri oldu, anası oldu, Anadolu oldu. Türk, ilk doğduğu topraklardan binlerce kilometre yürüyerek buraya geldi ve bu coğrafyayı kendine vatan kıldı. Yaşadığı bu ülke için alın teri döktü ve karşılığının hiçbir şey ile ölçülmeyeceği can vergisi ödedi. Türk milleti 5000 yıllık tarihi boyunca hiçbir toprak için Anadolu kadar kan dökmeydi. Her bir taşına, her bir köşesine mührünü vurup, burayı Türk yaptı, Türkiye adını koydu.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı bu kitabını değişik zamanlarda verdiği sempozyumlardan, yayınladığı makalelerden, çeşitli dergi ve gazetelerde ki yazılarından derleyerek mevcuda getirmiştir.

Birinci bölüm Türk Vatanı ana başlığı altında sekiz alt başlıktan oluşmaktadır. Birinci bölümü oluşturan alt başlıklar ve alındığı kaynaklar şu şekildedir.

- Vatan-Devlet-Millet “Yeni Düşünce Dergisi, Sayı 7, 15 Eylül 1981”
- Türklerin Ana Yurdu “Tarihte Türk Devletleri Sempozyumu, Ankara Üniversitesi 1987, Bildiriler, C.I, Ankara 1987, s.1-2”
- Anadolu'nun Fethi ve Türkleşmesi “Türkler, C. VI, s.77-193, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002”
- Anadolu'nun Fethi ve Malazgirt Zaferi
- Anadolu'da Türk Nüfus “Tarih Boyunca Anadolu'da Türk Nüfus ve Kültür Yapısı, Türk Ocakları, Tebliğler, Türk Yurdu Yayınları, Ankara 1995”
- Büyük Fetih “Yeni Düşünce Dergisi, Sayı 34, 28 Mayıs 1982”
- Karadeniz'de Türk Kimliği “Trabzon Tarihi Sempozyumu, 6-8 Kasım 1998, Bildiriler, Trabzon 1999
- Adalet Mülkün Temelidir “Yeni Düşünce Dergisi, Sayı 8, 1 Ekim 1981”

İkinci bölüm “ Türk Devleti” ana başlığı altında iki alt başlıktan oluşmaktadır. İkinci bölümü oluşturan alt başlıklar ve alındığı kaynaklar şu şekildedir.

- Türklerde Devlet “Adana Köy YSE-İŞ Sendikası, “ Atatürk Aydınlığında Türkiye’nin Bugünkü Meseleleri” Semineri, Adana 1981, Adana’da Milli Kültür Ziyafeti”, Türk Edebiyatı Dergisi, Sayı 90, Nisan 1981”
- Millet Kavramı ve Tarih Şuuru “Diyanet Dergisi, Sayı 45, Ağustos 2003”

Üçüncü bölüm “Türk Kültürü” ana başlığı altında beş alt başlıktan oluşmaktadır. Üçüncü bölümü oluşturan alt başlıklar ve alındığı kaynaklar şu şekildedir.

- Milli Kültür Nedir? “Yeni Düşünce Dergisi, Sayı 7, 5 Kasım 1982”
- Kalkınmada Milli Kültürün Ehemmiyeti “Yeni Düşünce Dergisi, Sayı 66, 7 Ocak 1983”
- Türk Kültüründe Nevruz ve Takvim “Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Sayı 100, Kongre ve Sempozyum Bildirileri Dizisi, Sayı 5, Ankara 20-22 Mart 1995”
- Türk Kültüründe Renkler “Anadolu’nun Fethi ve Türkleşmesi, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi 30, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1997, s. 19-25”
- Türkler ve Din “ Hergün Gazetesi, 10 Kasım 1979”

2.1.1.3. Makaleler 1

Prof. Dr. Mustafa Kafalı’nın “Makaleler 1” isimli kitabını yayına hazırlayanlar Prof. Dr. Semih Yalçın ile Yrd. Doç.Dr. Süleyman Özbek’tir. Kitap; ihtisas alanı ile ilgili makaleleri, ansiklopedi maddeleri ve Türk Dünyası adı altında üç ana bölüm olarak, toplam 542 sayfadan oluşmaktadır.

Bu kitabı yayına hazırlayan Prof. Dr. Semih Yalçın ile Yrd. Doç.Dr. Süleyman Özbek, kitabın yayınlanmasında ki amaçlarını şöyle ifade etmektedirler;

Bu eser, kırk yılı aşan hocalığı ve ilmî hayatı boyunca çok sayıda öğrenci yetiştiren Prof. Dr. Mustafa Kafalı’nın kaleme almış olduğu makalelerini bir araya getirmek ve araştırmacıların hizmetine sunmak amacıyla hazırlanmıştır (Kafalı, 2005: IX).

Makaleler 1 kitabı üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın ihtisas alanı ile ilgili olarak değişik zamanlarda yayımladığı on yedi adet makalesi yer almaktadır. Bu on yedi makalenin isimleri ise şu şekildedir:

- Cuci Ulsu'ndaki İl ve Kabilelerin Siyasi Roller ve Ehemmiyetleri
- Dest-İ Kıpçak ve Cuci Ulsu
- Şiban Han Sülâlesi ve Özbek Ulsu
- Cuci Sülâlesi ve Şu'beleri
- Cuci Ulsu ve Ak-Orda (Altın-Orda), Gök-Orda Hanlıkları
- Altın-Orda Hanlığı
- Çağatay Hanlığı
- Altın-Orda Tarihi Hakkında Bibliyografya Tenkidi
- Anadolu'nun Fethi Ve Türkleşmesi
- Türk Kültüründe Nevruz ve Takvim
- Türk Kültüründe Renkler
- Türk Tarihinde Terminoloji Meselesi
- Devlet, Vatan ve Millet
- Millet Kavramı ve Tarih Şuuru
- Divanü Lügat'it Türk'ün Coğrafya Bakımından Kaynak Olarak Değerlendirilmesi
- Ömer Seyfettin Hikâyelerinde Tarih
- Türkler ve Din

Kitabın ikinci bölümünde ise Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın; Küçük Türk İslam Ansiklopedisi, Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi vb. ansiklopedilerde yer alan yazıları bulunmaktadır ki bu ansiklopedi maddeleri de şunlardır:

- Bahçesaray (Bağçe Saray)
- Bakü
- Balaklava (Balıklava)
- Balkaş (Balhaş)
- Baraba
- Barak Han, Altın Orda Hani (1425- 1427)
- Barak Han, Çağatay Hani (1266-1271)

- Batu Han (Ö.653/1256)
- Cengiz Han (1206-1227)
- Cuci Han(Ö.624/1227)
- Ebûlgazi Bahadır Han, Özbek Hanı (1642-1663)
- Timur
- Toktamış

2.1.1.4. Makaleler 2

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın "*Makaleler 2*" isimli kitabını yayına hazırlayanlar ise Prof. Dr. Semih Yalçın ile Yrd. Doç.Dr. Süleyman Özbek'tir. Kitap; biyografiler, bazı ilmî toplantılarda ki konuşmaları, sohbet ve mülakatları, fikrî ve siyasi yazılarından oluşan dört bölüm halinde toplam 507 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın birinci bölümünde önemli akademik kişilerin ve tarihi şahsiyetlerin hayatlarının anlatıldığı biyografiler bulunmaktadır. Bu biyografiler aşağıdaki kişilerden oluşmaktadır;

- Prof. Dr. Osman Turan (Trabzon'un Yetiştirdiği Mümtaz Simâ)
- Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu
- Faruk Kadri Timurtaş (Yedi yüz Yıllık Fazilet Zinciri)
- Dünder TAŞER
- İsmail Gaspıralı'nın Yayımcılığı ve Gazeteciliği
- Merzifonlu Kara Mustafa Paşa
- Füzüli Yaşadığı Devir ve Muhit
- Vâni Mehmed Efendi (Türk İslam Mefkûresinin Mümtaz Siması)
- Ahmet Yesevî Yaşadığı Devir ve Yetiştirdiği Çevre
- Türkistanlı Tarihçiler

Kitabın ikinci bölümünde Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın değişik zamanlarda gerçekleştirdiği bazı ilmî toplantılarda ki konuşmaları yer almaktadır. Bu konuşmaları başlıklar halinde sıralayacak olursak:

- Türklerin Anayurdu

- Altın orda Hanlığı
- Çağatay Hanlığı
- Türklerde Devlet
- Diyarbakır'ın Türk Tarihindeki Yeri
- Türk Tarihinde Giresun ve Karadeniz
- Göktürklerin Türk Tarihindeki Yeri
- Kahraman Maraş'ın Anadolu İçin Ehemmiyeti
- Osman Gazi'nin Ataları ve Ahilik
- Anadolu'da Türk Nüfus
- Tarihi Yapısı içerisinde Afyon Karahisar'ın Yeri
- Türk Tarihinde Trabzon
- Karadeniz' de Türk Kimliği
- Tarihte Trabzon
- Türk Ocakları Yakın Tarihimizdeki Yeri
- Tarihte Türk Sporları

Kitabın üçüncü bölümünde Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın; Türk Edebiyatı Dergisi, Konevî Dergisi, Gündem Programı, Gönül Dağı Programı vb. dergi ve televizyon programlarından alınan sohbet ve mülakatları yer almaktadır. Kitabın bu bölümünde yer alan sohbet ve mülakatlar şunlardır:

- 3 Mayıs'ta Türk Milliyetçiliği Mahkûm Edilmek istendi
- İstanbul'un Fethi Üzerine Emperyalizm ve Milli Kültür Üzerine Mülakat
.....
- Tarih Tartışması
- Türklerde Sohbet Kültürü
- Türk Dünyası ve Türk Boyları
- Türk Kültüründe Türküler

Kitabın dördüncü bölümünü Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın, Yeni Düşünce Dergisi'nin muhtelif sayılarında yer alan fikrî ve siyasi yazılarından oluşmaktadır. Bu fikrî ve siyasi yazılar ise;

- Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

- Kıbrıs Türklüğü ve Yunan Propagandası
- Kıbrıs'taki Seçim Sonuçları ve Türkiye
- Ütopya ve Gerçek
- Türkiye ve Yunanistan
- Batı Trakya Türkleri ve Yunanistan
- Batı Trakya ve Türk Toprakları
- Kim Türk, Kim Yunan?
- Çarpıklıklara Cevap
- Afganistanlı Kardeşlerimizi Unutmayalım
- Türkistan ve Çin
- Türkistan ve Sovyetler Birliği
- Kader Hattı
- Türk'ün Kaderi ve Bitmeyen Göç
- Irak Türkleri
- Bir Bayram ve Bir Kara Gün
- Günümüzde Esir Millet Yok Esir Türkler Vardır
- Soydaşlarımız ve Hislerimiz
- Dünya Siyasetindeki Gelişmeler ve Türkiye
- Ne Yapmak istiyorlar?
- Propaganda ve Hakikat
- Nato Ve Hür Avrupa
- Sovyetler Politikasında Değişiklik mi?
- Komünistlerin Değişmeyen Metodu
- Türk Dünyası ve Komünizm
- Komünizmin İflâsı
- Polonya Milleti Ne istiyor?
- Polonya'daki Gelişmeler
- Çirkin Politika ve Çirkin İngiltere
- Filistin Davasının Perde Arkası
- Lübnan Üzerinde Oynanan Oyunlar
- Lübnan'da Son Durum
- İnsanlık Utansın

- Bosna Hersek Meselesi
- Asala ve Cinayetleri
- Meçhul Kalan Noktalar
- Mağlubiyetin 300. Yıldönümü
- 26 Ağustos'lar
- Büyük Fetih
- Vatan- Devlet- Millet
- Milli Kültür Nedir?
- Kalkınmada Milli Kültürün Ehemmiyeti
- Eğitimin Milli Olması
- Okuma Kitapları
- Yunan Tarihi Teferruatıyla Öğretilir
- Türk Dış Politikasının Milli Temelleri
- Milli Saraylar ve Vakıflara Dair
- Turizm Uğruna
- Nüfus Meselesi
- Adalet Mülkün Temelidir
- Ciddiyete Davet
- Yanlışlar
- Vasıflara Dair
- Zora Talip Olmak
- Fazilet Mücadelesi
- Her Millet Layık Olduğunu Bulur
- Sabır
- Ulu ve Deli
- Meddahlık
- Kemer Sıkma mı, Boğaz Sıkma mı?
- Erzurum'da Neler Oluyor?
- Yeni Anayasanın Dili
- Yeni Anayasa ve Kuvvetler Birliği
- Yeni Anayasada Beklenenler
- Türk Milliyetçilerine Çağrı (Açık Mektup)

2.1.2. Makaleler ve Tebliğler

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın akademik hayatında çok sayıda makale ve tebliğ eseri bulunmaktadır. Biz bu eserlerden otuz tanesini aşağıda sıralamaya çalıştık.

- *"Altın-Orda Tarihi Hakkında Bibliyografya Tenkidi"*, Türk Kültürü, sayı 11, Ankara 1962.
- *"Cuci Sülalesi ve Şubeleri"*, Tarih Enstitüsü Dergisi, sayı 1, İstanbul 1970, s. 103-120.
- *"Cuci Ulusu, Ak-Orda ve Gök-Orda"*, Tarih Dergisi, sayı 24, İstanbul 1970, s. 59-68.
- *"Deşt-i Kıpçak ve Cuci Ulusu"*, Tarih Dergisi, sayı 25, İstanbul 1971, s. 179-188.
- *"Cuci Ulusu'ndaki İl ve Kabilelerin Siyasi Roller ve Ehemmiyetleri"*, Tarih Enstitüsü Dergisi, sayı 2, İstanbul 1971, s. 99-110.
- *"Şıban Han Sülalesi ve Özbek Ulusu"*, Atsız Armağanı, İstanbul 1976.
- *"Ak-Orda ve Gök-Orda Tabirleri Üzerine"*, II. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, İstanbul, Ekim 1972.
- *"Altın-Orda Hanlığı"* Tarihte Türk Devletleri Sempozyumu, Ankara 20-25 Mayıs 1985, C. 2, Ankara 1987, s. 569-571.
- *"Altın-Orda Tarihi Üzerine Notlar"*, II. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, İstanbul 5 Ekim 1976.
- *"Türklerin Anayurdu"*, Tarihte Türk Devletleri Sempozyumu, Ankara, 20- 25 Mayıs 1985, C. 1, Ankara 1987, s. 1-3.
- *"Dünya Türklüğü ve Esir Türkler"*, Töre Dergisi, sayı 9, 1979.
- *"Yeryüzünde Türkler"*, Ötüken, 126/74.
- *"Azerbaycan ve Azeri Türkleri"*, Azerbaycan Dergisi, 25 (217),1976; Töre Dergisi, 4/16,1977.
- *"Kerkük Türkleri"*, Töre Dergisi, 4/17,1972.

- "*Suriye Türkleri*", Töre Dergisi, 5/23, 1973.
- "*Kerkük Türkleri: Bugünü ve Yakın Mazisi*", Milli Işık, 4/43, 1990.
- "*Anadolu'nun Türkleşmesi*", Milli Işık, 2/22, 1969.
- "*Esir Milletler Haftası ve Esir Türkler*", Konevi sayı 10 (Temmuz), 1983.
- "*Anadolu'nun Türk Vatanı Oluşu*", Harput'un Fethinin 900. Yıldönümü Semp. Elazığ 1985.
- "*Karadeniz 'in Türk Tarihindeki Yeri*", Tarihte Karadeniz Kongresi, Samsun 1986.
- "*Türk Tarihinde Terminoloji Meselesi*", Türk Kültürü Araştırmaları (İbrahim Kafesoğlu'nun Hatırasına Armağan), Ankara 1985, s. 341-347.
- "*Tarihçi Gözüyle Türk Dilinin Tasnifi*", III. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, İstanbul, Eylül 1979.
- "*Türk Kültüründe Nevruz ve Takvim*", I. Türk Dünyasında Nevruz Şenliği AKM yay., Ankara 1995.
- "*Türk Kültüründe Renkler*", II. Türk Dünyasında Nevruz Şenliği Bildirileri, AKM yay., Ankara 1996.
- "*İsmail Gaspıralı'nın Yayımcılığı ve Gazeteciliği*", Türk Kültürü, sayı 29 (1991), s. 337-338.
- "*Türk Ocaklarının Yakın Tarihimizdeki Yeri*", Türk Yurdu, c. 8 (Şubat 1987), s. 9.
- "*Ömer Seffeddin'in Hikâyelerinde Tarih*", Türk Edebiyatı 1980, sayı 86.
- "*Osman Beğ'in Ataları ve Ahilik*", Balı Şeyh Bildirileri (1999).
- "*Türk İnkılâbını Hazırlayan Şartlar ve Atatürk İlkeleri, İnkılâpları ve Atatürkçü Düşünce Yapısı*", Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Oryantasyon Semineri, 37 Mart 1986.
- "*Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Müfredat Programı*", Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Oryantasyon Semineri, 3-7 Mart 1986.

2.1.3. Ansiklopedik Maddeleri

- "*Timur*", İslam Ansiklopedisi (İ. A.), İstanbul 1973, C. 12/1, s. 336-346.
- "*Toktamış*", İ. A. C. 12/1, İstanbul 1973, s. 412-420.
- "*Bahçesaray*", Küçük Türk-İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1981, 4. Fasikül.
- "*Bakü*", Küçük Türk-İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1981, 4. Fasikül, s. 299- 300.
- "*Balaklava*", Küçük Türk-İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1981, 4. Fasikül, s. 303-304.
- "*Balkaş*", Küçük Türk-İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1981, 4. Fasikül, s. 307-308.
- "*Baraba*" Küçük Türk-İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1981, 4. Fasikül, s. 314-315.
- "*Abdulgallar Kırımı*", Büyük İslam Ansiklopedisi, 1982.
- "*Abdurrezzak Semerkandi*", Büyük İslam Ansiklopedisi, 1982.
- "*Almış Han*", Büyük İslam Ansiklopedisi, 1982.
- "*Altın-Orda Hanlığı*", Büyük İslam Ansiklopedisi, 1982.
- "*Baraba*", T.D.V., c. 5, s. 60-61.
- "*Barak Han*" (*Çağatay Hanı*), T.D.V., c. 5, s. 63-64.
- "*Barak Han*" (*Altın-Orda Hanı*), T. D. V., c. 5, s. 64.
- "*Batu Han*", T.D.V., c. 5, s. 208-210.
- "*Cengiz Han*", T.D.V., c. 7.
- "*Cuci*", T.D.V., c. 8.
- "*Ebâgazi Bahadır Han*", T.D.V., c. 10, İstanbul 1994.

2.1.4. Danışmanlığını Yaptığı Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

2.1.4.1. Danışmanlığını Yaptığı Yüksek Lisans Tezleri

- Üçler Bulduk, *Dede Korkut'da Devlet Teşkilatına Dair Hususlar*, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1987.
- Levent Çağiran, *Kutadgu Bilig'de Eğitim ve Öğretim*, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1993.
- Varis Abdurrahman, *Divana Lügat-it Türk'deki Türk İllerinin Çağdaş Çin Kaynakları ile Mukayesesi ve Değerlendirilmesi*, A. Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997.
- Salim Koca, *Mustafa Kemal Paşa'nın Dokuzuncu ordu Müfettişliğine Tayini*, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1984.
- Kemal Çelik, *Ali Emiri Hayatı Şahsiyeti (1857-1924)*, Eserleri, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1988.
- Mecbure Eroğlu, *Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Arşivindeki Rusça Belgelere Göre Ermeni Meselesi*, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1986.
- H. İlhan Türkmen, *Ahmet Aznavur Ayaklanması ve Tenkili*, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1987.
- A. Galib Bataoğlu, *Ali İhsan Paşa Hayatı ve Faaliyetleri*, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1986.
- Dursun Gök, *Mersinli Cemal Paşanın Askeri Faaliyetleri*, A. Ü. Türk inkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara.1986.
- Zafer Kaya, *Suriye'de Türk Varlığı (1918 ve Sonrası)*, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1987.
- İlhan Gedik, *Vilayet-i Sitte'de Demografik Durum (1875-1914)*, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1985.
- Musa Gürbüz, *Karakol Cemiyeti*, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1987.

- Muzaffer Tepekaya, *İzmir’de Kurulan Müdafâ-i Hukuk Cemiyetleri*, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1987.
- Yusuf Ziya Aksoy, *Ali Çetinkaya Bey’in Hayatı, Milli Mücadeledeki Yeri ve Devlet Adamlığı*, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1992.
- Tahir Sünbül, *Azerbaycan İstiklal Mücadelesi (1915-1920)*, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1990.
- Murat Ünsaldı, *Batı Cephesinde Kuva-yı Milli’den Düzenli Orduya Geçiş*, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1987.
- Ahmet Halaçoğlu, *381 Numaralı Harput "Ma’muratü’l-Aziz" Şer’iyye Sicili H. 1283-84 (1866-68)*, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1986.
- Abdullah Gündoğdu, *Çorum ‘un 2 Numaralı Şer’iyye Sicili, Transkripsiyon ve Değerlendirme (H. 1268-1280, M. 1852-1863)*, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1987.
- Ramazan Boyacıoğlu, *Salnamelere Göre I.Meşrutiyetten I.Cihan Harbine Kadar Aydın Vilayeti*, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1987.
- Nuri Ürgen, *Tanzimat’tan I Cihan Harbine Kadar Yapılan Düzenlemeler ve Ermeni Cemaati*, A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1987.

2.1.4.2. Danışmanlığını Yaptığı Doktora Tezleri

- Sadettin Gömeç, *Kök Türkçe Yazılı Metinlerin Türk Tarihi ve Kültürü Açısından Değerlendirilmesi*, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1992.
- Salim Koca, *Sultan I. İzzeddin Keykavus Zamanında Selçuklu Devleti*, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1989.
- Abdullah Gündoğdu, *Hive Hanlığı Tarihi (Yadigâr Şibanileri Devri 1512-1740)*, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1995.
- M. Akif Erdoğan, *15. ve 16. yy. ‘da Beyşehir Sancağı (1466-1584)*, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1989.
- Mustafa Oflaz, *16. Yüzyılda Niğde Sancağı*, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1992.

- Adnan Gürbüz, *Toprak-Vakıf ilişkileri Çerçevesinde XVI Yüzyılda Amasya Sancağı*, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1993.
- A. Nezihi Turan, *16. Asırda Ruha (Urfa) Sancağı*, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1993.
- Üçler Bulduk, *XVI. Asırda Karahisar-ı Sahib Sancağı*, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1993.
- Hasan Moğol, *Şer'iyye Sicillerine Göre 19. yy'in İkinci Yarısında Antalya*, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1990.
- Mustafa Görüryılmaz, *Mustafa Kemal Dönemi Hariciye Vekâletinin Gelişmesi 1919-1936*, Erciyes Üniv. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Kayseri 1990.
- Ayfer Özçelik, *Ali Fuat Cebesoy, Hayatı ve Eserleri*, A. Ü. Türk inkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1989.
- Selahattin Özçelik, *Donanma Cemiyeti*, A. Ü. Türk inkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1987.
- M. Akif Tural, *Atatürk Devrinde Celal Bayar (1920-1938)*, A. Ü. Türk inkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1987.
- Yusuf Çam, *Milli Mücadelede İzmit Sancağı*, A. Ü. Türk inkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1991
- Ayhan Öztürk, *Milli Mücadelede Gaziantep*, A. Ü. Türk inkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1989.
- Yalçın Özalp, *Yurt Dışındaki Türk Şehitlikleri*, A. Ü. Türk inkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1987.
- İlhan Gedik, *Milli Mücadelede 15. Kolordu*, A. Ü. Türk inkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1992.
- Naim Sönmez, *Siyasi Açından Cumhuriyet Hükümetleri (Tek Parti Dönemi 1923-1946)*, A. Ü. Türk inkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1993.
- E. Semih Yalçın, *İçişleri Bakanlığının Cumhuriyet Dönemi Teşkilatlanması*, A. Ü. Türk inkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1990.

- Kamil Günçan, *Demiryollarının Ülke Stratejisine Etkinliği*, A. Ü. Türk inkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 1991.

2.1.5. Yeni Düşünce Dergisindeki Köşe Yazıları

- *"Türk Dış Politikasının Milli Temelleri"*, sayı 1, 15 Nisan 1981.
- *"Komünistlerin Değişmeyen Metodu"*, sayı 2, 15 Mayıs 1981.
- *"Kıbrıs'taki Seçim Sonuçları ve Türkiye"*, sayı 4, 15 Temmuz 1981.
- *"Türk Dünyası ve Komünizm"*, sayı 5, 15 Ağustos 1981.
- *"Adalet Mülkün Temelidir"*, sayı 8, 1 Ekim 1981.
- *"Propaganda ve Hakikat"*, sayı 10, 1 Kasım 1981.
- *"Kıbrıs Türklüğü ve Yunan Propagandası"*, sayı 11, 15 Kasım 1981.
- *"Türk'ün Kaderi ve Bitmeyen Göç"*, sayı 12, 1 Aralık 1981.
- *"Dünya Siyasetindeki Gelişmeler ve Türkiye"*, sayı 13, 15 Aralık 1981.
- *"Polonya Milleti Ne istiyor?"*, sayı 14, 1 Ocak 1982.
- *"Türkiye ve Yunanistan"*, sayı 15, 15 Ocak 1982.
- *"Fazilet Mücadelesi"*, sayı 16, 22 Ocak 1982.
- *"Yeni Anayasanın Dili"*, sayı 17, 29 Ocak 1982.
- *"Ne Yapmak İstiyorlar?-P"*, sayı 18, 5 Şubat 1982.
- *"Ne Yapmak İstiyorlar?-II"*, sayı 19, 12 Şubat 1982.
- *"Türkistan ve Çin"*, sayı 20, 19 Şubat 1982.
- *"Türkistan ve Sovyetler Birliği"*, sayı 21, 29 Şubat 1982.
- *"Yeni Anayasa ve Kuvvetler Birliği"*, sayı 22, 5 Mart 1982.
- *"Yeni Anayasa 'dan Beklenenler"*, sayı 23, 12 Mart 1982.
- *"Irak Türkleri"*, sayı 24, 19 Mart 1982.
- *"Batı Trakya Türkleri ve Yunanistan"*, sayı 25, 26 Mart 1982.
- *"Ütopya ve Gerçek"*, sayı 26, 2 Nisan 1982.
- *"Batı Trakya ve Türk Toprakları"*, sayı 27, 9 Nisan 1982.
- *"Kim Türk, Kim Yunan?"*, sayı 28, 16 Nisan 1982.

- *"Çirkin Politika ve Çirkin İngiltere"*, sayı 29, 23 Nisan 1982.
- *"Afganistanlı Kardeşlerimizi Unutmayalım"*, sayı 32, 14 Mayıs 1982.
- *"Her Millet Layık Olduğunu Bulur"*, sayı 33, 21 Mayıs 1982.
- *"Büyük Fetih"*, sayı 34, 28 Mayıs 1982.
- *"Zora Talip Olmak"*, sayı 35, 4 Haziran 1982.
- *"On Yıl Sonra"*, sayı 36, 11 Haziran 1982.
- *"Lübnan Üzerine Oynanan Oyunlar"*, sayı 37, 18 Haziran 1982.
- *"Milli Saraylar ve Vakıflara Dair"*, sayı 38, 25 Haziran 1982.
- *"Mağlubiyetin 300üncü Yıldönümü"*, sayı 39, 2 Temmuz 1982.
- *"Filistin Davasının Perde Arkası"*, sayı 40, 9 Temmuz 1982.
- *"Bir Bayram ve Bir Kara Gün"*, sayı 41, 16 Temmuz 1982.
- *"Günümüzde Esir Millet Yok 'Esir Türk' Vardır !"*, sayı 42, 22 Temmuz 1982.
- *"Erzurum'da Neler Oluyor?"*, sayı 43, 30 Temmuz 1982.
- *"Yanlışlar"*, sayı 44, 6 Ağustos 1982.
- *"İnsanlık Utansın"*, sayı 45, 13 Ağustos 1982.
- *"Soydaşlarımız ve Hislerimiz"*, sayı 46, 20 Ağustos 1982.
- *"26 Ağustoslar"*, sayı 47, 27 Ağustos 1982.
- *"Lübnan'da Son Durum"*, sayı 48, 3 Eylül 1982.
- *"Asala ve Cinayetleri"*, sayı 49, 10 Eylül 1982.
- *"Meçhul Kalan Noktalar"*, sayı 50, 17 Eylül 1982.
- *"Komünizmin İflası"*, sayı 51-52, 24 Eylül 1982.
- *"Kıbrıs Türk Cumhuriyeti"*, sayı 53, 8 Ekim 1982.
- *"Vasıflara Dair"*, sayı 54, 15 Ekim 1982.
- *"Polonya'daki Gelişmeler"*, sayı 55, 22 Ekim 1982.
- *"NATO ve Hür Avrupa"*, sayı 56, 29 Ekim 1982.
- *"Milli Kültür Nedir?"*, sayı 57, 5 Kasım 1982.
- *"Okuma Kitapları"*, sayı 58, 12 Kasım 1982.
- *"Sovyetler Politikasında Değişiklik mi?"*, sayı 59, 19 Kasım 1982.
- *"Meddahlık"*, sayı 60, 26 Kasım 1982.

- *"Kemer Sıkma mı Boğaz Sıkma mı?"*, sayı 61, 3 Aralık 1982.
- *"Turizm Uğruna"*, sayı 62, 10 Aralık 1982.
- *"Nüfus Uğruna"*, sayı 63, 17 Aralık 1982.
- *"Çarpıklıklara Cevap"*, sayı 64, 24 Aralık 1982.
- *"Kalkınmada Milli Kültürün Ehemmiyeti"*, sayı 66, 7 Ocak 1983.
- *"Sabır"*, sayı 67, 14 Ocak 1983.
- *"Eğitimin Milli Olması"*, sayı 68, 21 Ocak 1983.
- *"Ulu ve Deli"*, sayı 69, 28 Ocak 1983.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'yı döneminin pek çok bilim adamından ayıran, fikirleri ve daha da önemlisi onları ifade ediş biçimidir. Prof. Dr. Mustafa Kafalı, yukarıda birinden kısa bölümler aktardığımız eserleri gibi fikrî yazıları, kendisinin milliyetçiliğinin çok ön plânda olduğu ve bir bilim adamının belki de ülke siyaseti üzerinde etkili olan yerlerde bulunmaması gerektiği düşünülebilir. Ancak, tarihçilikte temel prensiplerden biri de olayları bugünden geriye doğru bakarak değil, olayların oluş zamanını ve koşullarını dikkate alarak değerlendirmektir. Bu noktadan hareketle, Prof. Dr. Mustafa Kafalı da bu dönemin genel havasının dışında kalamamış, bir anlamda koşulların gereğini yerine getirmiş, ülkenin çeşitli tehdit ve tehlikelerle karşı karşıya olduğu bir dönemde, milliyetçi aydın ve fikir adamı olarak, üzerine düşeni yapmakta ve kendine bir tavır belirlemektedir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın fikirleri temelde Türkiye'yi ilgilendirmekle birlikte, Türkiye ile sınırlı kalmayıp, bütün Türk Dünyası'nı kapsamaktadır. Yukarıda örnekler vermeye çalıştığımız eserleri de bunun en önemli delili niteliğindedir. Prof. Dr. Mustafa Kafalı, döneminin önemli milliyetçi aydın ve fikir adamları arasında çeşitli yayın organlarında kaleme aldığı yazılarıyla müstesna bir yere sahiptir. Onun fikrî eserleri incelendiğinde Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın, millî tarihe aydınlık getirmiş ve millî şuura çok şey katmış bir ilim, millet ve fikir adamı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Görüleceği üzere Prof. Dr. Mustafa Kafalı fikir beyan ettiği diğer konularda olduğu gibi burada da, sadece sorunun ne olduğunu ortaya koymakla kalmamış, aynı

zamanda çözüm yollarını da sıralamıştır. Bu yanıyla da kendisi, bir anlamda gerçek aydının nasıl olması gerektiğini de göstermektedir.

2.2. FİKİR DÜNYASI VE TÜRK TARİHÇİLİĞİNE KATKILARI

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Türk fikir ve ilim hayatının önde gelen isimlerindendir. Son devir Türk tarihçiliğinde hem hocalığı, hem de ortaya koyduklarıyla Mustafa Kafalı, çocukluk yıllarından itibaren de Türk Milliyetçiliğinin neferlerinden olduğu gibi, sonradan da teorisyenliğini yapmıştır. Büyük Atatürk'ün ölümünden sonra Türk Milliyetçiliği, Türkiye'de öksüz kalmış; rahmetli Nihal Atsız söndürülmek istenen bu ateşi yeniden canlandırmıştır. 1944'ten sonra Türk fikir hayatında ve siyasetinde Türk Milliyetçiliği planlı olarak yer almış ve Mustafa Kafalı da Atsız Hoca ile beraber bu hareketin içinde bulunmuştur. 12 Eylül 1980'den önce Türkiye'nin kan ve gözyaşıyla kavrulduğu günlerde, yine davasından vazgeçmeyen Mustafa Kafalı her türlü baskı ve sindirmeye göğüs gererek, üniversitede Türklük Davasından taviz vermeden dimdik ayakta durmasını bilmiştir. 12 Eylül 1980'den sonra her şeye rağmen ilmi çalışmalarına ara vermeyip, son dönemde Türk tarihini ve kültürünü başlangıçtan günümüze kadar çok iyi bilen bir kişi olması hasebiyle bu sahanın en otoriter kişisi olmuştur (Gömeç, 2002:21).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, dünyaca ünlü tarihçi Prof. Dr. Zeki Velidi Togan'ın, Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu'nun yetiştirdiği tarihçilerden biridir. Mustafa Kafalı ciddi, o derece sevecen, hükümlerinden muhkem bir kişiliğe sahiptir. Kimseyi kolay kolay kırmaz. Millî meselelerde heyecanlı ve hassas davranır. Bu gibi konulardan asla taviz vermez. Bu husus onun mümeyyiz vasıflarından biridir (Erzurumlu, 2013:7).

Özbek, Uyгур, Kırım Kazak gibi Türkistan Türkleri arasında, aksakal tabiri oldukça yaygındır. Toplum içerisinde yol gösterici, sözüne güvenir, bilge ve tecrübeli kişilere aksakallı denir. Bu anlamıyla Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Türk tarihçilerinin aksakalı sıfatını fazlasıyla hak etmiş bir şahsiyettir. Çok partili sisteme geçtikten sonra alevlenen siyasi ve içtimai gelişmeler vasatında pişmeye başlayan hocamız Mustafa Kafalı, bir taraftan akademik hayatta, diğer taraftan daima örselenmeye çalışılan milli his sahiplerinin saflarında zorlu bir mücadeleye girişmiştir. İlmi ve fikri açıdan

kendisini mütemadiyen geliştiren Mustafa Kafalı, güçlü kalemi, hitabeti ve kişiliği ile aynı zamanda pek çok kişinin yetişmesinde, olgunlaşmasında da inkâr edilemez bir emeğin sahibidir (Bulduk ve Üstün, 2013:7).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, tarihçi sıfatının yanında, dil, edebiyat, sanat vb. konularda kendisinin o alanların uzmanı kadar bilgi ve birikim sahibi olması, yukarıda dile getirdiği anlayışın tabi sonucu olarak, hissettiği mesuliyetin bir gereği olarak düşünülebilir. Her ne kadar bu alanlara olan ilgisini tevazu göstererek hobi şeklinde değerlendirmiş olsa da özellikle kültürel konularda ve fikir yazılarında bir tarihçinin münevver yanının olması gerektiğinin en güzel misalini de bizlere göstermiştir (Gömeç, 2002:11).

Tarihçilik ona göre kişinin ekonomik olarak kendi gelirini sağlaması için gerekli herhangi bir meslek değil, gönülden gelen bir sevgi, bir azim işidir. Dersleri ve akademik çalışmalarında objektifliği har zaman öne çıkarmaya gayret etmiştir. Ona göre tarih ancak belgeler üzerinden yazılabilir; arşivlerin kokusunu tatmayan bir tarihçi roman yazarı olmak durumundan kurtulamaz (Gömeç, 2002:6).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı hayatı boyunca türlü türlü sıkıntılarla karşı karşıya kalmıştır. Bunların en önemlilerinden birisi de 12 Eylül askeri darbesidir. 12 Eylül 1980 askeri darbenin olduğu dönemde, askeri idarenin kendisine ters düşen her tür düşüncüyü ağır şekilde cezalandırmasına tanıklık edilmektedir. Hapis, işkence ve yahut sürgün. Bunlar fikri mücadelesinde direnen insanların önünde ki seçeneklerdi. Ancak Mustafa Kafalı ve eşi Sevgi Hanım için yollarından dönmek hiçbir zaman seçenek olmamıştır. Onlar her koşulda kendilerine ihtiyaç duyulan yerlere gitmeye, fikirlerini ve bilgilerini paylaşmaya devam etmişlerdir. Bu düşünce ve mücadele onlara üniversiteden üniversiteye, şehirden şehre bir sürgün hayatına mal olacaktır. Lakin onlar bunu göğüslemekte en ufak bir tereddüt göstermemişlerdir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Osmanlı araştırmaları denilince akla gelen isimlerin başında yer almıştır. Bu da yaptığı titiz çalışmalar ve eserlerinde ki belge zenginliğinden anlaşılmaktadır. Kafalı, derslerinden ve üniversitelerde ki idari görevlerinden arta kalan zamanlarını arşivlerde geçirmiştir denilebilir. Arşiv ve belge Kafalı'nın hayatında iki önemli kavram olmuştur. Arşiv ve belgeler üzerinde bu kadar çok duran yetiştirdiği

öğrencilerine tarihsel çalışmaların bu iki unsursuz olamayacağını vurgulayan Prof. Dr. Mustafa Kafalı, kendisine özgü bir eğitim anlayışına sahip olmuştur.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, esasta kültür tarihçisi olmasına rağmen, seksen yılı aşan hayatı boyunca, Türk milliyetçiliği ve tarihi ile yakinen ilgilenmiş ve mücadelesini vermiştir. Günümüzün birçok Türk tarihi hocası, onun yanında yetişmiştir (Erzurumlu, 2013:5).

Bütün hayatı mücadele içerisinde geçen Mustafa Kafalı'nın, Türk birlik ve beraberliğine tehlike olabilecek bütün unsurlarla mücadele etmiştir. En sıkıntılı günlerinde bile ideallerinden taviz vermemiş, dava arkadaşlarını korkusuzca savunmuştur.

Orta Asya Türk tarihi ile başlayan tarihçiliğine Anadolu Türk tarihi ile devam etmiştir. Anadolu Türk tarihi konusunda yazdığı eserleri ile bu alanda otorite olmuştur. Anadolu Türk tarihini yazdığı eserleri ile aydınlatmıştır.

2.2.1. Ortadoğu Türkmenleri Hakkındaki Görüşleri

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, öğrencilik yıllarında ve akademisyen olduğu yıllarda Ortadoğu'ya özellikle de Türkmenlerin yaşadıkları bölgelere giderek, onların çektikleri sıkıntılara ve verdikleri mücadelelere bizzat tanıklık etmiştir. Özellikle 1975 yılında Bağdat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin davetini kabul ederek iki yıl müddetle misafir öğretim üyesi olarak Irak'ta bulunması çok önemlidir. Bu iki yıl zarfında bir taraftan Bağdat Üniversitesinde Türk tarihi, dili ve kültürü üzerine ders ve seminerler verirken bir taraftan da, zaten aşına olduğu Türkmenlerle yakın ilişkiler kurmuştur. Irak'taki Türklerin milli ve kültürel meseleleriyle yakından ilgilenmiştir. Burada ki gözlemlerini çeşitli dergilerde yayınlayarak Ortadoğu da ki Türkmenlerin sorunlarına ve mücadelelerine ışık tutmak istemiştir. Ayrıca Kerkük Türkleri ve Irak Türklüğü çerçevesinde tertiplenen çeşitli panel ve konferanslarda da intibalarını ve Kerkük Türklüğünü, Türk kamuoyuna aktarmaya çalıştı (Gömeç, 2002:10).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Orta Doğu'da Türkmenleri ve burada ki hatıraları ile alakalı olarak şunları anlatmaktadır;

Peygamber Efendimizden bu yana 1400 sene geçti. Hulefa-yı Raşidin döneminden sonra ilk doksan senesi Emevi dönemidir. Daha sonraki üç yüz senelik, Abbasiler devresinde, ordular tamamen Türk'tü. Kumandanlarından, erine varana kadar Türk'tü. Onlardan sonra, Selçuklularla başlayan 1000 seneden beri devleti de Türk, ordusu da Türk' tür. Selçuklular döneminde Türkçe-Farsça ilişkisini açıklayabilmek için, Emevi-Arap yönetimin iyi anlamak gerekir. Emeviye döneminde, Arapların, çok vahşi tavırları vardır. Türkler de Farslar da çok ezilmişlerdir. Çok büyük katliamlar yapmışlardır. Bu dönemde, bizimkiler, Farsçayla fazla ilgilenmişlerdir. Ancak o günkü Farsçanın bugünkü Farsça olmadığını unutmamak gerekir. Abbasilerin yönetime gelmesi ve Emevilerin yıkılmasından sonradır ki Türkler ve İslam devletleri arasındaki ilişkiler düzelmiştir. Horasan Türkmenlerinin oluşturduğu Zaza lehçesinde Farsçanın biraz daha fazla bulunmasının sebebi de budur. Bizim tarihçiler içerisinde Farsçaya ilgi duyanların ve bu dili öğrenenlerin olmaması önemli bir eksildiğimizdir. Bu sebeple o döneme ait bilgilerimiz hep noksan kalmıştır. Maalesef, ilahiyatçılardan da yeterli ilgiyi göremedik. Tarihçi olmamaları ve tarihe ilgi duymamaları da ayrı bir mesele idi. Bir zamanlar, çok değil 40-50 yıl öncesine kadar, Osmanlıca'yı inatla tarih eğitiminin bir parçası olarak gördük ve Osmanlıca dersini müfredata koyduk. Hatta bazıları, "Osmanlıca'yı tekrar diriltiyorsunuz" diyerek karşı çıktılar. Biz de "Eski Türkçe öğretiyoruz." diye savunduk. Bunların hepsinin münakaşası oldu. Sizin neslinizin bunları bilmesi mümkün değil. Çünkü gıyabınızda oldu. Acıdır ki pek çok tarih profesörü diye geçinen zavallılar da bize karşı çıkmıştı. Atatürk zamanında ise, Osmanlıca, Cumhuriyet'in ilk bahçesiydi. Dün, ihanet edenler, bugün durumlarını gördüler. Kaç paralık olduklarını gördüler. Bundan sonra da görmeye devam eder.

Ben, Saddam'ın başbakan, amcasının reisicumhur olduğu devirde, Irak'ta hocalık yaptım, biliyorum. Bir dayısı vardı; ayı gibi, kocaman bir şey. Öyle bir yaratık ki, ben yanında bebek gibi kalırım, böyle biri. Hayrullah Tikriti, Cahilin tekidir. Tipik Arap odur. Gerçi soyunda karışma da olabilir. Hakiki Arap olduklarını da zannetmiyorum ama neyse... Çünkü Timur devrinde onların şehri olan Tikrit aslında bir Türkmen şehri iken Arap şehri haline gelmiştir. Timur çok büyük hükümdardı. Bağdat'a geliyor. Oradan yukarı doğru Tikrit'e çıkıyor. O zamanlarda Tikrit'in muhkem de bir kalesi vardı. Timur o kaleyi yerle bir etmek için uğraştı ve başardı. Daha sonra, çöllerden gelen Araplar oraları doldurdular. Ve Tikrit, Türkmen şehri olmaktan çıktı, Arap şehri haline dönüştü. O coğrafyada, hangi nüfusun nereye, ne şekilde yerleştiğini de biliyoruz. Bayatlar, Bağdat'tan başlayıp, Hanikin'e kadar, o ova boyunca, yol boyunca bütün kasabalar, köyler halinde otururlar. Onlar Türklerdir. İsrail'le, Suriye vuruşmaya başladığı dönemde, Golan Tepeleri'nden, Şam'a kadar olan bölgede yirmi beş Bayat Türkmen köylerinin hepsi tahrip oldu. O Türkmen köyleri olmasaydı, Yahudiler Şam'a girecekti. Eğer bugün Şam, Suriye'nin elindeyse, o Bayat köylerinin direnmesi yüzündendir. Arap olsa, "Yallah yallah" der kaçardı. Onlar bunu yapmadılar. Bu soydan gelen bir cineliktir. Bu bizim Türklüğe mahsustur. Yahudileri durdurabilmek için, kartlarını döktüler. Orada kalan çoluk çocuk ve kadınları Türkiye de kabul etmedi. Hatta bu insanların bir kısmı Bağdat'a gitti, Bağdat'ta onların döküntülerini gördüm. Aradan geçen zaman içerisinde, iki dilli haline geldiler, nerdeyse yavaş yavaş yeni nesil Türkçeyi unutmaya başladı. Hayrullah Tikriti, gelmiş üniversitede konferans veriyor. "Bu Turfiniler yok mu?" diye başladı. Affedersin, bizim memlekettekiler bunu söylüyordu ama Irak'takiler de böyle söylüyordu. Şimdilerde Irak'taki nesillerimize Arapça öğretiyorlar. Tarihimizi neredeyse yasakladılar. İran'daki Türkler kardeşlerimizdir. Aynı soyun adamıyız. Akkoyunluların, Karakoyunluların nesilleri devam ediyor orada. Fakat Büyük Selçuklulardan beri birbirimizden uzaklaşmamız için sayısız sebepler oluştu. Dünya şartları, mezhep tartışmaları, siyasi mücadeleler birbirimizden uzaklaşmamıza sebep oldu. Oysa Selçuklular zamanından bu yana, Horasan'dan Balkanlar'a kadar hepsi nüfusun aynı. Ama Selçukludan sonra bir bölünme devresi vardır. O bölünmeden sonra durum değişti. Bugünkü İran'ın üçte birinden fazla nüfusu her hâlükarda Türk'tür, Türkmen'dir. Ağırlıklı olarak tabii ki, Azerbaycan Türkleridir. Ayrıca, Türkmenistan halkının devamı vardır. Ta Meşhet'in yukarıdaki bölgeye kadar Hazar Türkmenlerinin devamı vardır. Ayrıca bunlardan başka, Kaşkaylar ve onlara komşu olan kalabalık Türkmen grupları da vardır. Afganistan'da vardır, var oğlu var yani. İran'ın, mesela altmış milyon nüfusu varsa, yirmi milyondan fazlası Türk'tür. Zamanında Kerkük için de bu konuşmaları yapıyorduk. Benim Kerkük üzerine makaleler yazdığım ilk dönemlerde, 60'lı yıllarda, yani bundan elli sene önceki hadiseler, Irak'ta, Türkmen nüfus % 14-15, Kürtler ise % 15-16 idi. Geri kalan nüfusta,

Arap'ı var, Yezidi'si var, var oğlu var. Ama Araplar da ikiye orada bölünürler. Şii olanlar, Sünni olanlar. Sünniler, Şiilerden azdır. Şii Arapların, Sünni olanların iki misli olduğu söylenir. Ama resmi sayımlar değil. Bizim İran ve Irak'tan çok gelen gidenimiz var. Oradaki Türkler, haddizatında rahatsız. Ama şu son dönemde, Amerika ile ilişkiler bizi de etkiliyor. Türkiye'nin tutumunu takip ediyorlar. Hatta bizim televizyonda onların bir yayını var, onu gösterirler. Şimdi bakıyorum, orada binlerce kişi ellerini böyle, kurt işareti, kaldırıyorlar. Bunun bir manası vardır. Oradakiler de aynı şeyi yapıyorlar. Demek ki, yeni bir hareket hâli var. O Arap memleketlerini de bilirim. Bağdat'ta hocalık yaptım. İran'ı da bilirim, Mısır'ı da bilirim. Oralarda dost most yok. Hatta Mekke'de kaleyi yıktılar. O kale, ne kalesidir bilir misiniz? Ecyad Kalesi. Şimdiki kral ailesinin, ikide bir Kâbe'yi basmasını önlemek için Osmanlılar zamanında kurulmuş olan kaledir. Arapçada "ceyyit" kelimesi vardır. Manası, güzel, iyi. Ecyat en güzel kale demektir. Ve kendilerine karşı yapılmış olan kaleyi onlar bilerek yok ettiler. Ne yazık ki bizim buradakiler, niye yok edildiğini bile soramıyorlar. Bilmiyorlar ki, Ecyad Kalesi nedir? Manası nedir, hangi devirde yapılmıştır. Yok... Sayısız Yemen türkülleri vardır. İngilizler, Aden'e çıkmasın diye, Sina bölgesi merkez olmak üzere onlara karşı, aşağı yukarı yetmiş-seksen sene vuruştuk. Biz, Anadolu'dan aşağı yukarı, dört yüz beş yüz bine yakın nüfusu, yetmiş-seksen sene içerisinde Yemen için şehit verdik. Sebep neydi? Mukaddes topraklar. İngilizler Yemen'e girerse, Mekke'yi de işgal eder diye. Biz din için, iman için vuruştuk, sömürmek için değil. Ama ihanetler gördük. Geçmişini bilmeyen, geleceğini hiç bilemez. İki yüz elli senelik kaledir o. Kale yıkıldı, onun yerine oteller, kuleler yapıldı. O mübarek makamın etrafı onca kulelerle doldu. Musul-Kerkük meselesini, haddizatında, bugün o duruma getirdiler ki artık Musul'un, Kerkük'ün kurtarılması değil, oradaki insanlarımızın emniyete alınması söz konusudur. Bunun için yapılacak iş, oradan 3,5 milyonu alıp, getirmektir. Kerkük'ü, Diyarbakır'a; Erbil'i, Van'a; Telafer'i, Mardin'e yerleştir. Bunu bu şekilde yaparsınız, ondan sonra ne hâliniz varsa görün denir. Oldu mu?

Diyeceksiniz ki Kerkük-Musul petroleri... Geçmiş ola... Ben, yıllarca Kerkük, Musul Türklüğü için daima kavga etmiş bir kimseyim. Kerküklüler, onların büyükleri ve hatta şehit edilmiş pek çok insan beni çok iyi bilirdi. Ta 1959 yılında beni Kerkük'ün fahri hemşerisi ilan ettiler. Çünkü burada okumaya gelenlerin içinde Necdet Koçak vardı. "Abi, seni, fahri hemşeri yapacağız." dedi. "Tamam, bizim için şereftir." Ve şunu da söyleyeyim, bu Kürt Devleti hikâyesi çıkana kadar, biz Kerkük-Musul-Telafer'e girseydik, bir mana ifade ederdi. Şimdi o safhayı kaybettik, bundan sonra yapacağımız son safha budur. Mevcut hükümet ağzını açıp da tek kelime söylüyor mu? Bir dönem de, Suriye Türkmenleri üzerinde de çalışmışım. Bizim Mehmet Şandır, Bayır Bucak Türkmenlerindendir. Sınırdan kaçak olarak geçtim. Kuzeydeki Lazkiye'den başlamak ve Bayır Bucak Türkmenleri de dâhil olmak üzere onların hepsinin köylerini adım adım dolaştım. Halep'e ve Halep'in kuzeyindeki Baf, Müngüç, Azes gibi büyük kazaları dolaştım. Kazalar da onların çevresindeki köyler de Türkmen'dir. Antep'in güneyindekiler de Türkmen'dir. Urfa'ya doğru Türkmen ve Kürt köyleri karışmaya başlar. Ben bunların hepsini, yaşayıp gördüm. Ve bu gördüklerimi kırk sene önce de yazdım. Esas mesele ne biliyor musunuz? Ankara, o kadar yabancı ki... O kadar yabancı ki... Yani, bazı şeyler var; söylemek dahi istemiyorum. Gerçi diyeceksiniz ki, "Bizim camia yeterince çalışıyor mu? Gereğini yapıyor mu?" Sene 1962, "Anadolu'nun Türkleşmesi, Vatan Olması" diye makale yazdım. Yazıyı Türk Yurdu'na gönderdim. Bizimkiler bile, basmaktan ürktüler. Daha ne deyim; konuşmak istemiyorum. Ve bunları yaşayarak geldik. Yaşayarak bilmek insanı daha başka bir türlü yapıyor. Onun için yaş dolayısıyla birçok şeyleri, mesela isimleri en iyi bildiğimiz isimleri bile bazen kafadan siliveriyoruz. Bazı hadiseler var ki onları unutmak bile mümkün değil. Çünkü kafaya yerleşmiş, Kerkük'te yaşanan katliam hadisesi benim dünyamı birdenbire değiştirdi. (Erzurumlu, 2013:76-82).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Irak Türkmenleri konusuna oldukça fazla önem vermektedir. Çeşitli zamanlarda yaptığı konuşmalarda ve yazdığı yazılarında bu konuya sık sık değinmektedir. Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Irak Türkmenleri hakkında görüşleri

özetle şu bilgilerden oluşmaktadır. Irak Türkmenleri hakkında çeşitli rakamlar verilmektedir. Bu verilen rakamlar çeşitli merkezlerin rakamlarıdır. 1957 Irak Hükümetinin vermiş olduğu resmi rakamlar vardır. Aslında ne kadar doğru bir sayıdır, o da belli değil. Irak Hükümetinin vermiş olduğu rakamlar bütün Irak içerisinde % 12 gibi bir oranı teşkil etmektedir. Kürtler için verilen rakamların % 15, bazen de % 16'yı bulduğu söylenir. İkisi beraberce % 30 gibi bir meblağ tutar. Bunların yanında azınlık nüfuslar vardır. Bizim oradaki nüfusa Türk dememiz daha doğru olur. Esasında Türkmen kelimesini ilk olarak İngilizler kullandılar. Ama Türkmen'de Türk'ün hiç bozulmamış hali demektir. Yani "Türkmen ayrı bir nüfustur" demek yanlıştır. Bu Lozan'da da konuşulmuştur ama İsmet Paşa dahi bu işi ciddiye almamıştır. % 4-5 gibi bir rakam Hristiyan azınlıklardır. Bu Hristiyan azınlıklar içinde Nasturiler, Keldaniler ve Süryaniler vardır. Bunların hepsinin kiliseleri ayrıdır. Bunların nüfusları ise % 1-1.5 civarındadır. Bu ölçülerde bakıldığı zaman Irak'ın üçte ikisi Arap nüfustur. Yalnız Arap nüfus içerisinde de Şiiler Sünnilerden fazladır. Genel olarak verilen rakama göre Şiiler Sünnilerin iki misli olarak belirtilir. Fakat bu sarıh bir şey değildir. Ancak bilinen şudur ki, Şiiler Sünnilere kıyasla ailece kalabalıktır. Bu ölçülerde Irak, nüfusunu ne kadar ilan ederse, ona göre rakam vermek lazım. Son verilen rakamlara bakılacak olursa 21-22 milyon gibi bir meblağ veriliyor. Biz yüzdelerle konuşacak olursak takriben 3 milyon gibi bir Türk nüfus, üç buçuk milyon da Kürt nüfus çıkar. Geriye kalan 13 milyon kadar da Arap nüfustur. Bağdat'taki Türkmen nüfusu hakkında genel kanaat "İkinci bir Kerkük yaşar" şeklindedir. Ben içlerinde bulundum ve Bağdat'ta kalabalık bir Türkmen nüfusu vardı. Türk nüfusunun Bağdat'ta fazla olmasının sebebi uzun yıllar Bağdat bir Türk şehri olarak bilindi. Ve Bağdat'ta Türkmen nüfus ağırlıklıydı. (Duman,2007:141)

Baas idaresi Bağdat'ta hâkim olunca yapmış olduğu bir iş vardır. O zamana kadar Bağdat büyük nüfuslu bir şehir değildi. 250-300 bin nüfuslu bir şehirdi. Bugün ise 3 milyon gibi bir rakam veriliyor. Ama yine ne dereceye kadar doğrudur bilemem. Bunun içinde ikinci bir Kerkük yaşar. Sebebi de şudur; Türkmenler şehir, kaza, kasaba ve bunların arasındaki köyleri ihtiva eden bir bölge kuzeyden Telafer'den başlar oradan Musul, Erbil, Altınköprü, Kerkük'e gelir. Kerkük'ten itibaren Taze, Tuz, Tavuk daha güneyde Kifri, Karatepe gelir. Karatepe'den itibaren artık diyala havzasına girilir. Diyala havzasından Karahan, Kızılbaş gibi kasabalar vardır. Onların çevresinde Bayatlı Türkmen köyleri vardır. İran hududuna doğru Hanekin vardır. Hanekin tam bir

Türkmen şehridir. Çok az da olsa Kürtlerin okumuşlarından durumu iyi olanlardan Hanekin'e gelip yerleşmiş olanlar vardır. Ama diyelim Hanekin'in 9-10 mahallesi varsa Kürtlerin bir mahalleyi bile teşkil edemezler. Şimdi Hanekin, Kızılbaş, Karahan, Bağdat bağlantısı aslında Irak ve İran arasındaki anayola üzerindedir ve bu anayol üzerindeki kontrolde Osmanlı Devleti zamanında Türklerdedir. Bu yol Selçuklulardan beri üretilen İran arasındaki anayoldur. Öte yandan Kermanşah'a ve İran içlerine kadar gider. Anayolun etrafı Bayatlı Türkmenlerin köyleri ve kasabaları ile doludur. Yolun kontrolünü sağlamak için bu kasabalar ve şehirler gelişmiştir. Buralar Türkmen nüfusun yoğun olduğu yerler ve bugün de öyledir. Bu bakımdan çok önemlidir. Ayrıca Hanekin'in güneyinde Nefthane vardır. Burası Türkmen kasabasıdır. Nefthane'den sonra Mendeli gelir. Mendeli'den sonra yine orada bir Kızılbat vardır. Ondan sonra Bedre Kasabası vardır. Bu Bedre tamamen Türkmen nüfusludur. Telafer'den Bedre'ye kadar olan bölgede yüzlerce Türkmen köyü vardır. Telafer bölgesi ise "Dögerli Türkmenleri"dir. Telafer tam bir Türkmen şehridir. Birçok vilayet merkezinden fazla nüfusa sahip olduğu halde burası vilayet merkezi yapılmamıştır. Çünkü hepsi Dögerli Türkmenleridir. Aralarına bir tane dahi yabancıyı almazlar. Burası bizim hududa en yakın bölgedir. İşte o yüzdendir ki peşmergeler ve ABD kuvvetlerinin buraya 7-8 defa tanklarla bombalı saldırılar yapmasının sebebi, bu bölgeyi o nüfus ağırlığını, o gücü dağıtabilmek içindir. Bu bölgeyi kırıp o bölgedeki Kürtleri birleştirmek için bu numara çekilmektedir. Hadise budur.

Bu arada Dögerli Türkmenleri Mardin bölgesinde yaşamış olan Artukluları kurmuşlardır ve onların devamıdır. Kürtler dağ kavmidir. Bunların en ileri kültür seviyesi dağ köyleri ve kasabalarıdır. Onların yakın zamana kadar şehir hüviyetindeki yerleşim yeri olarak bir tek Süleymaniye vardı. Süleymaniye 1700'lü yıllarda bir Osmanlı paşası olan Süleyman Paşa'nın kurduğu bir şehirdir.

Onun için ilk nüfusu Türk nüfustur. Zaman içerisinde bölge dağlık bölge olduğu için oraya gelen Kürtler yavaş yavaş bizim oldu, demeye başlamışlar. Başka bir kasaba daha vardır. Maalesef bir Türkmen kasabası olmasına rağmen yolu olmayan Köysancak vardır. Adı üzerinde Köysancak bir Türkmen kasabasıdır. Ancak Köysancak'ın yolu olmadığı için buranın üst tarafının dağlık bölgesinde yaşayan Kürtler buraya inerek burayı Kürtleştirmişlerdir.

Ben oradayken köy sancakları iki dilli idi. Yani şehre inmeden devlet kurulamaz. Medeniyetin içine girilemez. Ayrıca Kürtlerde bir şey daha vardır. Millet olunmadan devlete de gidilmez. Mesela Süleymaniye’de yaşayan Kürtlerle, buranın kuzeyinde olan Barzan bölgesindeki Kürtler anlaşmakta zorluk çekerler. Bunu iyi bilmek gerekir. Bunu bilmeyen kimse “Bunlar Kürt’tür. Hepsi aynıdır” der. Ancak bu durum böyle değildir. Bunlar farklı farklı komşu kavimler durumundadır. Ancak zaman içerisinde Kürt milletinin oluşup oluşmayacağı farklı bir konudur. Bunlar hakkında Emevi ve Abbasi döneminde bazı bilgiler mevcuttur İran’ın batısında “jbal” denen dağ bölgesinde yaşayan bir topluluktan bahsedilir. Daha önce bahsettiğim Bağdat’tan başlayan Hanekin-Kermanşah anayolunun öte yakası bunların bölgesidir. Bunlar yol eşkıyalığı yaparak geçinir. Bunlar yol eşkıyalığı yaptığı için ne Arap’lar, ne de İranlılar bunlar üzerinde tam hâkimiyet sağlayamamıştır. Bunlar yolda sıkışınca dağ bölgesinin zirvesine kadar giderler. (Duman,2007:137)

Öte yandan Erbil, Musul, Kerkük tarihten itibaren Türkmen beylerinin merkezi olmuştur. Eski Musul’a bakılacak olursa ırmağın doğu yakası olan Yunus Peygamber Semti tamamen Türkmen’dir. Yunus Peygamber Semti eski Musul’dur. Daha sonra Arap idaresine geçmesinin ardından ırmağın batı yakasında yeni mahalleler kurularak Musul Araplaştırılmaya doğru götürülmüştür. Yine burada da Kürt nüfus dağ nüfusedir. Değişmez ve bunların şehre inmeye başlayışı son 10-15 senenin hikâyesidir. Bugün Erbil’e geldiler, önceleri gelip de uğramadıkları yeri ele geçirince, Musul, Kerkük, Telafer dâhil bütün Türkmen köy ve kasabalarını ele geçiririm düşüncesiyle bir vahşet hareketine girişmişlerdir. Ancak Erbil’de nereye giderseniz gidin bir Türk olarak her sorduğunuza cevap alırsınız. Bu da gösteriyor ki orası bir Türk şehridir.

Burada bir noktayı daha söylemekte fayda vardır. Amerikalılar Irak’a demokrasiyi getireceğim dediler. Demokraside nüfusa göre hareket vardır. Irak’ta 3 ana nüfus yaşamaktadır; Araplar Türkler ve Kürtler. Bu üç ana nüfus Irak’ta % 95 gibi oranla çoğunluğu teşkil eder. Nüfusları nispetinde temsil kabiliyetini koyarsınız, ondan sonra demokrasi denen şey ortaya çıkar. Bugün bu nüfus oranına göre Arap nüfusun çoğunluğu teşkil ettiğine göre, bir Arap temsilcinin hâkim olması gerekir. Ancak baktığınızda devlet başkanı peşmerge, onun en önde gelen yardımcısı peşmerge, hariciye vekili kim? Peşmerge. Bakanların yarısı kim? Yine peşmerge. Peki, siz hangi

demokrasiden bahsediyorsunuz? Yani yüzde 15'in geri kalan yüzde 85 üzerinde tahakküm, hükmetme despotluk etme hali demokrasiye, buyurun böyle demokrasi sizin olsun. Bunların hepsinin altında yatan Kerkük'teki petrol ile alakalıdır. Eğer petrol olmasaydı, kimse gelip orada uğraşmazdı. Bütün mesele buradadır. (Duman,2007:134)

2.2.2. Düşünce Dünyası ve Siyasi Hayatı

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, çocukluğundan itibaren ülkemizin içinde bulunduğu sıkıntılara bizzat tanık olması sebebiyle, ülkesi ve milletinin birlik ve beraberliği konusunda oldukça hassas bir insan olmuştur. Cumhuriyetin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarına çok derin bir saygı ve muhabbet beslemiştir. Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın bu yapısını, görev aldığı kurumlardaki faaliyetlerinden, yaptığı akademik çalışmalara, derslerde öğrencilerine temel olarak vermek istediklerine kadar hayatının her anında görebilmek mümkündür. Ülkesinin birlik ve bütünlüğü milletinin daha müreffeh bir yaşam sürmesi, Mustafa Kafalı'nın en çok arzuladığı konuların başında gelmiştir. Kendisini de bu arzuları konusunda görevli addetmiş, hayatı boyunca çalıştığı her akademik konuda, ülkesi ve milletine hizmet etmeye gayret etmiştir.

1960'lı yıllardan itibaren Nihal Atsız etrafında Türkçü bir grup oluşmaya başlamış ve milliyetçiler, Türkçü dergiler etrafında teşkilatlanmışlardı. Bilhassa Atsız'ın şiir, makale ve romanları, gençlerin Türklük duygularını kabartıyordu. 1960'lı yıllarda öğrenci iken tanıdığı bu isimlerden ve memleketin içinde bulunduğu sıkıntılı durumlardan etkilenen Prof. Dr. Mustafa Kafalı ve bazı arkadaşları, günümüzde dahi vermeye devam ettikleri mücadeleye başlamışlardır.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı bir bilim adamı olarak ilmî araştırmalar yapmakla kalmamış, bunun yanı sıra başta Türk Kültürü dergisi olmak üzere, çeşitli dergi ve gazetelerde kaleme aldığı ve önemli bir yekûn tutan yazılarında, farklı konulardaki fikrî kanaatini ortaya koymuştur. Onun fikirlerinin ağırlık noktasını, milliyetçilik, Türk Dili ve Kültürü oluşturmuştur. Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın makaleleri genel bir incelemeye tabi tutulduğunda bu durum görülebilecektir. Ancak, Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın milliyetçilik anlayışı sadece Türkiye ile sınırlı kalan, coğrafyayı temel alan bir

milliyetçilik değildir. Onun eserlerine yansıyan milliyetçilik anlayışı bütün dünya Türklüğünü ve sorunlarını kapsamaktadır.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, şu anda ki konumuna acıları yaşayarak geldiğinden dolayı onun dünyası daha başkadır. Mücadele ile geçen bir ömürde iyi günler de hatırlanır. Ancak çok nadirdir böyle hatırlanan günler. Mustafa Kafalı'nın hayatı vatani ve milleti uğrunda verdiği mücadelelerle geçmiştir. Ülkenin her karış toprağında, hatta dünyanın neresinde bir Türk var ise onun sorunlarını ve yaşam mücadelesine ortak olmak tek gayesidir. Bu gaye uğrunda çeşitli siyasi ve sosyal faaliyetler yürütmüştür. Prof. Dr. Mustafa Kafalı bu faaliyetlerini şu şekilde anlatmaktadır;

1951'de pek çok Milliyetçiler Derneği vardı. 1951'de Ankara'da toplandık. "Türk Milliyetçileri Derneği" adı altında birleştik. Seksen altı şubemiz oldu. Başkanımız olarak Sait Bilgiç'i seçmiştik. Derneğimiz 1953'te kapatıldı. Rahmetli Remzi Oğuz Ank, işte o hadiseden sonra sigortası atanların başındadır. Atsız Bey'in, diğerlerinin hepsinin sigortası atmıştı. Remzi Oğuz Arık'ı o sırada kaybettik. Hatta bizim derneği kapattığı dönemde, Bayar'ın bir konuşması vardı, hiç unutmam. Bazen derler ki Halk Partisine karşısınız. Kardeşim, ben, Demokrat Parti'nin nesini tutacağım ki tutayım. Türk milliyetçilerine karşı, Bayar'ın, İnönü'den ne farkı vardı ki? Biz bunları yaşayarak geldik. Yıllar sonra 1969-1970 yıllarında İstanbul'da bir toplantı yaptık. Türk Aydınları Ocağını biz kurduk. Daha sonra bir örfi idare döneminde Türk'ü kaldırdılar. Bir defa düzelttik; ikinci sefer tekrar kaldırdılar. Biz, İstanbul'dan ayrıldıktan sonra Mustafa Erkal, o işi yürütmeye çalışıyordu. Ama şimdi Türk Aydınlar Ocağı değil, Aydınlar Ocağı oldu. Türk Ocağı, daha eskidir. Zamanında, Sadi Somuncuoğlu, İbrahim Metin, Nuri Gürgür, Halil Özyıldız gibi gençleri liselerden toplayıp toplayıp Türk Ocağına götüren benim. Fakat biz 1959-1960'a doğru Ankara'dan ayrılıp da İstanbul'a gidince biraz uzak kaldık. Neyse işte bir şeyler olmuş. Şunu söylemek isterim ki, her devirde bize kazık atanlar, pislik çıkartanlar, kullanmak isteyen idareciler olmuştur. Ben, 1951'de kavgaya başladım, yaklaşık altmış senedir kavga ediyorum ama artık yoruludum. (Erzurumlu, 2013:85).

Milletinin içinde bulunduğu buhranlı zamanlarda ve bu süreç içinde sıkıntılarla yoğrulan diğer Türk liderler gibi Prof. Dr. Mustafa Kafalı'da büyük bir fikriyatın öncüleri arasındaki yerini almıştır. Daha çocukluk dönemindeki çevre şartları, yani çevresindeki Panslavist hareketler, onu Türk milleti üzerinde düşünmeye yöneltti.

12 Eylül askeri darbenin olduğu dönemlerde çektikleri sıkıntılar ile ilgili olarak Mustafa Kafalı'nın eşi Sevgi Hanım şu ifadeleri kullanmaktadır;

12 Eylül darbesi sırasında Yeni Düşünce diye bir dergi çıkarıyorduk. Orada kendi isimlerimizle yazıyorduk. O dönemin Devlet Başkanlığı ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri olan Haydar Saltık peşimize düştü. Mustafa Kafalı, Selçuk Üniversitesine geçti. O zaman Selçuk Üniversitesi Rektörü arkadaşımız Erol Güngör idi. Ben de 'gitmeyeceğim, atarlarsa atsınlar' dedim. Fakat Ali Doğramacı'yla da konuşmuşlar. 'Madem siz bunları

görevden almiyorsunuz Genelkurmayla hallederim ben' demiş Haydar Saltık. Bu karı-koca mı iki kardeş mi devamlı yazıyorlar, soyadları aynı demiş. Bunun üzerine Ali Doğramacı telaşla bize ulaştı, apar topar benim haberim olmadan muameleyi tamamlamışlar. Kendimi Konya'da buldum. Konya'da 1 sene kadar kalabildim. Erol Güngör rahmetli olmuştu yeni gelen rektörle anlaşmamız mümkün değildi. O oranın 2. Ordu bölge komutanı ile anlaşmış. Bizi 2. Ordu hudutları dışına göndermek üzere 1402'nin B fıkrasını uygulamışlar. Gene o işe Ali Doğramacı el koymuş. Biz gittik Ali Doğramacı ile görüştük. Ankara'ya geldikten sonra çağırdı bizi. Kafalı 'istifa ederim basın toplantısı yaparım' falan dedi. Dedi ki 'ya Kafalı basın toplantısını yapınca yazacaklar mı gazetelerde zannediyor musun? Ben neler söylüyorum yarısını yazmıyorlar. Onu çıkar aklından. Ben sizi Ankara'ya alacağım. Burası müstakil kolordu buraya karışamazlar' dedi. Böylece biz kendimizi 1984 Mart ayında Ankara'da bulduk. Artık buradan da emekli oldu. (Erzurumlu, 2013:12).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Türk Kültürü ve Türkçülük ile alakalı verdiği mücadelelerde karşılaştığı sıkıntıları anlatırken şunları söylemektedir;

Bizimki, Türk milliyetçiliğidir; yani Türkçülüktür. Ta işin başından beri, bu böyledir. Türkçüleri-Türk milliyetçilerini itham eden İsmet Paşa, "Bunlar ırkçı Turancı!" derdi. Ondan beri bazıları, bize, "Turancı" derler, "ırkçı" derler, bilmem ne derler. Hatta İsmet Paşa'nın, 1944'ün 19 Mayıs'ında bir konuşması vardır. Onu da kitap hâlinde bastırdılar. Hiç göreniniz var mı? Aman Allah'ım neler neler söylüyorlar, bize... Milliyetçilik deyince, Türk milliyetçiliği deyince, Türkçülük deyince, bu değerleri hafife almak için kendi kafalarına göre neler neler söylediler. Temelinde bu suçlamanın kaynağı İnönü'dür. Biz de hiç umursamaz, "Turancı diyorsan, deyiver efendi." dedik geçtik. Gerçi, bu yüzden onlarla çok sokak kavgası yaptık. Affedersiniz, epey dalaştık. Günümüzde bazıları bizi, "Irkçı-Turancı" diye suçlayan bazı kesimleri, kendi etnik köken farklılıklarını saklamaya çalışıyorlar. Mesela Araplar soyları ile övünürler. Biz soydan bahsedince ırkçı oluruz. Kabul etmek mümkün değil. Her şeye rağmen, ben millette inanıyorum, Allah bu milleti sever. Bu millet "Allah'ın ordusu" olan bir millettir. İslam inancına göre, en mübarek insanlar şehitlerdir. İslam'ın kuruluşundan bugüne 1400 sene geçmiş. Yaradan, bir imkân verse, 1400 sene içindeki şehitlerin tamamı kabirlerinden kalksalar; yüzde doksanı Türkçe konuşurlar. Yani onlar bizim milletin şehitleridir. Ben, "Allah'ın ordusu" diyorum ama bu öyle rastgele ordu değil. Bizi anlamak istemeyenler, düşmanlarımız, bize ırkçı-Turancı derler. Varsın desinler; onların hepsini bir kenara atın. Bu, rastgele bir millet değil. Bu millet, Mehmet Akif'in, "Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal!" dediği millettir. Gerçi, rahmetli Mehmet Akif 1944'te hayatta olsaydı, o da ırkçı-Turancı diye içeri atılırdı. Milliyetçiler her dönemde o kadar ezildiler ki... Atatürk'le birlikte milliyetçilik, Türk milliyetçiliği silinmeye çalışıldı. CHP'den kurtulduk yani İsmet Paşa hükümetinden kurtulduk, diye sevinirken, Bayar ve Menderes dönemlerinde değişen bir şey olmadı. Aynı sıkıntıları çekmeye devam ettik (Erzurumlu, 2013:46).

"Türk Aydınlar Ocağı'nı 1969'da kurduran benim" sözü ile bu ocağın kurulmasında ki katkılarını kendi ağzından öğreniyoruz. Yine 1950'li senesinde Türk Yüksek Tahsil Cemiyeti'nin başkanlığını yaptığını da kendisinden öğreniyoruz. 1953'te kapatılan Türk Milliyetçiler Derneği'nin kuruluşunda da yer almıştır (Gömeç, 2002:27).

2.3. AKADEMİK KİŞİLİĞİ

İyi anlatmak, ancak iyi bilmekle olur. Prof. Mustafa Kafalı dünyada ve Türkiye’de objektif ve metodik çalışmalarıyla tanınan, verdiği derslerin içeriğine fazlasıyla hâkim, ilmi derecesinde başarılı bir öğretim elemanıdır. İyi bir öğretim elemanı olmak için sadece anlatılan konuyu iyi bilmek yeterli olmasa gerek. Bunun için ilmî disipline sahip olmanın yanında iyi insan olmak, yaptığınız işi sevmek ve her şeyden de önemlisi insan sevgisi ile dolu olmak gerekir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, bir ayağı tarihte ve bir ayağı gelecekte, geçmişin ve çağın kıymet hükümlerini kavramış, yaşamış, öğrencilerine ve okurlarına örnek olmuş abide bir şahsiyettir. Her insana değer verir ve onları yüce Allah’ın bir emaneti olarak görürdü. Kimse hakkında peşin hükme sahip değildir ve herkese güvenir. Ancak, güvenmediği ve görmekten de hiç hoşlanmadığı insan, diğerlerinin şahsi zaafalarını, çıkarları için malzeme olarak kullananlardır. İçinde bulunduğu toplumun değerlerine ihanet eden insanları hiç sevmemektedir. Onun için her şeyin bir ölçüsü vardır. Bu ölçü ise; milletine ve dinine, insanlığa ihanet çizgisidir (Gömeç, 2002:54).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı aynı zamanda Türk ananelerine son derece bağlı, misafirperver bir kimseydi. Evine; mesai arkadaşlarından, çeşitli vesilelerle tanıdığı dostlarından, aile dostlarından, öğrencilerine varana kadar pek çok kimse gitmektedir. O, sohbet etmeyi çok seven bir kimse olduğundan bu geliş gidişlerden son derece mutlu olmaktadır. Dostları ve öğrencileri ile bağlarını hep sürdürmüştür. Prof. Dr. Mustafa Kafalı aile hayatı da akademik hayatı gibi son derece dolu dolu yaşanmış bir hayattır. İyi bir eş, iyi bir baba, iyi bir dost ve iyi bir akademisyendir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı karakter itibarıyla son derece sakin bir insandır. O, günlük hayatında son derece müşfik, insanları kırmayan, şakadan keyif alan nadir bir şahsiyettir. Ancak, doğru bildiğinden asla şaşamayan, mert, cesur, mücadeleci, inandığını her yerde ve her zaman net bir şekilde savunan, konuştuğu yere ve şartlara göre fikir değiştirmeyen, küçük hesapları elinin tersiyle itebilen, doğru, dürüst, haktanır vefakâr ve tevazu sahibi bir kimsedir. Herhalde Prof. Dr. Mustafa Kafalı’nın, iyi bir baba ve eş olmasının altında da bu özellikleri yatmaktadır.

Prof. Mustafa Kafalı, öğrencilerine sadece ilmî çalışmalarını değil, aynı zamanda kalbini de açabilen bir öğretim üyesidir. Talebelerine karşı son derece anlayışlı, sabırlı, onları destekleyen, onlara yol gösteren, çalışmaya teşvik eden, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin çalışmalarını titizlikle inceleyen, bir hoca profili olarak karşımıza çıkmaktadır. Prof. Mustafa Kafalı'nın öğrencilerine karşı olan tutumu daha sıcak ve başkadır. Onlarla daha çok yakınlaşmakta, evindeki kütüphanesini açmaktadır. Kütüphanelerde bulamadıkları kitapları öğrencileri ondan alırlardı. Dersleri hakkında sohbet eder, evine geldiklerinde misafiriymiş gibi davranmaktadır. Çalışan öğrencilerine iş durumuna göre gereken kolaylıkları gösterir, gerektiğinde öğrencilerine referans vermekten kaçınmamaktadır. Bir anlamda Prof. Mustafa Kafalı ailesiyle nasıl ilgileniyorsa, öğrencilerine de aynı ilgiyi göstermektedir. Bildiğini sakınmaz, öğrencilerini çok sevmektedir. Özellikle maddî durumu pek de iyi olmayan ailelerin çocukları, belki de kendisinin de sıkıntılı günler yaşaması sebebiyle, onun ilgisini daha fazla çekmektedir. Onları evine çağıran, nasihat eden, onlara sanki baba gibi davranan bir hocadır.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın hayatı gerçek bir ilim adamı sıfatı ile daha çok bilime adanmış bir hayattır. Hayatının büyük bir kısmını araştırmalarına ve milletin tarihini, kültürünü ve güzelliklerini ortaya çıkarmaya adanmıştır. Bu arada ailesini de ihmal etmemeye çalışmıştır. Ailesiyle ilgilendiği, onlara rahat bir hayat ve yüksek tahsil imkânı sunabilmesinden anlaşılmaktadır. Prof. Mustafa Kafalı, aile hayatında da tıpkı çalışma hayatında olduğu gibi son derece halim selim ve ihtiyatlı birisidir. Bir şeyi tam manası ile dinleyip anladıktan sonra karar verir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın, ailesinden tevarüs ettiği milli terbiyenin yanında, yapmış olduğu tarih tahsili neticesinde kazandığı muhteva, o'nu bedeniyile ve ruhuyla vatanına, milletine ve devletine âşık bir ilim ve mefkûre adamı haline getirmiştir. Kırk yıllık aşan hocalık hayatında adeta bir Yesevi dervişi gibi, adım adım Anadolu'yu dolaşarak, verdiği dersler, seminerler, konferanslarla binlerce Türk evlâdını yetiştirirken; talebelerini Türklük şuuru ve Türk milliyetçiliği çerçevesinde vatan, millet ve devlet için hizmete hazırlamıştır. Mustafa Kafalı, yalnızca mümtaz bir ilim ve mefkûre adamı olmakla kalmamıştır. Talebeleri ve o'nu tanıyanlarca da bilinen pek çok güzel ve değerli vasıflarıyla etrafında daima örnek insan olmuştur. Bu münasebetle O,

milli mefkûremizin numune şahsiyeti ve Türk İslâm tefekkürünün hayatta olan en mümtaz simalarından birisi olmuştur (Kafalı, 2005: 9).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın nasıl bir hoca olduğunu ve hocalıktaki başarısını yetiştirdiği öğrencilerden, bugün onların pek çoğunun ülkemizin çeşitli üniversitelerinde görev almalarından anlamak mümkündür. Mustafa Kafalı'nın öğretim elemanı olarak değerlendirmesini yapmak için, öğrencilerinin onun hakkındaki düşüncelerinden ve fakültede verdiği derslerden bahsetmek yeterli değildir. O, Türk ve dünya ilim âlemine kazandırdığı pek çok değerli akademisyen ve öğretmen ile de ayrı bir yere sahiptir. Pek çok talebeye yüksek lisans ve doktora çalışması yaptırmıştır.

Prof. Dr. Saadettin Gömeç, Mustafa Kafalı'yı tasvir ederken şu özelliklerinden bahsetmektedir;

Talebelik senelerimde sadece gazete ve dergi köşelerindeki yazılarıyla, resimlerini gördüğüm bu abide şahsiyet ile birebir karşılaştığımda, rahmetli Atsız Hoca'nın ona boş yere 'Yamtar' lakabını vermediğini anlamıştım. Bilindiği gibi Atsız Beğ'in meşhur Bozkurtlar adlı eserindeki Yamtar adlı yiğit, gözünü budaktan sakınmayan, kendinden sayıca fazla kişilerle mücadele edebilen, iri yarı cüsseli, Kürşad'ın kırk arkadaşından biri, devlet ve millet uğruna kendisini feda eden bir kişidir. Tabiri caizse Mustafa Kafalı'da tıpkı onun gibi, neredeyse 1.90 boyunda, 90 kilo civarında bir yapıya sahip idi. Tabii şimdi ilerlemiş yaşından ötürü bu cesameti pek belli olmuyorsa da ona bakan herkes karşısında daima sanki heybetli bir heykel görür (Erzurumlu, 2013:9).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın akademik hayatını aile hayatından ayırmak mümkün değildir. Evinin büyük salonu hem kütüphane hem oturma odasıdır. Boydan boya kitaplıktır ve bu kitaplıkta pek çok önemli kitap ve süreli yayın yer almaktadır. Mustafa Kafalı eve gelir gelmez, hazırda ne varsa onu yiyip biran önce çalışma masasının başına oturtmak isteyen, işine âşık bir insandır. Ancak, hayatının her alanında olduğu gibi evinde de son derece titiz, temiz, tertipli ve disiplinlidir. Bir konuda çalışırken veya yeni bir şey öğrenirken tıpkı bir öğrenci gibi çalışmaktadır.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı bir hatırasında Türk Kültüründe ve Türk Tarihçiliğinde ki değişimleri ve çözümleri şöyle ifade etmektedir;

Evvelki seneydi, emekli maaşımı alacağım. Yıldız semtinin yukarısındayız; Oran'a doğru. TRT'nin orada. Oradan atladım arabaya, Ziraat Bankasının önünde indim. Tam karşıya geçeceğim, mevsim sonbahar, hava yağmurlu, yerler kaygan, 9-10 araba üst üste bindi, güm, güm, güm, güm... Döndüm baktım galiba, felaket oldu. Arabalara bakıldığında hepsi imkânları

iyi olan ailelerin çocukları olduğu anlaşıyor. Hepsinin içinden 18-20 yaşlarında delikanlılar çıkıyor. Hepsi aynı şeyi söylüyor: "Ben haklıyım!" Döndüm, "Yavrum" dedim, "Biriniz haklıdır. Geri kalanlarınızda yüzde beş-on-yirmi hatanız vardır." Hepsi birden itiraz ettiler: "Hayır, ben haklıyım; ben haklıyım; ben haklıyım." Orta yaşlı bir komiser, yanında iki polisle yanaştı. Komiser, "Amca" dedi "Sen doğru yoluna devam et." Çünkü yeni nesil, "Ben haklıyım." demeye alıştı. "Biz" demeyi de unuttu. Evvelce, "Biz" derdik. O "biz"in manası Türk Milliyetçiler Derneğinde öğretilirdi. İlk dersimizdi. "Bundan sonra 'ben'i unutun, 'biz' var. O biz, Türk milleti..." diye ağabeylerimizden öğrendik. Şimdi bakıyorum herkes "Ben" diyor. Türk milletin yerine 75 milyon tane "ben" var. Bu, millet demek değildir. Milleti de yok ediyorlar. Allah hayırlısını versin; Allah yardımcımız olsun. İnşallah iyi olur. Ben diyen nesle ulaştık. Şimdi en son safhaya geldik, "Türklük de ne demek oluyormuş, kim Türk'müş de 36 tane bilmem ne varmış, bunların arasında Türk diye biri varmış da kazana nasıl girmişse girmiş araya Türk milleti olmuş" Hangi milletiz o zaman, bilmiyorum. Tarih bilmeden milletini bilmek mümkün değildir. Geçmişini bilmeyen, geleceğini hiç bilemez. Tarih tahsilini yok ettiler. En iyi bilenlerden birisi benim, her gün hiddetim artıyor. 1951'de, Türk Milliyetçiler Derneği kurulduğu zamandan beridir, "Ben'i unuttuk. Şimdi ise, gençler birey, birey diye ortada dolanıp duruyorlar. Yetmiş üç yetmiş beş milyon "ben" var, millet kalmadı" (Erzurumlu, 2013:36-37).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, milletine bağlılığı, vefayı ve vatan sevgisini vazgeçilmez bir ilke olarak benimsemiştir. Hangi meslek ve branşta çalışılırsa çalışılsın mutlaka bu büyük millet için yapılacak hizmetlerin varlığına inanan bir kişiliğe sahiptir. Görev ve sorumluluklarını iyi bilen, işinin ehli; titiz dikkatli; bir çalışma esnasında, adeta kılı kırk yaran bir insandı. Titizliğinin yanında ciddiyeti de insanları etkilemiştir. Öğrencileri onu zor hoca olarak tanımlamışlar ama o işindeki titizliği ile akademik kariyer düşünenlerin vazgeçilmezi olmuştur. Tavrı ve tarzının ciddî olmasının yanında giyim kuşamına da çok dikkat etmiştir. Çok zevkli giyinmiştir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, kişisel hayatında; titiz, az ve öz konuşan, düzen, tertip arayışı içinde olan ve ısrarcı bir kişiliktir. Değerlerine sahip çıkan, inandığı değerleri sonuna kadar savunan ve bu uğurda adeta gözünü budaktan esirgemeyen bir insandır. Bunu hayatı boyunca yapmış olduğu çalışmalardan, liderlik vasfı ile kitlelere önderlik etmesinden anlamaktayız. Hiçbir zaman güce tapmamış, makam ve mevki peşinde koşmamıştır. Günlük politikaya karışmadan, her şart ve zeminde, bir gelecek kaygısı taşımadan, dik durmayı, sözünün eri olmayı bildi. Artık günümüzde kaybolmuş olan ve geleneksel kültürümüzün zirvesi sayılmak lazım gelen, Osmanlı kültürünün son temsilcilerinden, milletine âşık bir insandır. Meselelere bakışındaki berraklık, Türklük sevgisi, derin imanı ve mücadeleci kişiliği ile yalnız bir hoca değil, aynı zamanda fikir adamı olarak da çevresinde haklı bir saygı uyandırmıştır.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'ya göre eğitim usta kişiler tarafından yapılmalı öğrenci bu konuda kendi temayülleri doğrultusunda yönlendirilmelidir. Eğitim

yapılırken özellikle ezbercilikten uzak, çağdaş bir anlayışla hareket edilmelidir. Derslerde kendi bildiklerini anlatıp öğrenciye ezberletmeye çalışmak öğrencinin gelişimini olumsuz etkileyeceği gibi onu kolay ve bilginin inmemeye sevk edecektir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı ile ilgili sevenlerinin de ifade ettikleri en önemli nokta, eğitim anlayışı ve öğrencilerine gösterdiği içten davranıştır. Öğrencilerine bir talebesiyle değil, akranı meslektaşıyla görüşen insan üslubuyla hitap etmiştir. Konuşmasına genellikle saygı ve sevgilerini belirterek başlamış, bu şekilde de bitirmiştir. Öğrencileriyle çok yakından ilgilenmiş ve onlara sonuna kadar sahip çıkmıştır. Hoca öğrenci ilişkisi mezuniyetlerin ardından kesilmemiş, Kafalı ilgisini devam ettirmiştir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı bu hareketleriyle; eğitimin, hocalığın sadece okul sıralarında değil hayatın her anında olduğunu göstermiştir. Akademisyenliği, sadece araştırma yapıp eser yazmak, öğrencilerine bir şeyler öğretmek vazifesinin ötesinde gören Prof. Dr. Mustafa Kafalı, öğrencilerine hayatlarının her anlarında destek olmak, çalışmalarında kendilerine elinden geldiğince yardım etme gayreti içerisine girmiştir. Öğrencileri ve bölümden asistanlarının türlü dertlerinde onlara yardımcı olmaya çalışmış kimi zaman bir ağabey kimi zaman bir baba olmuştur. Kendisi görünüşle bir Anadolu, hareket ve konuşmalarıyla ise nazik, zarif bir İstanbul beyefendisi olmuştur. Hayat görüşü, çalışma azmi, yardım severliği yanında bu özelliklerini her ortamda belli etmiş, göstermiştir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, bir kısmı kendi danışmanlığında ve bir kısmı da diğer değerli bilim adamlarının danışmanlığında çok sayıda mastır ve doktora öğrencisi yetiştirdi. Bu dönemde akademik formasyon alan pek çok öğretim üyesi, günümüzde yardımcı doçent, doçent ve profesör olarak çeşitli üniversitelerde hizmet vermektedir (Kafalı, 2005:15).

2.4. SEVENLERİNİN GÖZÜNDEN PROF. DR. MUSTAFA KAFALI

2.4.1. Prof. Dr. Saadettin Gömeç

Prof. Dr. Saadettin Gömeç, hocası Mustafa Kafalı'nın tarih felsefesi ve onunla ilgili hatıraları hakkında şunları söylemektedir;

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'yı benim tanımam, 1980'den önceye gitmektedir. Ama o zamanlar çıkmakta olan milliyetçi dergi ve gazetelerdeki yazıları münasebetiyle tanıdığım hocayı, 1981 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Umumi Türk Tarihi Bölümüne öğrenci olarak girdikten sonra, şahsen tanıdım.

Zamanın pek çok ilim adamından ders almama rağmen, fakültede rahmetli Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu ile o zamanlar Doç. Dr. olan Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın yeri bambaşka idi. Günümüzün moda terimlerinden biri ile onlar 'karizmatik' bir yapıya sahip, hem ilimleri hem de fikirleriyle önde gelen şahsiyetlerdi. Çoğu insanın yanlış tanımasına karşılık, Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın şahsi kimliğinin, insanlığının ve kelimenin tam anlamıyla adamlığının, ideolojik vasfından her zaman ileri olduğunu ta o vakitler talebe iken gördüm. Yaşadığım hayat müddetince onun kadar saf, insanlar hakkında kötü düşünmeyen, kendisine kin besleyenlere bile iyi temennilerde bulunan bir kişiye hiç rastlamadım desem herhalde yanlış olmaz. Tam bir derviş ruhu ile hareket eden bu âlim insanın başına, şu iki günlük dünyada gelmedik derterin de kalmadığına pek çoğunuz yakından şahit olmuşsunuzdur. Kendi kuyusunu kazanlara dahi iyilik yapmaya çalışan Prof. Dr. Mustafa Kafalı, bu noktada diğer insanlardan ayrılmaktadır.

O, sadece bir ilim adamı değil, aynı zamanda gerçek bir hocadır. Çoğu kişi hocalığı talebelere ders veren veya bildiklerini başkalarına aktaran insan sanır, fakat hocalık sadece bu değildir. Bir insanın hoca olabilmesi için başka şeyler de gerekir. İşte Prof. Dr. Mustafa Kafalı bu özellikleri kendi şahsında toplamış bir insandır. O bütün ömrünce talebelerinin her türlü meseleleri ile ilgilenmiştir. Bizlerin lisanlarından yüksek lisans ve doktoralarına, evlenmelerimizden doçentliklerimize, hatta çocuklarımızın sünnet düğünlerine varıncaya kadar yanımızda olan bu sevgi ve iyilik abidesi insanı tarif etmeye yeterli söz bulamıyorum. Bu bakımdan Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın talebeleri her zaman ayrıcalıklı olmuştur.

O öğrencisinden, asistanına kadar hiçbir talebesinin üzülmüne müsaade etmezdi. Her zaman onları ezmeyi ve horlamayı değil, onurlandırarak şevklendirmeyi istemiştir. Bu arada doktora başladığım vakit aklıma geldi. 1988'de Türkiye'nin çeşitli yerlerinden gelen yaklaşık on beş arkadaşla beraber tez konularımız tespit edilirken on dört kişi Osmanlı Tarihi üzerinde araştırmaya karar vermiş, sadece ben Orta Asya Türk Tarihi çalışmak istemiştim. Rahmetli hocam Prof. Dr. Bahaeddin Ögel de, o sıralarda benim Osmanlı Tarihi çalışmamı söylemişti. Aslında o da benim iyiliğimi istiyordu. "Oğlum bütün kaynaklar burada alırsın bir tatil defteri değerlendirirsin yarın savunmanın da hiçbir problem çıkmaz kafan rahat olur" demişti. Sadece hocam Prof. Dr. Mustafa Kafalı benim istediğim konuda çalışma desteklemişti. Hatırlıyorum da, Prof. Dr. Mustafa Kafalı fakülte hayatındaki son yıllarında köşesine itilmiş, fakültenin ve bölümün pek çok işinde kendisine sorulmaz olmuştu. Kendi kürsüsüne alınacak asistanların, yardımcı doçentlerin, doçentlerin ve profesörlerin jürilerine bile konuşmuyordu. Buna rağmen benim ve arkadaşlarımla akademik terfi jürilerinde olmadığı halde, herkesten önce fakülteye gelir, sonucu heyecanla beklerdi. Onun maddi ve manevi desteği akademik hayatımızın her döneminde yanımızda oldu. Bizim hakkımızdaki olumlu işlerde sevinir, kötü olaylar da ise belki bizden daha fazla üzüldü.

Bütün ömrüm fırtınalı bir şekilde geçen ve dünyadaki bu kısa hayatımda sadece ülkesini düşünen, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Türk milletinin garantisi olan talebeleri ve bizleri yetiştiren Prof. Dr. Mustafa Kafalı hocamızı saygı ile selamlıyor, kendisine uzun ve sıhhatli ömürler diliyorum (Gömeç, 2002:21).

2.4.2. Prof. Dr. Üçler Bulduk

Prof. Dr. Üçler Bulduk, hocası ve daha sonra mesai arkadaşı olduğu Mustafa Kafalı ile ilgili hatıraları hakkında şunları söylemektedir;

1983 yılı idi. Tarih Bölümü öğrencileri arasında bir fısıltı dolaşmaktaydı; 'Kafalı Hoca' bölümümüze gelecek diye... Atsız Bey'in 'Yamtar'ı, İstanbul Üniversitesi'nin dillere destan hocası Mustafa Kafalı, artık bizimde hocamız olacaktı. YÖK Hoca'yı Konya-Selçuk Üniversitesinden bizim üniversiteye 'sürgün' etmişti. Bu sürgün bizim için bir 'şenlenme' vesilesi oldu. Dört gözle onun gelmesini bekliyorduk. Nihayet, Kafalı Hoca, Genel Türk Tarihi Kürsüsü'nde göreve başladı. Artık bizim havamızdan geçilmiyordu. Çünkü biz de bu kürsünün öğrencileriydik. Bu duygularla Hoca'dan ders almaya başladık. 146 nolu Amfide hoca, o davudi sesi ile 150-200 kişiye hitap ediyordu. Söylediği her cümleyi, kelimeyi, kavramı önce kâğıtlara sonra dimağımıza yazıyorduk. 12 Eylül'ün bir silindir gibi ezip geçtiği o karanlık günlerde, Hoca bizim için bir ümit ışığı, âdeta, 2. Ergenekon'umuzun rehberi bozkurt idi.

Kafalı Hoca'yı sadece derslerde dinlemekle yetinmiyor, utana sıkıla da olsa bir vesile ile 136 numaralı odasına girip sohbetlerinden de feyz almaya çalışıyorduk. Bu oda âdeta bir dergâh gibiydi. Merhum Prof. Dr. Bahaeddin Ögel Hoca'mızın söylediği gibi, Kafalı Hoca'nın masasının sağında yer alan tekli koltuk 'hacet koltuğu' idi. Profesöründen talebeye, memurundan çaycısına herkes bu koltuğa oturur, sıkıntısını, talebini aktarır; Hoca elinden düşürmesinden sigarasından tüten dumana bakarak, sükûnet ve sabır içerisinde muhatabını dinler ve "Hallederiz, icabına bakarız." derdi. O'nun tabiriyle 'kılıcının kestiği günlerde' gerçekten de Hoca pek çok kişinin derdine derman olmuştur. Hoca'nın lügatinde 'hayır' kelimesi olmadığı için talepler ve talipler zaman geçtikçe daha da artmaktaydı. İşte bu anlarda Hoca'mızın muhterem eşi Sevgi Hocamız karşı masayı ikaz eder, âdeta onun freni olurdu. Mustafa Hoca emekli oluncaya kadar bu düzen devam etti. 136 nolu odanın müdavimleri hiç eksik olmadı. Dersler, sohbetler, nasihatler, dertleşmeler ile dolu yaklaşık yirmi yıl. Ne büyük bir bahtiyarlık. Hoca'nın talebesi ve asistanı olarak bu yirmi yıla şahit oldum. Hoca yaş haddinden emekli olduğunda, doçent kadrosundaydım ve ilk defa ayrı bir oda talebinde bulundum. 136 Nolu odayı ısrarla talep ettim. Bu odayı istiyordum, çünkü Kafalı Hoca'mın okuldan kopmasından endişe ediyordum. Bu hatırlar o koltuk ve masa yerli yerinde kalmalıydı. Asıl sahibinden ayrılmamalıydı. Ben sadece odanın emanetçisi idim. Hala da öyle... Ne mutlu ki bu yazıyı da Kafalı Hoca'mın masasında yazıyorum.

Fakülte son sınıfta Hoca'dan bitirme tezi almak suretiyle onunla teşrik-i mesaim daha da artmıştı. Engin bilgilerinden faydalanmaya başladığım bu dönem akademik kariyerimin de başlangıcı olmuştur. Nitekim fakülteyi bitirdikten sonra hem Genel Türk Tarihi Kürsüsü'nde hem de İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nde yüksek lisans yapmaya başladım. Her iki kurumda da Kafalı Hoca'mızın dersini almaktaydım ki Hoca durumu fark etti. Bir gün yanına çağırarak bana 'Bir cambaz iki ipte oynamaz' diyerek İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nü bırakmamı ve Genel Türk Tarihi Kürsüsü'nde devam etmemi istedi. Bu bende bir hayal kırıklığı yaratmıştı. Çünkü Hoca, İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nün müdürüydü. Dolayısıyla beni yanında görmek veya asistan olmak gibi bir niyetinin olmadığını vehmettim. Ancak üzüldüğümü anlamış olacak ki 'Sen buraya lazımsın' diyerek beni teselli etmişti. Nitekim Borçka'da öğretmen iken asistanlık ilanı çıkmıştı. Ümitsiz bir şekilde müracaatımı yaptım. Ümitsizdim, çünkü gözden irak olan gönülden de irak olurdu. Hoca'yla teması uzun süre sağlayamamışım. Sınava bu duygularla girdim. Kafalı Hoca mülakatın ardından kürsiye asistan olduğumu bildirdi. Hoca'nın ileriye matuf planı içerisinde var olduğumu görmek beni ziyadesiyle memnun etmişti. Kafalı Hoca'm

ile geçirdiğim uzun yıllar bana gösterdi ki, Hoca gelecek on yirmi yılın hesabını yapmaktaydı. Bugün de Hoca eski talebelerinin ne durumda olduğunu günü gününe takip etmektedir. Asistanlık işlemlerim bir türlü neticelenmiyordu. Endişe içinde Hoca'ya gittim. O bana bizzat rektöre gidip durumu aktarmamı istedi. Ben Hoca'nın odasından çıkarken yine umutsuzdum. Ancak rektörlük sekreterliğine geldiğimde, Rektör Tarık Somer'in beni beklediğini öğrenmiştim. Bu duruma oldukça şaşırdım ve heyecan içerisinde sayın rektörün odasına girdim. Kafalı Hoca'm rektörün karşısında oturuyordu. Hoca'm beni bir kez daha mahcup etmişti. Askerlik sorunundan kaynaklanan gecikme onun gelmesiyle halledilmişti.

Hoca'm Mustafa Kafalı, hususi ve akademik hayatımın her döneminde yanımda ve yakınımıydı. Çünkü onun için hocalık 'babalık' demek idi. Her türlü müşkülümüzde, sevincimizde onun baba şefkatini görmekteydik. Asistanlık kadrolarının enstitülere kaydırılma teklifi üzerine yapılan bir toplantıda Hoca, bu uygulamanın kabul edilmemesi gerektiğini ısrarla talep etmişti. Ona göre bu sistem 'cami avlusuna bırakılmış çocuk' gibi hiç tanımadığı bir kişinin asistan olarak kucağına bırakmanın yolunu açacaktı. Gerçekten de bugün Hoca'nın öngörüsü maalesef doğrulandı. Hâlbuki Hoca'ya göre hoca-asistan ilişkisi, baba-oğul ilişkisinden de yakındı. Biz Hoca'nın bu mirasını devam ettirmenin müşkülünü ve mesuliyetini bütün ağırlığıyla sırtımızda taşımaktaydı. Baba Kafalı Hoca'mızı, Allah başımızdan eksik etmesin (Erzurumlu, 2013:17-19).

2.4.3. Prof. Dr. Abdullah Gündoğdu

Prof. Dr. Abdullah Gündoğdu'nun, Prof. Dr. Mustafa Kafalı hakkında söyledikleri ise şunlardır;

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın abartıdan hoşlanmadığını ve sadeliği sevdiğini herkes bilir. Bu yüzden onu anlatan yazının da sade ve abartıdan uzak olması gerekiyor. Bu sebeple olabildiğince bunu gözeterek hocayı anlatmaya çalışacağım.

Ben saygıdeğer hocamı, daha lisedeyken, onun Yeni Düşünce Dergisindeki yazılarını büyük bir şevkle takip eden ağabeyimin vasıtasıyla tanıdım. O her hafta hocanın yazılarını ya sesli okur ya da benim okumamı tembihlerdi. Benim üniversite sınavında tercihlerime A.Ü.D.T.C.F. Genel Türk Tarihi kürsüsünü koyan ağabeyim, sadece hocayı bana tanıtmakla kalmamış, hocanın öğrencisi ve asistanı olma bahtiyarlığının da yolunu açmış oluyordu.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'yı anlatmak için pek çok tabir kullanılabilir. Türk bilim âlemine kazandırdığı bilim adamları yetiştirdiği öğrenciler bakımından 'hocaların hocası' tabiri ilk bakışta hocayı ifade eder görünmektedir. Ancak onu biraz tanıyanlar bu tabirin onu ifade ederken eksik kalacağını hemen söyleyeceklerdir. O öğrencilerini her safhada takip eden, koruyan, yol gösteren, gerekirse onların hakları için mücadeleden çekinmeyen bir hocadır. Bu yönüyle o, adeta genç bilim adamlarının 'Hızırı' gibidir. Keramet derecesine varan basireti ile bizi hep şaşırtmıştır. Bir defasında, doçentlik dil sınavına hazırlandığım dönemde, o sınavda başarılı olacağımı rüyasında gördüğünü, hatta alacağım notu küsuratına kadar söyleyivermişti. Bizzat yaşadığım bu hâdis, onun hem öğrencilerine olan ilgisini, hem de gönlünün yüceliğini göstermesi bakımından ilginçtir.

Saygıdeğer hocam, biz üniversite ikincisi ikinci sınıftayken derslerimize gelmeye başladı. Bunu bize ilk haber veren büyük tarihçi rahmetli hocamız Prof. Dr. Bahaeddin Ögel olmuştu. Bahaeddin Hoca; 'Türk Kültür Tarihi dersini artık size öyle bir hoca verecek ki, ilmi de heybetli kendi de' diye bize bildirmişti.

Hocanın Ankara'ya gelişi büyük bir hâdis, onun saygıdeğer eşi hocamız Sevgi Kafalı ile birlikte onların her bulundukları vasatta vatan ve millet yoluna

kendilerini adanmış olmalarıydı. Onların vardıkları her yerde, etraflarında hemen sevgi ve inanç haneleri oluşu verir.

O ilk bakışta bilgeliğini ele veren ağarmış saçları, dostlara güven veren müşfik ve dâvudi ses tonu ve cesameti ile bazı millete dost olmayanların yüreklerinde endişe uyandırdığı da muhakkaktır. Anlatılanlara göre rahmetli Atsız, onun bu hâlini kendi roman kahramanı ‘Yamtar’ ile özdeşleştirilmiştir.

Onun mütevazı odası derin ilmi sohbetlerinin yapıldığı bir mahfil olması yanında hemen hemen her kesimden insanların beklentilerinin dile getirildiği bir makamdır. Bu durumu yine rahmetli hocam Prof. Dr. Bahaeddin Ögel, onu yalnız yakalayıp yanındaki koltuğa soluklanmak için oturduğunda ‘bu hacet koltuğuna birazda biz oturalım ancak benim bir hacetim yok’ diye latife yaparak belirtti.

Hocamız Konya’nın köklü ve ilmiye sınıfından olan bir aileden gelmektedir Ailesi onun için her zaman kıvanç kaynağıdır. Saygıdeğer eşiyle birlikte onlardaki millet aşkı o derecededir ki rahmetli Dünder Taşer’in benzetmesi ile ‘fenâ fi’l-mille’ yani milletinde yok olma halidir. Onun milletine istiklalini kazandıran Mustafa Kemal Atatürk’e olan sevgi, saygı ve bağlılığı da buradan gelmektedir. Yakınında olanlar bunu iyi bilirler.

O, katıldığı konferanslar, sempozyumlar, panellerde hep ilgilerin odağında olmaktadır. Bu derin bilgi birikimi ile kazanılmış bir saygısızlıktır. Bunu da onun bir hukuk adamı olan babası ve cumhuriyetin ilk muallimlerinden olan annesinin etkisi inkâr edilemez. İnkâr edilemeyecek diğer bir hususta Zeki Velidi Togan, Nihal Atsız, Abdulkadir İnan, Necati Lügal, Osman Turan, İbrahim Kafesoğlu gibi mesleğin zirve isimleri ile olan teşriki mesaisidir.

Kafalı Hocanın çevresinde olmak, bütün üstün hasletleriyle insan üzerinde derin tesir uyandırmakla birlikte bunun doğurduğu bir handikaptan bahsetmeden geçemeyeceğim. Bu handikap, üniversiteye onun yanında intisap eden bizler için ‘derya içre mahilerin’ durumu gibi, ona Türk bilim aleminde normal bir standart olduğunu sanmaktan kaynaklanan bir yanılsamadır. Onda gördüğünüz anlayışı, sıcaklığı, kavrayışı başkalarında da görmek istersiniz. Çünkü bunları normal bir hoca davranış olarak görüp beklersiniz. Ancak, zamanla onun bilim adamlığı, şahsiyet ve düşüncesiyle ne denli standart üstü olduğunu anladığımızda bir şaşkınlık yaşarsınız. Ona sevgi ve saygınız daha da derinleşir. Sanırım, çevresinde onunla olanların çoğu bu süreci yaşamıştır (Gömeç, 2002:26-27).

2.4.4. Prof. Dr. Kemal Göde

Prof. Dr. Kemal Göde ise, hocası Prof. Dr. Mustafa Kafalı’nın tarih felsefesi ve onunla ilgili hatıraları hakkında şunları söylemektedir;

Kayseri’de Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü ve bu arada yüksek lisans doktora derslerinde ve halka açık konferanslarda pek çok kere dinleme ve yine pek çok defa sohbet etme fırsatı bulduğumuz Sayın Kafalı Hocamızın, önüne kitap ve not almadan Türk Tarihi ve özellikle Türk kültür unsurları ve özellikleri üzerine saatlerce sohbet ettiğini, bizlere bizi anlattığını, bizi bizimle buluşturduğunu, tanıştırdığını ve bizlere yeni bir dünya görüşü, yeni bir ufuk açtığını bütün Türkiye’de olduğu gibi, Kayseri’de de milli, dini, insani önemli bir vazifeyi ifa ettiğini biliyoruz.

Gerçekten de onu dinlemek ve onunla sohbet etmek bir zevkti. Dinleyenlere, öğrencilere ve öğretim elemanlarına hep yol gösterici oldu. Bizi kendisine has bir üslup ve üsülle, tatlı bir dille ve hareketleriyle aydınlatmıştır. Bundan büyük bir mutluluk ve sevinç duyduğumuzu, onu dinleyenler ve onunla sohbet edenler bilirler. Mesela, bu sohbetlerinden aklımda kalan ‘kahve içme’ ve ‘kapı çalma’ ile ilgili iki küçük örnek vererek Kafalı hocamızın Türk örf ve adetlerini

nasıl değerlendirildiğini burada ifade etmek istiyorum. Kafalı Hocamız ‘Anadolu’da yemekten sonra kahveyi nasıl içersiniz? Diye sorulmazdı. Bilinirdi ki, kahve sade içilirdi ona göre pişirilir ve ikram edilirdi.’ diyor. Yine aynı sohbetlerinden birinde ‘Anadolu’nun eski Türk evlerinde cümle kapısı dediğiniz kapılar at arabası ve kağıt gelebilecek şekilde iki kanatlı olur ve ayrıca bu kaynaklardan birinin de insanların girip çıkmaları için de küçük bir kapı bulunurdu. Büyük kapıdan kapı tokmağı ve küçük kapıdan ise şıpdüştü denilen kapı kolu bulunurdu. Eve erkek misafir geldiyse kapı tokmağı vurulur, ona göre misafiri evin erkeği karşılardı. Eve kadın misafir geldiyse şıpdüştü şıkırtısına evin kadını cevap verirdi.’ diye Türk kültüründen örnekler vermiştir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı Hocamız Erciyes Üniversitesi’nde milli günler dolayısıyla da, pek çok konferans vermiştir. Hem halk, hem de öğretim elemanları ile birlikte öğrenciler kültür merkezini doldururlar ve güzel Türkçemizin çok güzel konuşan hocamızı derin bir sessizlik içinde dinlerlerdi. Çanakkale Zaferi, Sakarya Zaferi ve 30 Ağustos Zaferi ile ilgili verdiği konferanslarla Kafalı Hocamız orijinal bilgiler vererek ve kalıcı yorumlar yaparak dinleyicilerin dikkatini çekmesini ve onlara milli şuur vermesini bilmiştir. Aynı şekilde oturumlarda sunduğu tebliğlerde de, Türk tarih ve kültürünün özünü, dinleyicilerineengin tarih ve kültür bilgisi ile sunmuştur. Gerçekten de, tarih kültürünü ve milli kültürümüzü iyi almış biri olarak, Türk dünyası ve Türkiye ile ilgili mukayeseli bilgiler vermiş ve dinleyicilerini düşündürerek kendilerini bulmaya yardımcı olmuştur. Türkler öncesi Anadolu’nun yer adlarını yeniden canlandırmaya çalışmak yerine, bin yıldır Türkleşen Anadolu’nun Türkiye Tarihinden gelen yer ve yerleşim merkezi isimlerini korumanın milli kültürümüz ve milli geleceğimiz açısından mutlaka şart olduğunu her vesile ile dile getiren Hocamız; bir konferansında Türk Dünyası ve özellikle Türkiye’deki yer isimleri ile ilgili verdiği bilgilerden aklımda kalan en önemlisi Atatürk’ün Büyük Taarruzda Ege Denizi yerine ‘ordular ilk hedefiniz Akdeniz’dir ileri’ emrini de anlaşıldığı gibi özellikle ‘Akdeniz’ ismini kullandığını ifade etmesi dikkat çekicidir. Dinleyenlerin hatırlayacağı gibi ‘Ege Denizi’ yerine ‘Adalar Denizi’ ve ‘Ege Bölgesi’ yerine ‘Batı Anadolu Bölgesi’ demenin daha doğru olduğunu yine Hocamızdan dinlemiştim.

Kayseri, 1980’li 1990’lı yıllarda bütün Türk tarihçilerinin sohbet mekânı ve ilim muhiti haline gelmiş; Prof. Dr. Mustafa Kafalı Hocamız başta olmak üzere, yüksek lisans danışman hocam Prof. Dr. Mehmet Altan Köymen, Prof. Dr. Bahaeddin Ögel, Prof. Dr. Faruk Sümer, Prof. Dr. Şerif Baştav, Prof. Dr. Aydın Taneri, Prof. Dr. Ercüment Kuran ve doktora tez danışmanım Prof. Dr. Fahrettin Kırzioğlu Bey gibi hemen aklıma gelen değerli hocalarımız, benim kurucu bölüm başkanlığı yaptığım Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü davetlisi olarak, Selçuklu, Beylikler, Osmanlı ve Cumhuriyet Türkiye’sinin önemli bir kültür ve ticaret merkezi olan Kayseri’de kültür hizmeti vermişler, bilgi aktarmışlar ve burada önemli denebilecek bir kültür muhitinin doğmasına ilmi öncülük yapmışlardır (Gömeç, 2002:28-29).

2.4.5. Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu

Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu, Prof. Dr. Mustafa Kafalı ile tanışma hadisesini ve daha sonra ki hatıralarını şöyle anlatmaktadır;

Prof. Dr. Mustafa Kafalı ile tanışıklığım neredeyse yarım yüzyıl öncesine uzanır. Onu yüksek öğrenimini yapmak üzere Ankara’ya geldiğinde tanıdım. Sanırım o zaman Konya Lisesi Felsefe Öğretmeni olan Prof. Dr. Selahattin Ertürk’ün telkinleri ile Türkçülük ülküsünü benimsemiş bir gençti. Aynı ülkeyi benimseyen bizleri bulması zor olmadı. Hemen kaynaştık, sıkı birer dost olduk. Çünkü bizleri birbirimize bağlayan etken arkadaşlıktan da öte, ülküdaşlık ve gönüldaşlıktı.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı iri vücut yapısıyla, farklı ses tonuyla, değişik konuşma üslubu ile katıldığı meclislerde hemen dikkat çekerd. Onda bulunan önderlik niteliği, kalmakta olduğu

Konya Öğrenci Yurdunda hemen etkisini göstermiş, kısa zamanda yurdun öğrenci temsilciliğine seçilmişti. Biz Ankaralı Türk milliyetçileri o yıllarda 1954 ve sonrasında Gurbet adlı bir fikir ve sanat dergisinin yönetim bürosuna dostlarımızla görüşebilmek için elde tutuyorduk. Ankara dışından gelen dostlarımız bizi orada buluyorlardı. Onlarla haberleşmemizi de oranın adresi ile yapardık. Tabi Kafalı dostumuz da oraya sık sık gelirdi. 1956'dan itibaren buluşma yerimiz Türk Ocağı'nın tarihi genel merkez binası oldu. Çünkü ben memuriyetten ayrılıp Ankara Türk Ocağı'nda görev almıştım. Böylece dostlarımız ve ülküdaşlarımız için yeni ve rahat bir buluşma yerine kavuşmuştuk. Prof. Dr. Mustafa Kafalı da DTCF'deki dersleri sona erince soluğu Türk Ocağı'nda alırdı. Orada geç saatlere kadar sohbet eder, şakalaşırdık. Çoğu günler, akşamın geç saatlerinde ocaktan ayrılıp, Mustafa Kafalı ile beraber Konya Öğrenci Yurdu'nun önüne kadar gelir, orada vedalaşırdık. Ben yanımda başka bir arkadaşımız varsa onunla yoksa yalnız olarak Demirli bahçedeki evimizin yolunu tutardım.

Böylece geçen aylardan ve yıllardan sonra Prof. Dr. Mustafa Kafalı fakülteyi bitirdi Zeki Velidi Togan hocaya asistan olmak için İstanbul'a gitti ve ondan ayrı kalacağımız yıllar başladı. Aziz arkadaşım İstanbul'da başarılı bir hayat sürüyor, akademik basamakları bir bir atlıyordu. Bu arada İstanbul'daki dostlar tanışmış ve hemen geniş bir çevre oluşturmuştur. Rahmetli Atsız Hoca ile vücut yapısından dolayı ona 'Yamtar' lakabını takmıştı. Sevgili Yamtar yine Atsız Beğ tarafından 'Almila' lakabı verilen Sevgi hanım kardeşimizle evlenip mutlu bir yuva kurmuştu.

İstanbul'da bulunduğu yıllarda, yazık ki, pek az görüşebiliyorduk. O Ankara'ya hiç gelemiyor, ben ise İstanbul'a pek seyrek gidebiliyordum. O gidişlerin hayhuyu içinde her gidişimde görüşmek de mümkün olamıyordu. Çünkü o gidişlerin çoklukla yaz aylarına rastlıyor, o tarihlerde de Kafalı ailesi İstanbul dışında bir yerlerde oluyordu. Bu ziyaretlerin bazısında görüşebilmek bizi çok mutlu ediyor, eski günlerimizin anılmasına vesile teşkil ediyordu. 1968 sonrasının kargaşa günlerinde ise, birbirimizi hiç göremez olduk. Kafalı ailesi bir ara İstanbul'a ayrılmak zorunda kalmıştı.

Sonra bir sürpriz oldu. Kafalılar Ankara'ya taşındı. Mustafa Hoca, mezun olduğu fakülteye bu kez öğretim üyesi olarak geldi. Eski dostlar yeniden canlandı. Fakat şartlar çok değişmişti. İkimizde evli barklı; öğretim üyesi olarak büyük sorumlulukları olan kişilerdik. Üstelik 1987'de ben, DTCF'den ayrılıp, Gazi Üniversitesine geçmek zorunda kalmıştım. Bunlar dostluğumuza ve gönüldaşlığımıza hanel getirmese bile, görüşebilme imkânlarımızı azaltıyordu.

Ben 1998 yılının mart ayında emekli oldum. Kafalı kardeşim de üç yıl sonra aynı günlerde emekli olacakmış. Emeklilik insanda değişik duygular uyandırıyor. Bazen kendinizi bir işe yaramaz duruma gelmiş hissedebiliyorsunuz. Ben bu duyguyu ortadan kaldırmanın çaresini çalışmakta buldum. Bir yandan üniversitedeki bazı derslere giriyorum, bir yandan da bir derginin yönetimine yardımcı oluyorum, bir yandan da bazı dergilere yazılar yazmaya çalışıyorum. Böylece günler geçiyor. Durum bu olunca 'Hoca emekli olmaz' sözüne hak vermek gerekiyor.

Ben, uzun bir akademik faaliyetten sonra, aziz dostum, sevgili ülküdaşım Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın da kendisini emekli hissetmeyeceğine eminim (Gömeç, 2002:45-46).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUSTAFA KAFALI İLE RÖPORTAJ

Prof. Dr. Mustafa Kafalı ile daha önce kararlaştırdığımız tarih olan 21.07.2015 Salı günü, saat 13.30'da; İstanbul İli, Beykoz İlçesi, Soğuksu Mahallesi'nde ikamet ettiği evine giderek kendisi ile yaklaşık olarak 3 saat süren ve tezimizin röportaj kısmını oluşturan ziyareti gerçekleştirdim. Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Beykoz'da bulunan boğaza nazır 4 katlı binanın 3. Katında ki dairesinde, eşi Sevgi Hanım ve yakın akrabası olan otuz yaşlarında kız yeğeni ile birlikte yaşamaktadır. Evine gittiğimde Prof. Dr. Mustafa Kafalı tarafından gayet kibar ve misafirperver bir şekilde karşılandım. İçeriye girdikten sonra röportajımızı yapmak üzere evin balkonuna geçtik. Kısa bir sohbet ve tanışma faslından sonra ben kendisinden müsaade isteyerek sorularına başladım.

3.1. Gündelik Yaşamı İle İlgili Kendisine Yönelttiğimiz Sorular

3.1.1. Efendim, İlk Olarak Bize Kendiniz, Aileniz ve Anne-Babanız Hakkında Bilgi Verir Misiniz?

1934 Ocak 20 benim resmi kayıтта ki doğum tarihim. 81 bitiyor 82 yaşına girdik. Ben şu anda 82 yaşındayım. Çünkü Ocak 20 de 81 bitti 82 olduk. 80 yaşına kadar fırtına gibi sayılırdım. Her tarafa koşabiliyordum. Ancak iki seneden beri hareket kabiliyetimizi kaybetmeye başladık. Onun için çok fazla dolanamıyorum. Ankara'dan emekli olalı on beş sene oluyor. Biliyorsunuz 67 biter 68 olunca emekli olunur. O münasebetle de hayattan ne alınacak dersiniz? Hayattan ne alınacak ki? Çok fazla bir şey alınamaz. Yalnız ciddi ölçüde bir ilmi hayata kendimizi verdik.

Annem babasının tek evladıdır. Annemin babası kolağasıdır. Kolağası rütbesi yüzbaşı ile binbaşı arasında bir rütbedir. Sakarya Harbinde şehit düşmüştür. Şehit düştüğü gün de binbaşılık rütbesi gelmiştir. Fakat annem konuşurken hep kolağası babam derdi. Bir gün dayanamadım. Ya ana dedim dedemin binbaşılığı gelmiş, neden binbaşı demiyorsun? Kendisi duymadı ki evladım diye cevap vermiştir. O devrin ki anam okumuş bir kadındır. Kendi tabiri ile muallime yani öğretmendir. 1913 yılında

öğretmen okulunu bitirmiştir. O devrin kadını, ailenin tek evladı. Anne tarafım Niğdelidir. Anne tarafım böyledir.

Babam tarafı ise Konya-Karaman-Ermenek ve sahilde eski adıyla Alaiyye şimdiki adıyla Alanya tarafındandır. Bizim aile kalabalık bir ailedir. Ve ailenin en eski bilgilerine bakılacak olursa tarih kayıtlarında da vardır. Karaman Beyin ana bir baba bir iki tane kardeşi vardır. Birisinin adı Oğuzhan'dır, diğerinin adı Demirhan'dır. Oğuzhan Alaiyye'de idarecilik yapmaktadır. Demirhan ise Tarsus'ta idarecilik yapmaktadır. Dolayısıyla bir taraftakine Oğuz hanlı, diğer taraftakine ise Demirhanlı denilmektedir. Demirhanlı olanlar daha sonra Demircili olmuştur. Hatta Avşar oymakları içinde hala Demircili bulunmaktadır. Bizimkiler Oğuz hanlı kolundandır. Ve Alaiyye kolu bizim kolumuzdur. Son Alaiyye Beyi Karaman Beyliği bittikten sonra Alaiyye kuşatılmış vaziyette iken halktan bazı kesimler bey teslim olalım artık bitti bu iş diyorlar ve teslim oluyorlar. Teslim olduktan sonra Fatih Sultan Mehmet onu Gümülcüne sancak beyi yapıyor. Gümülcüne'ye gidiyor. Orada bir iki sene kaldıktan sonra sıkıldığı için demiş ki Alaiyye nere Gümülcüne nere. O zamanlar Alaiyye Akdeniz sahilinde tek liman. Ve karamanlı denizcilerinin de yurdu konumunda. Bizim aile esasında denizcidir. Misal verecek olursak, meşhur Kemal Reis ile Mehmet Reis vardır. Mehmet Reisin oğlu da Piri Reis vardır. Bu bizim ailemizin neslindendir. Bunlar Karamanlı denizcisi oldukları için bu kişilere Osmanlı itibar etmemiştir. Hatta Mehmet Reis Mora'nın güneyinde 1499 senesinde meşhur bir deniz muharebesi vardır. Bu muharebede Venediklileri Cenevizlileri öyle bir mağlup etmiştir ki, onların pek çok gemisini dahi esir almıştır. Ve ilk defa Osmanlı Devleti adına çünkü Osmanlı Devleti 1494 tarihinde gel demiş bize katıl. Çünkü Osmanlı denizcilikte başarılı olmadığı için daha önceki muharebelerde hep başarısız olmuştur. Ve neticede kabul etmişlerdir. Ondan sonra Osmanlı'ya katılınca ilk defa Osmanlılar 1499 yılında Venedik ve Cenevizliler ile Avrupalıların oluşturduğu donanma bu tarihte bozguna uğratılmıştır. Babamı sahile götürünce rahmetli gülerdi. O zamanlar elli sene önce Fatih'te oturuyorduk. Denize bakarak oğlum! Ecdat denizciymiş ama biz yüzmesini bile bilmiyoruz diyerek gırgır geçerdi. Babamın mesleği hâkimliktir. 1900'lü yılların başında, dedem fıkıh Müderrisi yani Hukuk Profesörüdür. Konya'da Kafalı Medresesi vardır.

Dedem Mustafa, onun babası Hasan Dede, Hasan Dedenin babası Mehmet Said Dede bütün hepsi müderristir. Hatta Mehmet Said Dede aynı zamanda Karaman ilinin müftüsüdür. Zorla kabul ettirmişlerdir müftülüğü kendisine. Bizim ailede geçmişten gelen bir hukuk merakı vardır.

Oğlumun adı Ertuğrul'dur. Babamın adını koydum ona. Doktorasını yaptı. Şu anda Konya'da Selçuk Üniversitesinde doçentlik sınavlarına giriyor. Oğlum 3 evlilik yaptı. İlk eşinin adı Mehpere idi. Boşandılar. Oğlum şu anda evli değildir. Ertuğrul'un ilk eşinden olan Sevgi Gökçe isminde bir kızı vardır. Ona da büyükannesinin adını verdik. Ertuğrul'dan olan ikinci torun ise Göksu'dur. Şu anda lise son sınıfta okuyor.

Bunların haricinde çocuğumuz yerinde olanlar vardır. Biz Sevgi Hanım ile evlendiğimiz zaman onun Güzin isminde kız kardeşi vardı. O zaman dört yaşlarında idi. O bizim elimizde büyüdü. O benim kızım yerindedir. Üniversitede hoca iken rahmetli oldu. Ondan Ece adında bir torunumuz var. Yine onun haricinde eşimin bir kardeşi daha vardı. Eşimle evlendiğimiz zaman kucakta 6 aylık bebek idi. Kendi oğlumuz Ertuğrul'dan iki yaş büyüktür. O da rahmetli oldu. Eşimin kardeşlerini ben okutmak için köylerinden yanıma zorla aldım.

3.1.2. İlkokul, Ortaokul, Lise Ve Üniversite Yıllarınız Hakkında Bilgi Verir Misiniz?

İlkokulu Konya merkezde Taş Mektep adında ki okulda okudum. Tarihi bir okuldur ancak yıkıldığından dolayı şimdi o okul mevcut değildir. Burada bir sene okudum. Orada ki bir sene içinde ağabeyim Doğan Kafalı. O beşinci sınıftaydı. O hocasıyla kavga edince ikimiz beraber okuldan ayrıldık. Oradan İshak Paşa Okuluna geçtik. İshak Paşa Okulu kız sanat okulu yapılıncı 19 Mayıs Okuluna geçtik. Daha sonra Küllük Mevkii denilen yere 19 Mayıs Okulu diye yeni okul yaptılar ve oradan mezun oldum.

Liseyi Konya merkezde okudum. Zaten o dönemde Konya'da bir tane lise vardı. Bizim zamanımızda Türkiye genelinde lise sayısı yanlış hatırlamıyorsam kırk dokuz tane idi. Üniversite ise bir Ankara'da, bir de İstanbul'da vardır. O dönemde okul da yoktu, okumuş adam da yoktu. Bunun sebebi de okumuş insanlarımızı savaşlarda,

cephede kaybetmiş olmamızdır. Atatürk mektepler açmıştır, ancak idareyi aldığı zaman memlekette on iki tane lise vardır. On iki tane liseyi kırk dokuza çıkarmıştır.

Liseyi bitirdikten sonra da Ankara'ya dil-tarih fakültesine gittim. 1959 tarihinde dil-tarihten mezun olduktan sonra İstanbul'a Zeki Veli Togan'ın yanına gittim. Zeki Veli Togan asistanlık imtihanı açmış, bende geldim müracaat ettim ve oraya girdim. Orada vazifeye başladım. Ve Zeki Veli Togan'ın yanında ilk ve son doktora yapan kişi bir tek ben idim.

3.1.3. Askerlik Hatıralarınız İle İlgili Hakkında Bilgi Verir Misiniz?

Doktorayı 1965 yılı içinde tamamladım. Doçentliğe başlamadan önce 1965 yılında askere gittim. Bizim zamanımızda askerlik iki yıl idi. Yedek subaylık olarak askerlik yaptım. Maltepe'de bulunan Kara Okulunda 6 ay acemi birliğinde görev yapıp asteğmen olduktan sonra Afyonkarahisar'a gittim. Burada bir buçuk sene kaldım. Hatta Sakarya cephesinin merkezi durumunda olan köy yerinde o abidenin olduğu yerde de 6 ay askerlik yaptım.

Maalesef ben askere geç gittiğimden dolayı öğrencilerimle aynı devrede askerlik yaptım. Benim bölüğümde 12 tane genç benim talebemdi. Beni de bölüğün baş çavuşu yaptılar. Hem bölüğün başında koşuyoruz böyle geriden bağırırlardı “Hocam biz yorulduk”. “Ulan! Ben koştuktan sonra sizde koşun” diye cevap verirdim. Askerde iken o devrin tabur kumandanı binbaşı vardı. Çok değerli Kore gazisi bir askerd. O dahi her seferinde bana olan saygısından Hoca! Hoca! Diye hitap ederdi.

3.1.4. Eşiniz Sevgi Hanım İle Tanışma Hikâyeniz Ve Kendisi Hakkında Bilgi Verir Misiniz?

Ben İstanbul'da üniversitede asistan iken bir grup arkadaş ile beraber Atsız Hoca'nın evinde toplanıyorduk. Arkadaşlar arasında Sevgi Hanım, İsmail Hakkı Gökhan ve Kamil Ekmekçi vardı. Sevgi Hanım o dönemde üniversite de öğrenci idi. Bu gidiş gelişlerimiz sırasında Sevgi Hanımla aramızda karşılıklı bir şeyler hissedildi. Ve o sene haziran ayında evlenme teklifi ettim.

Evlendikten sonra 1965 yılında okulunu bitirdi. Sevgi Hanımı 1961 yılının sonunda ailesinden istedik. Büyük amcası vefat ettiğinden dolayı gecikme olduğundan 1962 yılının ortasında Adana’da evlendik. Düğün orada yapıldı ve oradan İstanbul’a geldik.

3.2. Akademik Hayatı İle İlgili Kendisine Yönelttiğimiz Sorular

3.2.1. Bizlere Eserleriniz Hakkında Bilgi Verir Misiniz? Ve Bunca Yıllık Hayatınızda Çok Fazla Kitap Yazmama Sebebinizi Öğrenebilir Miyiz?

Anadolu’nun Fethi ve Türkleşmesi makalesi çok eskidir. 1962 de ilk defa yazdım. 53 sene önce yazdığım makale. Fakat Türk Kültürü dahi basmaktan ürktü. Basamadılar. Ve onun üzerine ben basacak yer aradım. Tercüman Gazetesinde yayınladık. Bir gün baktım kapıdan Osman Turan hoca geliyor. Koşum gittim hocam olduğu için elini öptüm. Ankara’da hoca idi. O da çok sıkıntı çekti. Yassı adaya girdi. Hatta üniversiteye almadılar. Çok değerli bir ilim adamıdır. Hocam dedim kimi ziyaret edecekseniz yardımcı olayım odasına götürüyim dedim. Hiç kimseyi ziyarete gelmedim. Seni tebrike geldim Mustafa dedi. Hocam dedim benim tebrik edilecek neyim var ki? Dedim. Senin yazını okudum. Bu Zeki Velidi seni neden Altınorduyla fala uğraştırıyor, sen Arapçası ve Farsçası olan bir insandın, Selçuklu tarihçisi olacaktın, aynı zamanda Zeki Velidi ile kavga edeceğim dedi. Aman Hocam doktoranın sonuna geldik yapma etme falan dedik öylelikle Osman Hocayı durdurabildik. Rahmetli o zaman Mükrimin Hoca vardı. İsmi duysanız ancak Mükrimin Hocayı bugün benden başka tanıyan insan yoktur. Çünkü 1961-62 de vefat etti. Ondan sonra Mükrimin Hoca geldi. O gelince Osman Turan Hoca hemen ayağa kalktı. Mükrimin Hoca o zaman hocaların hocası durumundadır. Bunların hepsini yaşadık. Çok hadiseler yaşadık.

Şu anda düşünüyorum. Belki 30-40 tane kitap yazmış olabilirdim. Ancak çok fazla kitap yazamamamın en büyük nedeni adam yetiştirmektir. Ayrıca mücadele içinde geçen hayatımdır. O zaman tarihçilerin arasında milliyetçi olanlar parmakla gösterilecek kadar az idi. Bugün ona muvaffak oldum. Hatta ve hatta Allah rahmet eylesin Türkeş Bey hapishaneden çıkmış, siyasi hayattan mahrum tabi. Geldi hoca partini başına geç dedi. Dedim başkan bak sözümü iyi dinle. Yıllarca sizin danışmanlığınızı yaptım. Bir şikâyetiniz var mı? Yok, hatta bu davayı en iyi bilen insan olarak bu partinin başında

olmanızı istiyorum dedi. Sizi dedi herkes tanıyor. Ben dedim adam yetiştirmek durumundayım. Vazifem bu. Bunu yapmazsam olmaz. Epeyce bana zorlama yaptı. Ancak ben bunu kabul etmeyince başka birini partinin başına geçirdiler.

3.2.2. Bağdat Seyahatiniz Hakkında Bilgi Verir Misiniz?

Bağdat'a gitmem şu şekilde cereyan etti. Bağdat'ta benden önce 1972-1973 yıllarında rahmetli Necmettin Hacıeminoğlu vardı. 1973-1976 yılları arasında orada ben bulundum. O bir sene, ben iki sene hocalık yaptım. Üçüncü sene de istediler fakat ben kabul etmedim. Çünkü Saddam Hükümeti artık iyice rahatsız etmeye başlamıştı. O dönemde çok sıkıntılı anlar vardı ve ben her an tevkif edilebilirdim.

Bağdat'a gittiğimiz zaman orada Allah rahmet eylesin Abdullah Abdurrahman isimli emekli albay olan Türkmen cemaatinin başkanı vardı. Çok misafirperver bir insandı. Fakat hükümetin başında da Saddam vardı. Saddam da o dönemde bize düşmandır. Abdullah Abdurrahman yiğit adamdı. Onunla beraber ekip halinde çalışan arkadaşların hepsi daha sonra tutuklanarak idam edildiler. Dolayısıyla bu baskılardan dolayı Bağdat'ta iyi gün görmedim. Misal Nejdet Koçak vardı hiç unutmam. Nejdet Koçak ben üniversiteden mezun olduğum sırada o 1959 yılında buraya eğitim için gelmişti. Türk Ocağında Kerkük Türkleri üzerine konuşma yapıyorum. Yirmi beş kadar Kerkük kökenli Türkmenlerden genç gelmiş. Ben farkında değilim. Anlattım ve konuşma bittikten sonra tufan halinde bir alkış koptu. Allah Allah dedim ya ne oluyor dedim şaşırdım. Ondan sonra bir genç geldi ve efendim dedi galiba siz de bizim oradansınız dedi. Yok dedim. Ama dedi bizim orayı dedi nerdeyse bizim kadar iyi biliyorsunuz dedi. Ben tarihçiyim evladım deyince tamam o zaman şimdi anladım hocam dedi. Size ağabey diyebilir miyiz? Dedi. Tabi ki diyebilirsiniz dedim. Ondan sonra bana ağabey demeye başladılar. Bağdat'ta o dönemde kütüphaneler, kültür merkezleri vb. birçok yer yakıldı ve tahrip edildi. Bağdat'ta o dönemde ciddi bir kültür soykırımı yaşandı. Bu gibi hatıralarımız oldu oralarda.

3.2.3. Suriye Seyahatiniz Hakkında Bilgi Verir Misiniz?

Suriye'ye gitmem üniversite yıllarımın başına denk gelmektedir. 1952-1953 yılları arasında Suriye'ye Bayırbucak'tan kaçak olarak girdim. Benim babam tam bir Türkçü idi. Mesela adı Mehmet Sait iken ilave olarak Ertuğrul ismini almış, ömrünün sonuna kadar da bu şekilde imza atmıştır. “Baba ben Suriye'ye gitmek istiyorum” deyince bana hiç karşı çıkmadı. Zaten kafası Türkçü olduğu için benim her hareketime hayır demezdi. Bana o günün parasıyla bin lira verdi. O zamanlar en kabadayı maaş bile 200-300 liraydı. Ondan sonra ben Bayırbucak'tan kaçak olarak girdim. Bayırbucak bölgesinde yaklaşık bir ay kadar tek başıma bütün köyleri dolaştım. Bir köyden diğer köye geçerek, oralarda misafir olarak kalıyorum. Orada bir tek Keseb isimli Ermeni köyü vardır. Onun dışında hepsi Türkmen köyüdür. Bir ay oralarda gezdikten sonra doğuya Halep'e doğru yürüdüm. Oralara bağlı beş yüz kadar köyü gezdim. Bir köyden diğer köye dolaşa dolaşa üç ay boyunca orada ki Türkmen köylerinin hepsini dolaştım. Suriye'ye gitme amacım ise; hem oraları görmek, hem de oralarda yapılacak bir şeyler var ise yapmak içindir. Oralar o zamanlar bugünkü kadar sıkıntılı, karışık yerler değildi. Her ne kadar Türklere karşı sert tavırları olsa da, o zamanlar her şeye rağmen bir köyden diğer bir köye güven içinde gidebiliyordun. Sonra oradan tekrar döndüm ve Kilis'in karşısında bulunan Azez'den Kilis'e geçerek eve geri döndüm.

3.2.4. İngiltere Seyahatiniz Hakkında Bilgi Verir Misiniz?

İngiltere'ye 1965-1966 yılında doktora bittikten sonra bir sene kadar İngiltere'ye gittim ve bir sene kadar Londra'da kaldım.

3.2.5. Bizlere Yetiştirdiğiniz Öğrencilerden Bahseder Misiniz?

Efendim şimdi öncelikle şunu belirtmek isterim. Benim öğrencim o kadar çok ki Edirne'den Kars'a, İzmir'den Van üniversitelerine varıncaya kadar bütün üniversitelerde ki tarih profesörlerinin, doçentlerinin % 90 ı fiilen benim talebemdir. Bazen ben adlarını bile unutuyorum. Çünkü yaş hayli ilerledi. İçlerinde profesörler, hukukçular var. Hepsi fiilen benim talebemdir. Semih Yalçın falan onların doktorasını

zamanında yaptıran benimdir. Yusuf Halaçoğlu falan onların hocası benim. Meral Akşener benim son talebelerimdendir. O da tarihçidir. Hatta yardımcı doçent iken daha sonra üniversiteden ayrıldı, siyasete atıldı. Zaten konuşmalarından, tertibinden falan bakıldığı zaman neyin ne olduğu ortaya çıkıverir. Daha başkaları da var. Yani ben sayamasam da ahval bu şekildedir. Günümüzde bizim nesilden kimse yok. Hepsi toprağın altına kaldı.

Edirne’de benim ilk doktora yaptırdığım gençlerden İlker Alp vardır. Ona bir sözüm vardır. Benim vesile olmam ile doktorasını yaptırdıktan sonra onu Edirne’ye yardımcı doçent olarak gönderiyoruz. “Hocam orası hudut, orada ne yapacağım?” dedi. Ona cevaben “Sen bana baksana. Edirne hudut değildir. Altı milyon balkan Türklüğünün vilayet merkezi Edirne’dir. Ben seni o merkeze gönderiyorum. Nereden olursa olsun soydaşların geldiği zaman onları orada karşılayacak sensin” dedim. “Anladım Hocam, gidiyorum. Özür dilerim” dedi ve oraya göreve gitti.

3.3. Düşünce Hayatı İle İlgili Kendisine Yönelttiğimiz Sorular

3.3.1. Ortadoğu Ve Özellikle Irak Türkmenleri Hakkında Düşüncelerinizi Öğrenebilir Miyiz?

Irak nüfusunun çok çeşitli rakamlar verirler ancak ben yüzde olarak vereyim size. Ne rakam veriyorlar ise bu yüzdeye göre hesaplırsınız. Irak’ta % 15’e yakın Türkmen vardır, % 15’te Kürt vardır. Beraber ikisi % 30 eder. Geriye kalan % 70 nüfus içinde % 10 falan yezidi, ermeni falan vardır. % 60 oranında da Arap nüfus vardır. % 60 nüfusun % 20’si sünnidir, % 40’ı şiadır. Bu nüfus ve yapı karmaşasından dolayı onlarda birbirleriyle pek geçinemezler. Birbiriyle iç karışıklık halindedirler. Yalnız şunu belirtmek isterim, bu grupların hepsi de Türklere karşıdırlar. Bu durum günümüzle alakalı bir durum olmayıp, geçmiş dönemlerden Osmanlı Devleti zamanından beri bu şekildedir. Her ne kadar biz İslam devletiyiz falan deseler bile bu hiçbir zaman tam manasıyla böyle olmamıştır.

Hatta bir hikâye anlatayım sizlere, insan bu hadiseye güler mi ağlar mı bilemem. Bir gün yaşadığımız evin bahçesinde kavga var. Yukarıdan seslendim. “Artık

gürültü, kavga yapıp durmayın” dedim. Baktım hala kavga ediyorlar. Hiddetlendim. Yalnız orada ki Türkmenler ile komşu Araplar beni çok iyi tanıyorlar. Bana hep üstat üstat diye sesleniyorlardı. Üstat orada profesör manasına geliyordu. Hepsi ilim adamına hürmet ediyorlardı. Bende buna karşılık ilgilenirdim onların meseleleriyle. İndim aşağıya “Nedir bu gürültünüzün sebebi?” Arap döndü ve dedi ki “Peygamber Arap, Kuran Arapça, siz kimsiniz ki? Siz mevalisiniz.” dedi. Bu arada mevali “köle” demektir. Onun üzerine orada bulunan Türkmenin kafası atıp “Allah’ta Türk’tür.” Demez mi. Ondan sonra kıyamet koptu. “Susun bakayım” dedim. Sonra döndüm Arap’a “Peygamberlere kavmiyet izafe edilmez. Bu çok büyük bir yanlışır. Ondan sonra İslam Arapça gönderildi diye kendinize nefis ortaya atmayın. Bu kadar rezil durumda olmasaydınız Allah size peygamber zaten göndermezdi.” Tıkandı kaldı onların hepsi sustu. Türkmen’e dönerek “Ya ne yaptın Allah Türk diye bir şey olur mu?” dedim o da cevap olarak “Ne yapayım Üstat. Bize bir şey bırakmadılar bizde Allah Türk’tür dedik.” Sonra Türkmenlere de cevaben “Allah âlemlerin her şeyin maliki olan yaratıcımızdır, öyle şey olmaz” dedim. Ondan sonra sustular da hepsi dağıldılar.

Bir gün yine üniversitede iken Arap talebeler yürüyüş yapıyorlar. Ben gittim baktım Filistin meselesi için yürüyüş yaptıklarından dersane boş. Yürüyüş yapan grupta bulunan kızlardan bir tanesi kalktı “Her şey bizde. Mesela bizim İngilizcemiz sizden daha iyi” dedi. Bende “Otur bakayım” dedim. Sonra benden öyle bir cevap yedi ki, bir daha ağzını açamadı. “Kızım, İngilizler burada ne kadar kaldı?” dedim. “Otuz beş sene.” dedi. “Siz, otuz beş senede iki dilli hâle geldiniz. 900 sene beraberdik, bir tek doğru dürüst Türkçe niye bilmezsiniz. Seviyeniz işte bu. Otuz beş senede iki dilli oldunuz. 900 sene beraberdik nerede Türkçeniz?” dedim. Oturdu. Bir daha itiraz eder misin? Ağzını açar mısın? Aç bakayım hadi. İşte bu hatıramda bu şekildedir.

Günümüzde Amerika Barzani hareketini desteklemektedir. Kürt hareketini desteklemektedir. Kürt devletinin kurulması için uğraşmaktadır. Hatta ve hatta Türkiye’nin güneyinde ki bazı yerleri de alarak bir Kürdistan haline getirmek istemektedir. Bunun içinde Türkiye’de Pkk’yı, Suriye’de Pyd’yi desteklemektedir. İşidler onlara karşı fakat onlarda Saddam Hüseyin’in idaresi dağıtılıp bittikten sonra geriye kalan döküntülerin tekrar birleşip ortaya çıkan Arap hareketidir. Bunlar İslam Dininin hükümlerine uymayarak kendilerine göre İslam hükümleri yapmaktadırlar.

Bunlar Arap dışındakileri mevali sayan topluluktur. Irak'ta ise durum biraz farklıdır. Irak'ta Sünni Parti vardır. Ancak bu Sünni Parti pek öyle güçlü bir parti değildir. Irak'ta Şia Partisi hâkim güç durumundadır.

3.3.2. Türk Ocakları Genel Başkanlığı Ve Burada ki Faaliyetleriniz Hakkında Bilgi Verir Misiniz?

Türk ocaklarında ki çalışmalarımız şu şekildedir. Nisan-1953 tarihinde Türk Milliyetçiler Derneğimiz kapatıldı. Tabi hepimiz sıkıntıdayız. Ankara'dayız. O zaman Nejdet Sançar hoca vardı. Atsız Hoca'nın küçük kardeşidir. Edebiyat hocasıdır. Onların evindeyiz. Sohbet yapılıyor. Heyet içinde de en genç benim. Nejdet hoca var. Hanımı Reşide Hanım çay taşıyor. Reşide Hanımda çok iyi bir öğretmendir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Refet Körüklü, Sait Bilgiç var. Ki o sırada Sait Bilgiç mebustur. Derneğimiz kapatıldığı için hepimiz üzüntü içerisindeyiz. 1974 yılının yılbaşısıdır. O sırada kapı çaldı, Reşide Hanım koştu gitti kapıyı açtı. “O Alparslan hoş gelmişsin” dedi. İçeri bir Kurmay binbaşı girdi. Alparslan Türkeş oldukça neşeliydi. Nejdet Hoca “Ya Alparslan burada hepimiz üzüntü içerisindeyiz. Sana ne oluyor da bu kadar neşelisin?” Alparslan Türkeş'te “Hocam dört kızdan sonra bir oğlum oldu.” Demez mi. Yani oğlu Tuğrul Türkeş'in doğum günü. Bunu bir toplantıda anlattım da Tuğrul yerinden fırladı ve “Hocam benim doğum günümü nasıl biliyorsunuz?” deyince “Oğlum o gün yaşanan hadiseyi anlatıyorum ben size” dedim. Alparslan Türkeş ile biz çok yakın görüşürdük. Her zaman evine gider, o da bizim evimize gelirdi. Alparslan Türkeş çok hassas birisiydi. Esasında yumuşak tabiatlı fakat dava meselelerine gelince çok asabi bir insandı.

Bu derneğin kapandığı zamanlarda Osman Turan Hoca Türk Ocaklarına geçmeyi teklif etti. O dönemde de Türk Ocaklarında faaliyet yok. Sadece binalarında 2 tane görevli arkadaş var. Merkezleri de İstanbul'da. Osman Turan teklif yapınca hepimiz toptan Türk Ocağına gittik. O günlerden şu anda kalan bir İdris Yamantürk var. Bizim nesilden Necmettin Sefercioğlu var. Başka da kimse kalmadı.

Biz arkadaşların evlerini haftada bir dolaşıyoruz. Oralarda ilmi toplantılar, Türkçülük ve gündeme dair konuşmalar yapıyoruz. O günlerde hiç hesapta yoktu. 1996

yılında Karadenizli bir arkadaşın evinde toplandığımız sırada oturuyoruz. Orada dediler ki Türk ocaklarının başına sen aday ol. Orada bulunan herkes ittifakla sen aday ol dediler. Teklif eden de Galip Erdem. Ben yıllardan beri ilmi heyette bulunuyorum. Ancak bana o toplantıda zorla kabul ettirdiler. Döndük baktık ki Nuri Gürgür de adaylığını açıklamış. Aradım kendisini. Arkadaşların hepsi Galip Erdem dâhil beni aday göstermişler. Benim merakım falan zaten yok o işte falan diyeceğim ancak kendisine ulaşamadım. Onun üzerine bende adaylıktan çekildim. O da o dönemde bu şekilde seçilmiş oldu. Ve yıllardır ilmi heyette bulunmama rağmen ilk işi beni oradan atmak oldu. Daha sonra ki yıllarda da ocak içerisinde aktif bir görev almadım.

Daha sonra 2014 yılında tekrar çevrenin zorlamalarıyla Türk Ocakları Genel Başkanlığına aday oldum. Sen aday olursan bunların dersini verimiz falan diye beni zorla aday yaptılar. Toplantıya otuz üç tane şube geldi. Bu otuz üç tane şubenin hepsi üçer üçer oyunu bana verdi. Doksan dokuz oy falan aldım. Karşı taraftakiler yalnızca merkezin verdiği oyla ortaya çıktılar. Merkezde değişik sistemde kadrolar kurmuşlar. Mesela, genel merkez heyeti vardır. Genel merkez heyetinden başka ilmi heyet vardır. Bir de gençlik heyeti vardır. Bunların dışında, gençlik kolları, kadın kolları vb. bir sürü kol kurmuşlar yüz yirmi tane oy sahibi olmuşlar. Neticede yalnız merkezin oyları yüzünden ben kaybettim. Aslında katılan şubelerin oylarına göre ittifakla ben seçilmiştim. Çünkü benim ocaklığım yeni değildir. Bu ocağın ilk kurucularından birisiyim ben. 1993 yılından itibaren Şu anda aktif olarak herhangi bir konuşma vb. çalışmalarım olmuyor. Zaten onlarda aramazlar.

3.3.3. Öğrencilik yıllarınızda ve akademisyenlik yıllarınızda yaşadığınız siyasi baskılar ve olaylar hakkında bilgi verir misiniz?

Zamanında Marksist temayüllü olanlar bize hep karşı oldular. Biz de onlara karşı mücadele etmek durumunda kaldık. Çünkü onlar Türklüğü reddediyorlardı. Ömrümüz Türklük mücadelesi ile geçti. Bazı kimseler beni Milliyetçi Hareket Partili falan zannederler. Milliyetçi Hareket Partisi'ni de Türklüğü desteklediği için destekledik. Değilse Türklüğü destekleyen daha güçlü parti olursa onu da destekleriz. O ayrı bir şey. Şu anda Türklüğü en çok desteklediği görünen Milliyetçi Hareket

Partisidir. Ancak günümüzde eskiden olduğu gibi Alparslan Türkeş zamanındaki mücadele yok. Şimdikiler onların yanında çömez bile olamazlar

Şimdi bir diğer hususu daha söyleyeyim. Ömrüm boyunca benimle uğraşanlar çok oldu. Hiçbir iktidar döneminde rahat yüzü görmedik. Darbe yıllarında Kenan Evren ve onun en yakın adamı Haydar Saltık vardı. Onlar benimle çok uğraştılar. Oradan oraya sürgün etmeye çalıştılar. Fakat üniversitede İhsan Doğramacı'dan başlamak üzere çok güçlü insanlar, "Aman hoca Allah aşkına sus!" dediler. Yani ben bunları yaşadım geldim. En fazla eziyeti gördüğüm dönem de Kenan Evren ve yardımcısı Haydar Saltık zamanında oldu. Sürmek hatta Türkiye dışına sürmeye kadar gittiler. Hatta hatta öyle oldu ki, eşimle beni ayrı üniversitelere vermeye çalıştılar da Doğramacı beni Ankara'ya alacağım deyince demişler: "Hoca sen ne yapıyorsun? Başkente alıyorsun. Biz merkezden uzaklaştırmaya çalışıyoruz." deyince, ben de o zamana kadar bilmezdim Ankara örfi idarenin dışında ki bir bölge imiş. Doğramacının kendisi anlattı bana vaziyeti. Doğramacı'nın bizi Ankara'ya aldığını duyunca hepsi fittirmiş. Doğramacı onlara şu cevabı vermiş: "Onlar o kadar tehlikeli ki karı-koca onları bizzat ben kendim Ankara'da kontrol edeceğim" demiş. Ve 1982 yılının sonunda Ankara'ya dil tarih fakültesine gittik. 1983 tarihinden itibaren Ankara'daydık. Ve Ankara'da inkılâp tarihi enstitüsü müdürlüğünü verdi. Rahmetli rektör Tarık Bey vardı. Hoca dedim beni oraya yerleştirme bu defa seninle de uğraşmaya çalışırlar. "Hiçte umurumda değil" dedi. Çünkü rahmetli Tarık Bey benim ta 1950'li yıllardan beri dostum idi. Benim öyle eskiden beri dostum olanlar vardır. Mesela eski rektörlerden Şakir Akça vardı. Şimdi o da emekli. Ondan sonra Kenan Kınacıoğlu vardı. Gazide rektör yardımcısıydı. Daha sonra Kayseri'de rektör oldu. Onlar benim eski yıllardan beri arkadaşlarım olan kimselerdir. Çok mücadele ettik. Bu arada Erzurum'da Orhan Türkdoğan diye bizim nesilden bir arkadaşım vardı. Fakat onu sürgün etmişler. Üniversiteden atmışlar. "Benim burada vaziyetim çok kötü. Benimle neden ilgilenmiyorsunuz?" falan diye haberler ulaştırıyor. Peki dedik. O dönemde Yeni Düşünce Dergisi çıkıyordu. Derginin de kalem sahibi ben vardım bir de rahmetli arkadaşım Necmettin Hacıeminoğlu vardı. Ben kendi adım ile yazıyorum tabi. Orada ki felaketi olduğu gibi defalarca yazdım. Doğramacının haberi olmuş ve derhal o rektörü aramışlar. Demiş bu adamı derhal alacaksın. Bunun üzerine tabi görevden almak zorunda kalıyor. O Orhan Türkdoğan daha sonra bizi tekzip eden bir yazı göndermez mi? Hiç böyle bir mesele yokken bu

adamlar Rektörümüzü tenkit eden yazılar yazmışlar, onları ben tekzip ediyorum diyor. O söylemese bizim nereden haberimiz olacaktı. Tabi o kadar mücadeleli bir dönemdi ki o dönemde mücadeleden vazgeçmedik. İnkılâp tarihi enstitüsünde idareci olduktan sonra orada 36 tane asistanımız vardı. Bunlardan başka pek çok dışarıdan doktora yapanlar vardı. O doktora yapanlardan bir tanesi de Semih Yalçındır. Onlara doktora yaptıran benim. Daha sonra da kademe kademe yükseldiler.

Hattı zatında bizim davamız siyaset davası değildi. Bizim davamız inanç ve Türklük davası idi. Türk-İslam davasıdır. Türk ile İslam zaten birbirinden ayrılmaz. Bazıları bunları zamanında ayırmak istedi. Mesela bir misal vereyim. Bizim Türk milliyetçiler derneğimiz vardı. 1951 de kuruldu. 1953'te 2 yıl sonra kapatıldı. Ben o derneğin en genç mensuplarından birisiyim. O dernekte Orkun Dergisi çıkardı. Orkun Dergisi'ni çıkartan Atsız Beğ'dir. Dinsiz, imansız falan diye o dönemde Atsız Beğ'e hücum ederlerdi. Şimdi öyle misaller vereceğim ki bu konu ile alakalı hepsi çok önemli misallerdir. Atsız'ın Bozkurtlar romanında ki hikâyeler ancak akli başında olan bir İslam insanının anlayabileceği misallerdir. Mesela ilk olarak misal verecek olursak ayın ikiye ayrılması mucizesi Peygamberimizin mucizesidir. Bu hadise orada bulunmaktadır. Ancak bunu çok Müslümanım diyen kimseler dahi bilmezler. İkinci misali verecek olursak; bizim ananemizde kırklara karışmak vardır. Kırklara karışmak demek Kürşat İhtilali'nde ki kırk kişidir. Bu hadise bizim ta iki bin senelik hikâyemizdir. Ve neticede Kürşat İhtilali'nda kırk kişi varken bir tanesi geç kalmıştır. Bu kişi son dakikada yetişince kırk bir olur. Kırk bir de kırk bir kere maşallah demektir. Tamam, olduğu için Maşallah denmiştir. Bu ve buna benzer hikâyeleri bilmeyen kimseler Atsız Beğ'e dinsiz, imansız diye veryansın etmişlerdir. Ayasofya'nın cami haline getirilmesini teklif eden kendisidir. Bunu teklif eden birine nasıl dinsiz denir? 1908 yılında 2. Meşrutiyet ilan edildiği zaman milliyetçilik düşüncesinin güçlendiği bir dönemdir. Bunun sebebi de 1893 yılında Orhun Kitabelerinin neşredilmesidir. Bu kitabeler neşredilip basılınca kıyamet koptu. İnsanlar geçmişini öğrendi ve Türkiye'de müthiş bir heyecan cereyan etti. Hatta bize akraba olan Macarlar falan da bizlerde onlara akrabayız falan diye konuşunca Avrupa'nın her tarafı bu düşünce ile kaynamaya başladı. o dönem Türklük Ruhunun güçlendiği dönemdir. Atatürk ve Enver Paşa neslinin ki o nesil ağırlıklı olarak milliyetçi ve Türkçüdürler. Dolayısıyla bu nesle ittihatçı denildi. Milliyetçilere karşı olan bu insanlara da itilafçı denildi. Bunlar genel

itibariyle Türk olmayanlardan oluşmaktadır. Bunlar 1918 yılına kadar söz sahibi olamamışlardır. Bu tarihten sonra bunlar iktidara gelmişlerdir. Anadolu’da milli mücadele olurken, bunlar İstanbul’dan fetva dağıtmaktadırlar. Bu fetvada da her ne kadar Yunanlılar Anadolu’yu istila ettilerse de Afyon’a kadar geldiler ise de onlara karşı mücadele edenler çok hain insanlardır. Devletimize karşı isyan etmişlerdir. Bunu yapanlar itilafçılardır. Bir ailede herkes asil olacak diye bir şey yoktur. Şahsiyet insanın şahsındadır. Aynı aileden hayırlısı da çıkar haini de çıkar.

3.3.4. Günümüz Türk Siyaseti Ve Ülkemizin Geleceği İle İlgili Düşünceleriniz Hakkında Bilgi Verir Misiniz?

Şu anda ülkemizin başında bulunan iktidar bana göre; Türklüğümüze tam manası ile sahip çıkmamaktadır. Komşu ülkelerde Türkmenlerin çektikleri sıkıntıları gidermek için gerekli adımları atmakta geç kalmaktadır.

Cumhuriyet Halk Partisi hakkında ki düşüncelerim ise; bu siyasi partinin başında ki adam yani Kemal Kılıçdaroğlu, Milliyetçi Hareket Partisi başında ki Devlet Bahçeli ile aynı mektepte ve aynı sınıfta okumuş sınıf arkadaşı ve aynı yaşlarda iki insandır. Kafalarının da çok fazla farklı olduğunu zannetmiyorum. Birisi Milliyetçi Hareket Partisi başında onu idare etmekle meşgul, öbürkü de ben Dersimli Kemal’im diye söylüyor. Dersimli Kemal ne demektir? “Ben Kürdüm” demektir. Peki, neden Tunceliliyim demiyor? Çünkü isyancı memleket olan Dersimliyim diyor. Hadise budur. Ve aynı zamanda bir nokta daha var. Bu HDP’nin büyümesine, gelişmesine o yardım etmiştir.

Milliyetçi Hareket Partisi’nin şu anda yaptığı işler çok cahilce işlerdir. Yani milli iradenin karakteri olan işler değil de, ıvır zıvır işlerle meşgul oluyorlar. Bu kabilde bir durumda kalmış olmak, bitiriyor o işi. Ve şu anda yeni bir seçim olsa Milliyetçi Hareket Partisi aldığı oyu tekrar alabilir mi hiç zannetmiyorum.

Şu anda ki mevcut Milliyetçi Hareket Partisi’nin idarecilerinin idrakleri biraz kıttır. Dava eğer inanılmaz ve inancın müdafaası yapılmazsa bu particilik demek değildir. O zaman bu dava mücadelesinden çıkıp siyasete girmektedir. Gidip kendilerine sorsan bu alanda bilgi bakımından da cahil çıkacaklarıdır. Memlekette şu anda bir idare

bulunmakta ve bu idare Türklüğümüzü yok etmek için uğraşmaktadır. Bu milletin % 90'ı bir defa Türk'tür. Geriye kalan kesimin % 5'i Kürt, geriye kalan % 5 kesimde diğer Müslüman topluluklardır. Adam konuşmaya çıkıyor. Ben Gürcü'yüm, hanım tarafım zaten Kürt diyor. Peki, kardeşim senin Türkiye'nin başında ne işin var diye sormazlar mı bu adama? Yani bir insan milliyetini bu kadar mı reddedebilir.

3.3.5. Bugüne Ulaşmanızda Katkıları Olan Hayatınızda En Fazla İz Bırakan Sevdikleriniz Hakkında Bilgi Verir Misiniz?

Bu alanda epeyce kalabalık insan grubu vardır. Fakat genel manada Türk Milliyetçilerinin hepsinin benim dünyamda yeri büyüktür. Atsız Bey'den başlamak üzere, Alparslan Türkeş, Zeki Velidi Togan, Osman Turan, İhsan Doğramacı ve hayat arkadaşım Sevgi Hanım'ın ve ismini sayamadığım nice arkadaşımın benim hayatımda çok değerli yerleri vardır.

3.3.6. Gelecek Nesillere Söylemek İstedığınız Onlara Tavsiyelerinizi Öğrenebilir Miyiz?

Türklüğü idrak ederek, yaşayarak, inanarak hayatlarına devam etsinler. İslamı Türklükten ayırmadan mücadelelerine devam etsinler. Zaten Türk demek İslam demektir. Türkler Allah'ın ordusudur. 1944 yılında bu Türklük mücadelesi verenler alındı tutuklandı. Eğer Mehmet Akif 1936 yılında vefat etmeseydi inanıyorum ki Turancı diye onu da hapse atarlardı. "Bedrin Arslanları" diyor. Sakarya Savaşında onlar "Allah'ın son ordusudur" diye tabir ediyor.

Röportajımız bittikten sonra evinde geçen üç saatlik süre zarfında tez çalışmamız için kıymetli vaktini ayıran, beni evladı gibi karşılayan, sıcakkanlı, samimi ve misafirperver tavrı için Prof. Dr. Mustafa Kafalı Hocamıza teşekkür ederek, elini öpüp evinden ayrıldım.

SONUÇ

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın hayatı hakkında bilgi vermek ve eserlerini tanıtmak amacı ile yüksek lisans tezimi hazırladım. Hayatını tarihe ve Türk Milletine hizmete vakfetmiş bulunan Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Türk ilim hayatının mümtaz şahsiyetlerinden biri olmuş, Türk tarihçiliğine hepsi kendi konusunda ilk olabilecek çok değerli çalışmalar armağan etmiş, Türkiye'nin birçok farklı üniversitesinde görev yapan onlarca tarihçi yetiştirmiştir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla 4 kitap, 30 makale, 18 ansiklopedi maddesi yazıp, pek çok öğrenci yetiştiren Prof. Dr. Mustafa Kafalı ile ilgili, makale düzeyinde de olsa yapılan çalışma sayısının az olması bu konunun seçilmesindeki başlıca etkenlerden biri olmuştur. Her insanın farklı toplumsal rollere sahip olduğu ve hayatını bu rolleri çerçevesinde doldurduğu düşünüldüğünde, Prof. Dr. Mustafa Kafalı gibi yüzlerce akademik çalışma yapmış ve öğrenci yetiştirmiş bir kişinin birkaç makale ile hayatının ve fikirlerinin değerlendirilemeyeceği açıktır.

Bu çalışmada Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın bir insan, bir hoca ve bir tarihçi olarak hayatının farklı yönleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Osmanlı Sosyal İktisat Tarihinden, Osmanlı Kültür Tarihine, Atatürk ve Cumhuriyet Tarihinden, Kafkasya'da yaşayan Türklerin Tarihlerine, eğitim ve gençlik üzerine kadar birçok farklı alanda çalışma yapmış bulunan Prof. Dr. Mustafa Kafalı, mesleğini hakkıyla icra etmektedir. Okuldaki derslerinden arta kalan zamanlarında bulduğu her dakikasını arşivde geçirmeye çalışmış, mesleğini aşkı bilerek hayatını Türk tarihçiliğine vakfetmiştir. Bu yönüyle diğer tarihçilerden bazı noktalarda öne geçmiş, çalışma alanı ve bu alanın genişliğiyle farklı olmuştur. Ortaçağ'dan Yakınçağ, Yeniçağ, Cumhuriyet Tarihine kadar farklı alanlarda araştırma yapmış eser yazmış sayılı tarihçilerimizdendir. Yine sadece yaptığı bu çalışmalar kendisine değer katmamış, şu anda ülkemizin önemli tarihçilerinden olan birçok kişinin hocası olmuş, onları bizzat yetiştirmiştir.

Yüksek lisans tezimizin üçüncü bölümünde yer alan Prof. Dr. Mustafa Kafalı ile gerçekleştirdiğimiz röportajdan da anlaşılacağı üzere Prof. Dr. Mustafa Kafalı hayatını Türk tarihçiliğine ve Türk Milliyetçiliğine vakfetmiş bir insandır. Hayatının çeşitli zamanlarında bu mücadele uğruna türlü sıkıntılar çekmiş, ancak yine de inandığı doğrulardan vazgeçmeyerek, mücadelesini halen sürdürmektedir. Elbette ki dünya

üzerinde ki bütün insanların takdirini kazanmak imkânsızdır. Prof. Dr. Mustafa Kafalı'da bazı kesimlerin takdirini ve sevgisini kazanmasına rağmen, bazı kesimlerinde şiddetli eleştirilerine maruz kalmıştır.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı ile gerçekleştirdiğimiz bu röportaj esnasında da anlaşılmıştır ki, kendisi siyasetten her zaman uzak durmaya çalışmış, bulunduğu her ortamda, vermiş olduğu mücadelenin Milli bir dava olduğunu, bu davanın siyasi çıkarlara alet edilecek bir tarafının olmadığını defalarca ifade etmiştir. Makam ve mevki sevdasına hiçbir zaman düşmemiş, Türklük ve Türk Milliyetçiliği uğrunda verdiği mücadelesine de bu yaşına rağmen devam etmektedir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın az kitap yazdığı veya az sayıda bilimsel eser yayınladığı şeklinde eleştirenler bulunmaktadır. Kendisi ise, belki bu eleştirilerin haklı taraflarının olduğunu belirtmekle birlikte, ömrünü insan yetiştirmeye ve bu insanlara Türklük davasını aşılamaaya çalıştığını söyleyerek, yüzlerce kitap yazmak yerine milletine faydalı bireyler yetiştirmenin mücadelesini verdiğini röportajımızda ifade etmiştir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı önce bir ilim adamı daha sonra fikir adamı ve aydın bir kimse olarak karşımıza çıkmaktadır. Prof. Dr. Mustafa Kafalı her şeyden evvel bir ilim adamı idi. Bu yönü ile gerek yetiştirmiş olduğu talebeler, gerekse de kullandığı ilmî metot ve tarihçilik anlayışı ile Türkiye'de ve dünyada önemli tarihçiler arasında yer almaktadır. O ilim adamı kimliği ile Türk'ü en iyi anlayan şahsiyet ve anlatan ilim adamlarından biri haline gelmiştir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, ilim adamı yönüyle olduğu kadar, fikir adamı yönü ile de önem taşır. O, pek çok gazete ve dergiye ağırlık noktasını milliyetçiliğin, Atatürk'ün doğru anlaşılmasının ve Türk Kültürü'nün doğru şekilde ortaya konmasının ve dönemindeki ülke problemlerinin oluşturduğu makaleler kaleme almıştır. Bunun dışında, önemli simalar ve bu kimselerin düşünceleri, eylemlerine ilişkin yazıları da hayli önem taşımaktadır. Çünkü bu kimseler kendi dönemlerinde gerek ilmî, gerekse de siyasî kişilikler olarak ülkenin kaderinde rol oynamış şahsiyetlerdir ve bu kimselerin düşüncelerinin aktarılması, gelecek nesillere doğru bir istikamet verilmesi bakımından son derece önemlidir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı da gençliği bilinçlendirme noktasında, bir bilim adamı-sosyal bilimci olarak üzerine düşen görevi hakkıyla yerine getirmiş müstesna bir şahsiyettir. Ancak, bunu siyasete girmeden ve akademik sınırlar içerisinde kalarak yapması, belki de diğer bazı meslektaşlarından onu ayıran en önemli özelliğidir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı, sayısız makaleleri, ders kitaplarından başucu kitabı olacak nitelikteki ilmî araştırmalarının sonuçlarını ortaya koyduğu kitaplarına kadar, önemli eserler meydana getirmiş bir Türk tarihçisidir. Gerek eserleri ve gerekse de fikrî makaleleriyle Türk Tarihçiliği'nde ve diğer bazı yardımcı disiplinlerde önemli bir yere sahiptir. Modern araştırmacılığın ve elbette ki tarihçiliğin önemli unsurlarından birisi olan internet ortamında da Prof. Dr. Mustafa Kafalı hakkında pek çok pratik bilgiye ulaşılabilmesi, herhalde kendisinin Türk ilim âlemi, düşünce hayatı ve gençliği için nedenli önemli olduğunu ortaya koymaya yeterli delil teşkil edecektir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı kaleme aldığı eserleri, Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde verdiği dersler ve çeşitli yerlerde yaptığı konuşmalarla gerek bilim adamı, gerekse de bir aydın olarak kendisinden farklı disiplinlerde çalışmalar ortaya koyan bilim adamlarını etkilemiştir.

Tezimizin konusunu oluşturan Prof. Dr. Mustafa Kafalı, yaşam biçimi, akademisyenliği, ilmî ciddiyeti, hocalığı ve fikir adamlığı yönü ile Türk milletinin yetiştirdiği nadir şahsiyetlerden ve önemli tarihçilerden biridir. Kişiliği, olaylar karşısında sergilediği aydın tavrı ile Türk ilim ve fikir âleminde müstesna bir yere sahiptir. Yazdığı yüzlerce makale ve kitaplar onun hayat öyküsünün, adeta dolu dolu yaşanmış bir hayatın resmi olduğunu ortaya koymaya kâfidir.

Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın ilmi hayatının yanında, fikir hayatını da bu çalışmam esnasında inceleme fırsatını buldum. Yaşamı boyunca yaptığı mücadelelere baktığımda, Mustafa Kafalı'nın gerçek bir Türkiye sevdalısı ve inandığı değerler uğruna mücadele etmekten kaçınmayan sonuna kadar da mücadele eden, bir bilim adamı olduğunu gördüm.

Bu çalışmamda, böylesine müstesna bir insanın hayatını, eserlerini araştırmaktan ve bunlar hakkında bilgi vermekten büyük onur duydum. Çalışmamızda

Prof. Dr. Mustafa Kafalı gibi önemli bir ismi elimizden geldiği kadarıyla tanıtmaya fikir ve düşüncelerini ortaya koymaya çalıştık. Kısıtlıda olsa başarılı olabildiysek, bu bizim için en büyük bahtiyarlık kaynağı olacaktır.

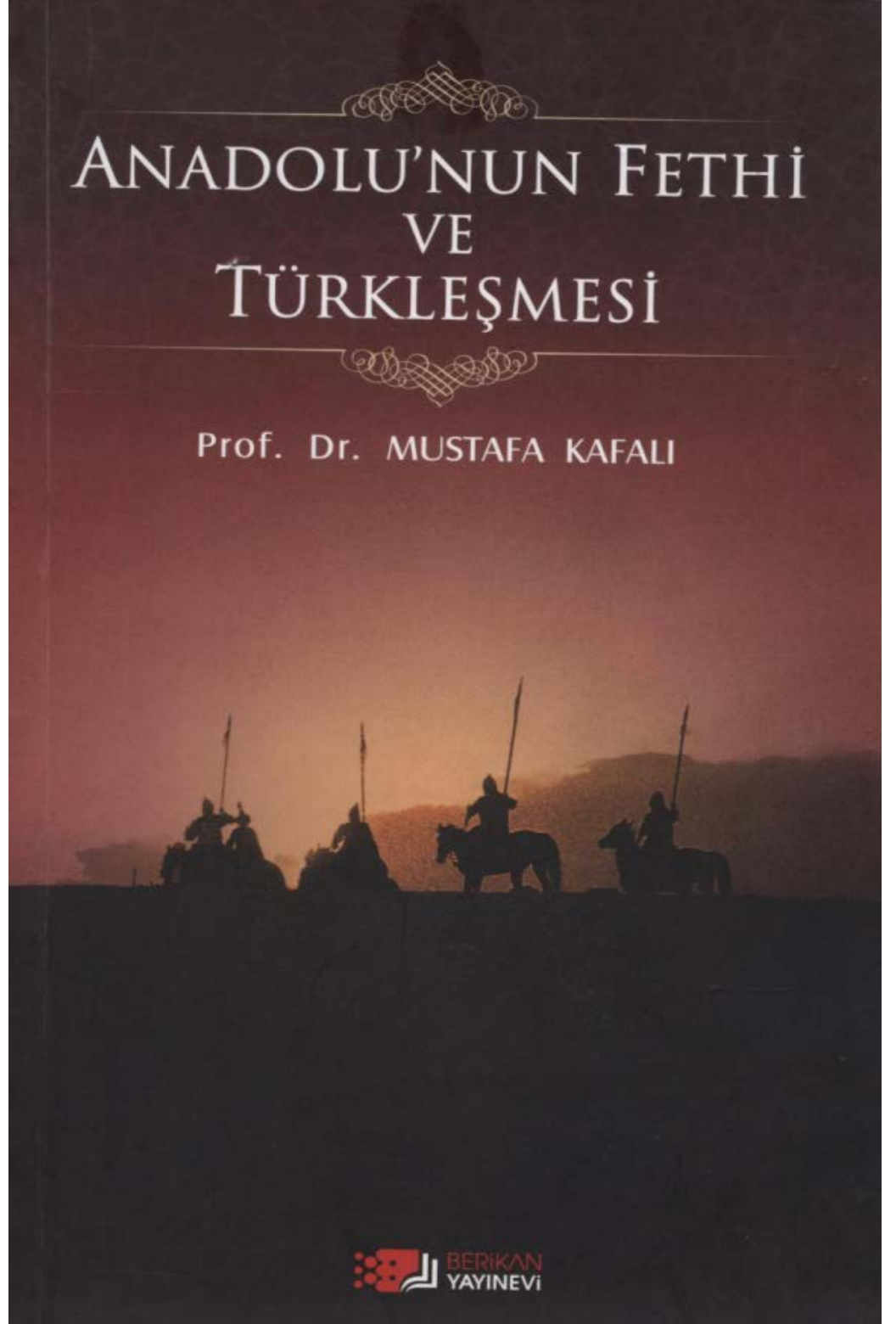
KAYNAKÇA

- Afyoncu, Erhan (2007), *Osmanlı Tarihi Araştırma Rehberi*, Yeditepe Yayınevi: İstanbul.
- Akyüz, Yahya (2005), *Türk Eğitim Tarihi*, Pegem Yayıncılık: Ankara.
- Aydın, Mehmet (1993), *Modernleşme ve Milliyetçilik*, Gündoğan Yayınları: Ankara.
- Boratav, Ali (1985), *Tarih Ve Tarihçi Annales Okulu İzinde*, Alan Yayıncılık: İstanbul.
- Bulduk, Üçler ve Üstün, Abdullah (2013), *Türk Tarihçiliğine Katkıları*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: Ankara.
- Devellioğlu, Ferit (2008), *Osmanlı-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi: Ankara.
- Duman Bilgay, (2007), "Irak Türkmenleri Özel Sayısı", *Global Strateji Dergisi*, C.3, S.9, ss 134-142.
- Erzurumlu, Kenan (2013), *Mustafa Kafalı*, Berikan Yayınevi: Ankara.
- Kafalı, Mustafa (1962), "Altın-Orda Tarihi Hakkında Bibliyografya Tenkidi", *Türk Kültürü*, Sayı 11, ss.24-29.
- Kafalı, Mustafa (1970), "Cuci Ulusu, Ak-Orda ve Gök-Orda", *Tarih Dergisi*, Sayı 24, ss.18-35.
- Kafalı, Mustafa (1970), "Cuci Sülalesi ve Şubeleri", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, Sayı 1, ss.42-55.
- Kafalı, Mustafa (1971), "Cuci Ulusu'ndaki İl ve Kabilelerin Siyasi Roller ve Ehemmiyetleri", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, Sayı 2, ss.15-27.
- Kafalı, Mustafa (1971), "Deşt-i Kıpçak ve Cuci Ulusu", *Tarih Dergisi*, Sayı 25, ss.15-19
- Kafalı, Mustafa (1972), "Kerkük Türkleri", *Töre Dergisi*, Sayı 4, s.17.
- Kafalı, Mustafa (1973), "Suriye Türkleri", *Töre Dergisi*, Sayı 5, s.23.
- Kafalı, Mustafa (1979), "Yeryüzünde Türkler", *Ötüken Dergisi*, Sayı 126, s.74.

- Kafalı, Mustafa (1983), "Esir Milletler Haftası ve Esir Türkler", *Konevi Dergisi*, Sayı 10, ss.18-22
- Kafalı, Mustafa (1990), "Kerkük Türkleri: Bugünü ve Yakın Mazisi", *Milli Işık Dergisi*, Sayı 4, s.43.
- Kafalı, Mustafa (1992), "Özbek Han", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C:34, s.109), Türkiye Diyanet Vakfı: İstanbul.
- Kafalı, Mustafa (1992), "Barak Han", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C:5, s.34), Türkiye Diyanet Vakfı: İstanbul.
- Kafalı, Mustafa (1993), "Cengiz Han", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C:7, ss.367-368), Türkiye Diyanet Vakfı: İstanbul.
- Kafalı, Mustafa (2005), *Çağatay Hanlığı*, Berikan Yayınevi: Ankara.
- Kafalı, Mustafa (2005), *Makaleler 1*, Berikan Yayınevi: Ankara.
- Kafalı, Mustafa (2005), *Makaleler 2*, Berikan Yayınevi: Ankara.
- Kafalı, Mustafa (2013), *Anadolu'nun Fethi ve Türkleşmesi*, Berikan Yayınevi: Ankara.
- Kemal, Y., (1986). *Siyasi ve Edebi Portreler*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul.
- Koçak, Cemil (2012), *Tarihçilerin Eleği*, Timaş Yayınları: Ankara.
- Komisyon, (2002), *Kafalı Armağanı*, Akçağ Yayınevi: Ankara.
- Mark, Gilderhus (2011), *Tarih ve Tarihçiler*, Birleşik Yayınevi: Ankara.
- Özipek, Berat (2005), *Muhafazakarlık-Akıl, Toplum, Siyaset*, Kadim Yayınları: Ankara.
- Sander, Oral (2005), *Siyasi Tarih-1918-1994*, İmge Kitabevi: Ankara.
- Turan, Osman (1973), *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi*, Turan Neşriyat: İstanbul.
- Uzunçarşılı, İsmail, Hakkı (1998), *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi: Ankara.

EKLER

EK 1: Anadolu'nun Fethi ve Türkleşmesi Ön Kapak

ANADOLU'NUN FETHİ VE TÜRKLEŞMESİ

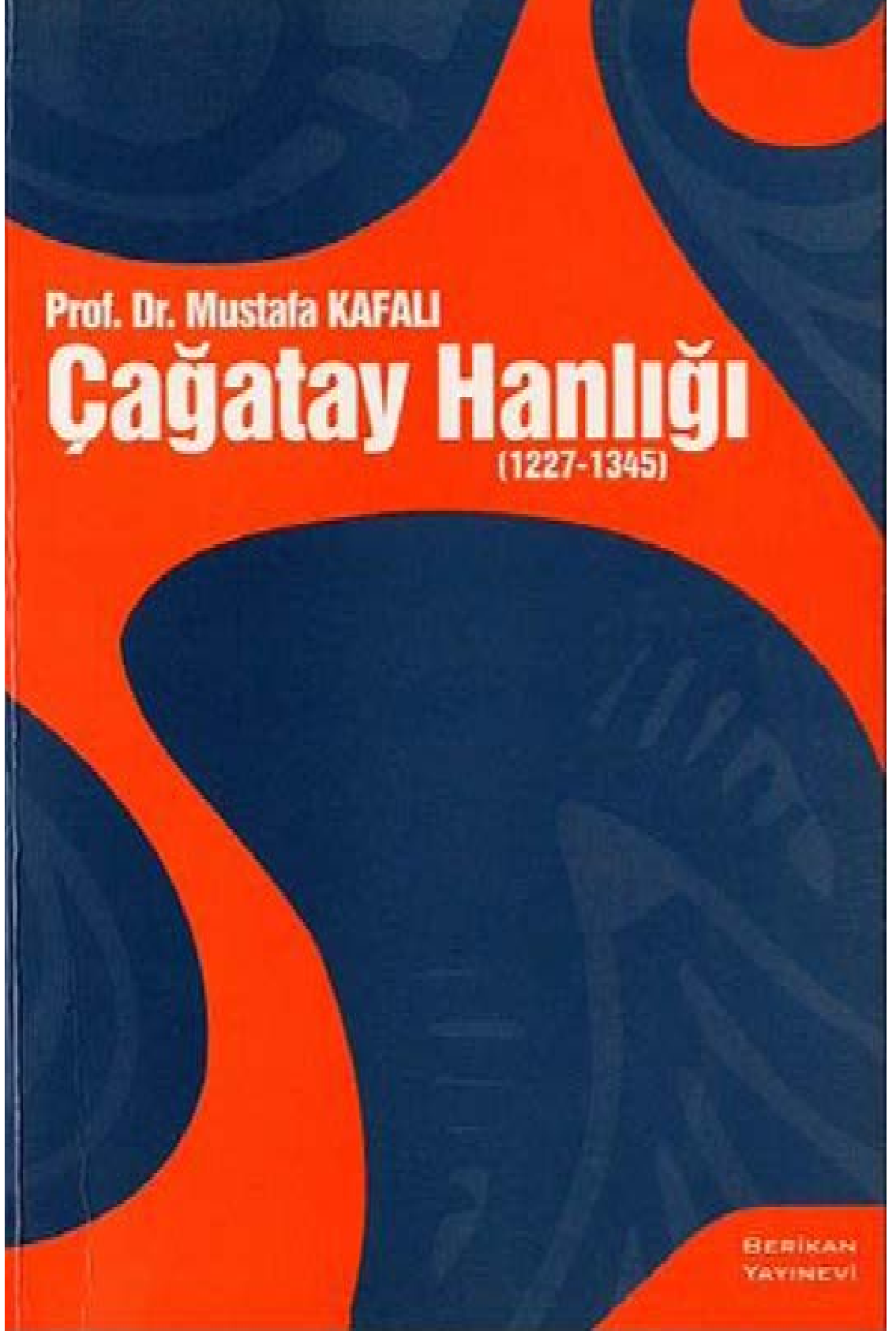
Prof. Dr. MUSTAFA KAFALI

Binlerce yıldır uğruna can verilip, kan dökülen topraklar. Üzerinde nice devletler kurulup, nice milletlerin yaşadığı coğrafya. Tarihin bütün büyük hükümdarlarının ona sahip olmak için yanıp-tutuştığı yer. Yüzlerce tahta ve taca mezar olan; isimleri bile unutulmuş onlarca halkın vatan yapmaya çalıştığı ülke: Anadolu. Ama hiç kimse onu Türk gibi sevmeyi, o da hiç kimseyi Türk'ü kucakladığı gibi kucaklamadı.

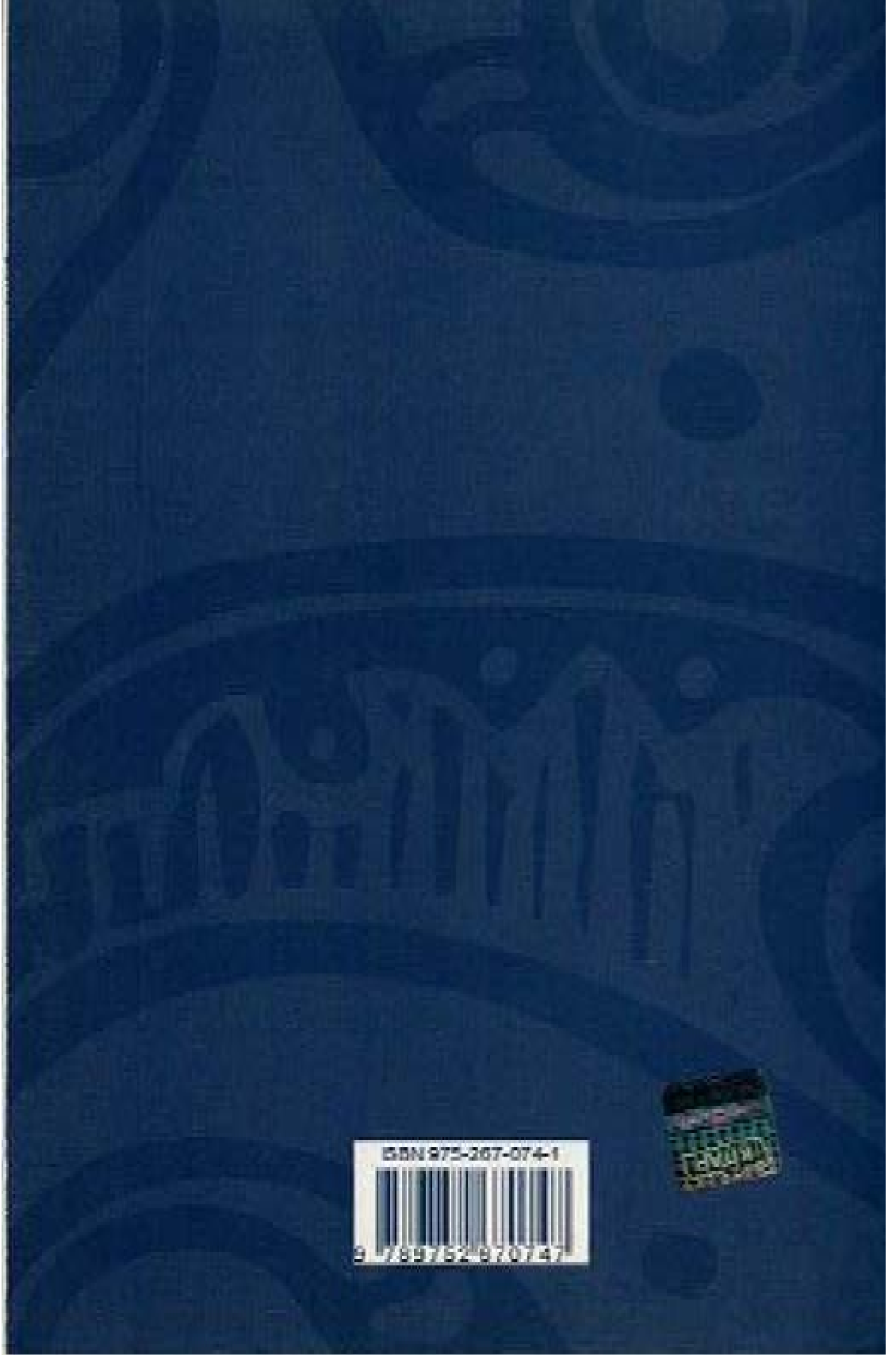
Bu topraklardan Türkleri çıkarmak için son iki yüz yıldır açıktan ve gizli bir savaş söz konusudur. Ama her türlü saldırıya rağmen Türk'ü Anadolu coğrafyasından atmak mümkün olmadığı gibi onlar bu yeni vatanlarına daha da sıkı sarıldılar. Dosta ve düşmana buraların ebedi vatanları olduğunu gösterdiler.

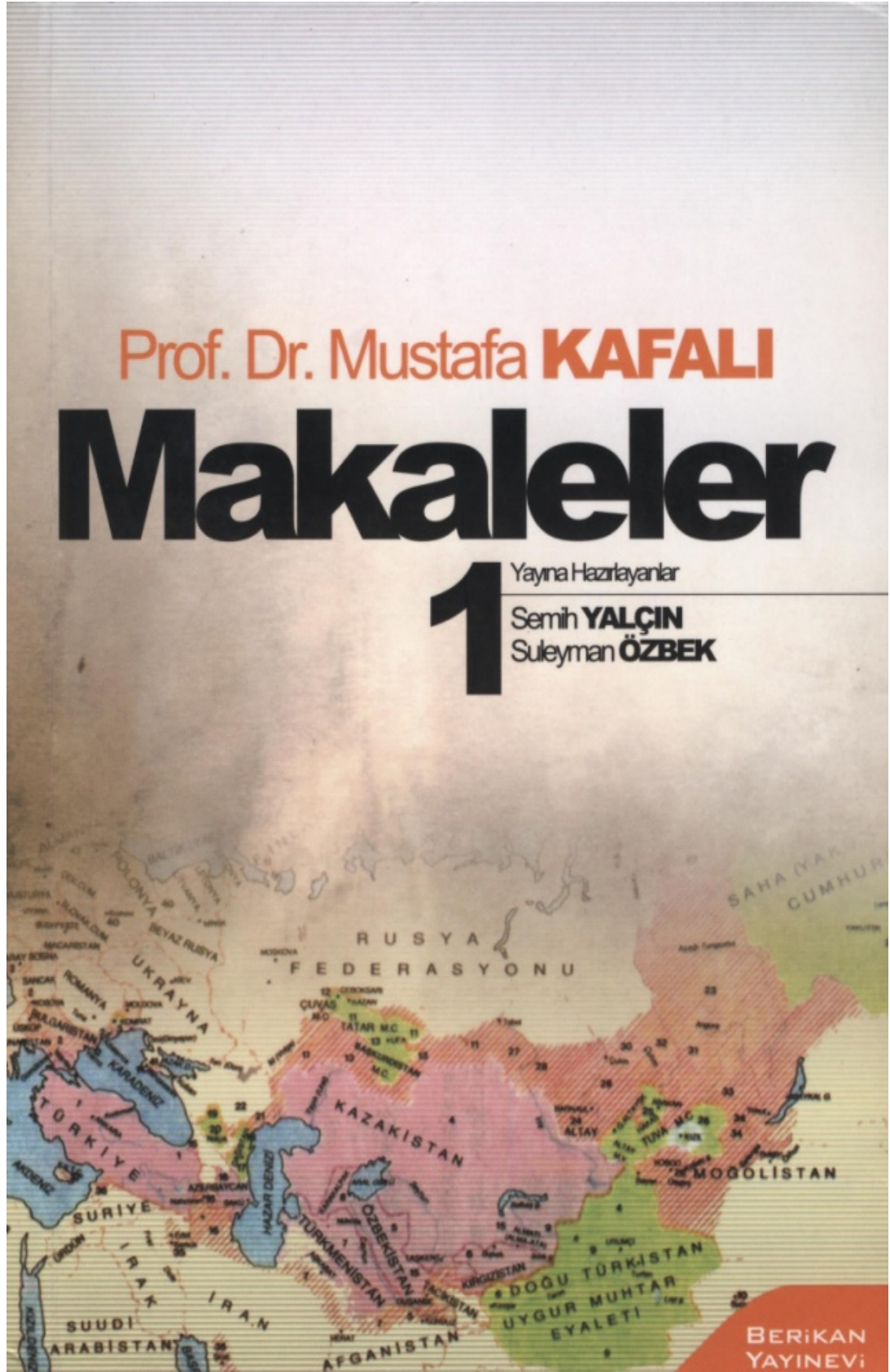

EK 3: Çağatay Hanlığı Ön Kapak

EK 4: Çağatay Hanlığı Arka Kapak

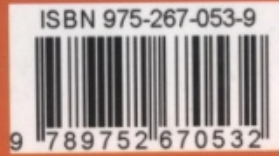

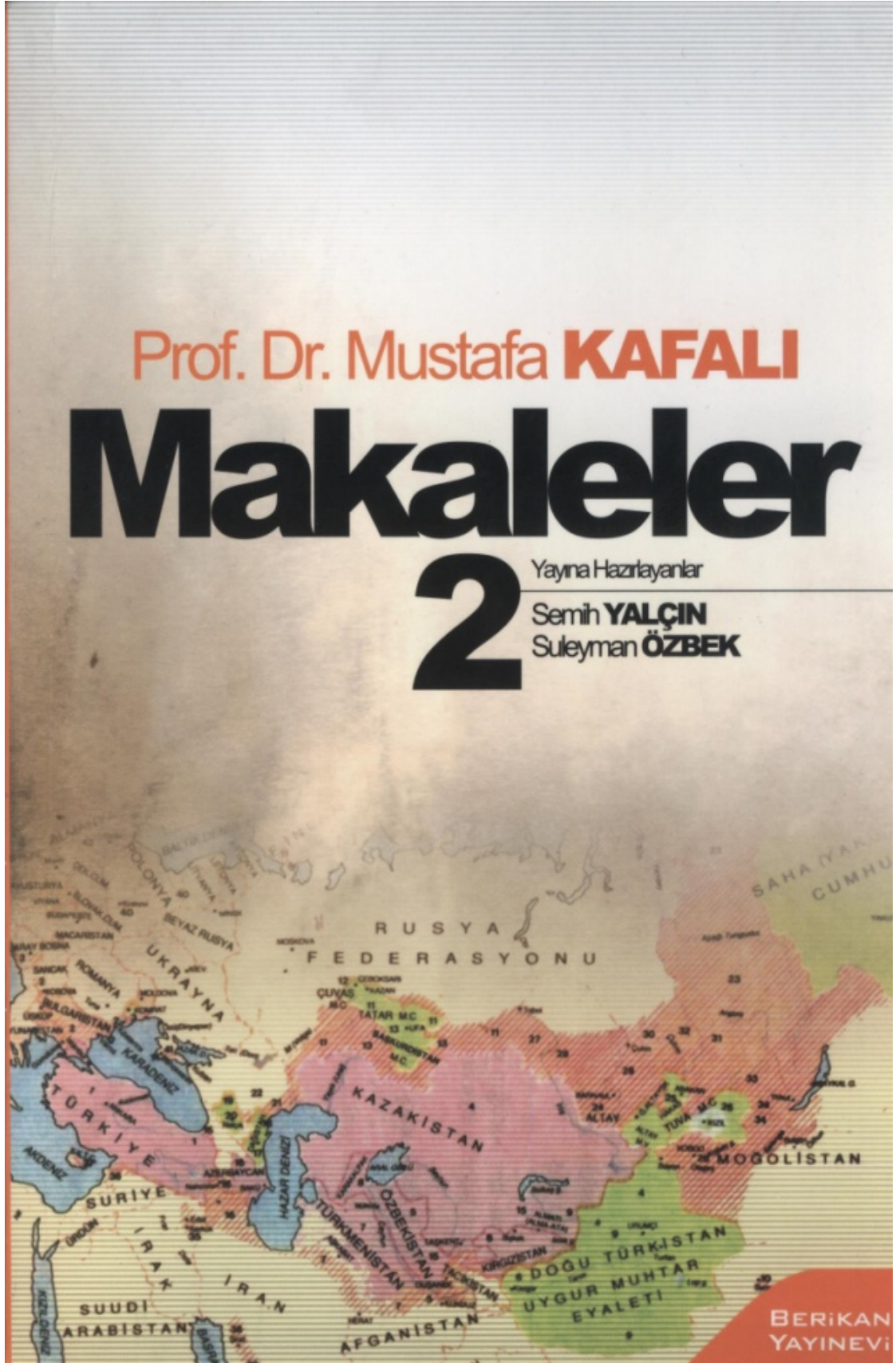
EK 6: Makaleler 1 Arka Kapak

Türk tefekküründe mutlaka bilinmesi lazım çok sade bir felsefe vardır. O da, vatan, millet, devlet üçlemesidir. Devlet karakter olarak babadır, güven kaynağıdır. Vatan anadır, dolayısıyla bütün çocuklarını bağrına basar. Millet ise, bu ana ile babanın evladı durumundadır. Bu üç değer birbirinden asla ayrılmaz ve hiçbirisi de feda edilemez. Millet olarak yaşamamanın teminatı, fertlerin mensubu olduğu milletlere karşı duydukları ruhi bağlılık hissi ve millet olma şuurudur. Bu şuurun gevşetilmesi, köretilmesi ise milletleri izmihlale götürür.

Prof. Dr. Mustafa KAFALI

EK 8: Makaleler 2 Arka Kapak

Türk tefekküründe mutlaka bilinmesi lazım çok sade bir felsefe vardır. O da, vatan, millet, devlet üçlemesidir. Devlet karakter olarak babadır, güven kaynağıdır. Vatan anadır, dolayısıyla bütün çocuklarını bağrına basar. Millet ise, bu ana ile babanın evladı durumundadır. Bu üç değer birbirinden asla ayrılmaz ve hiçbirisi de feda edilemez. Millet olarak yaşamının teminatı, fertlerin mensubu olduğu milletlere karşı duydukları ruhi bağlılık hissi ve millet olma şuurudur. Bu şuurun gevşetilmesi, köretilmesi ise milletleri izmihlale götürür.

Prof. Dr. Mustafa KAFALI

ISBN 975-267-054-7

9 789752 670549

EK 9: Düğünden Bir Anı 1-(28 Kasım 1962)

EK 10: Düğünden Bir Anı 2-(28 Kasım 1962)

EK 11: Mustafa Kafalı ve Ailesi

EK 12: Gençlik Yılları

EK 13: Askerlikten Bir Anı 1-(Afyonkarahisar-1967)

EK 14: Askerlikten Bir Anı 2-(Afyonkarahisar-1967)

EK 15: Genel Türk Tarihi Kürsüsü Hocaları ile...

EK 16: Baba ocağında Emmioğulları ile... (Ermenek-1986)

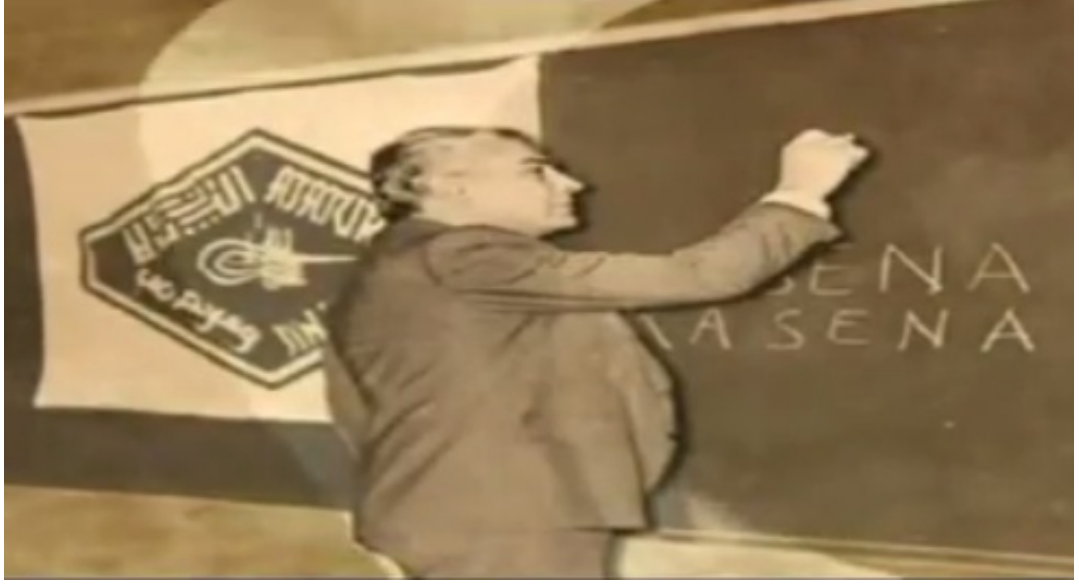
EK 17: Bahaettin ÖGEL ile birlikte

EK 18: Üniversite eğitimini aldığı “Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi”

EK 19: Öğrencilerine Ders Anlatırken

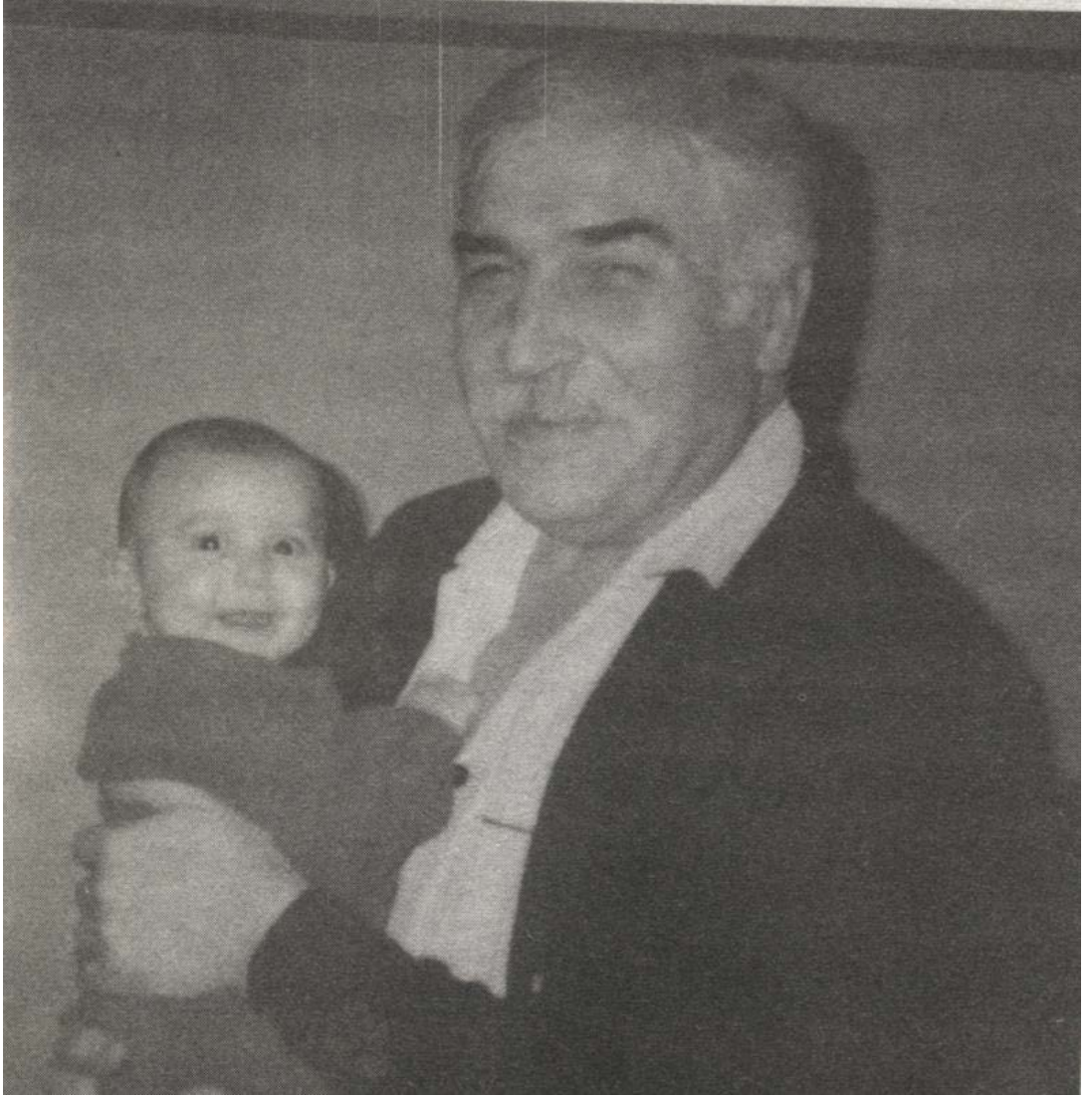
EK 20: Mustafa Kafalı ve Alparslan Türkeş

EK 21: Prof. Dr. Mustafa Kafalı ve Eşi Sevgi Hanım

EK 22: Prof. Dr. Mustafa Kafalı ve ilk torun (Sevgi Gökçe-1993)

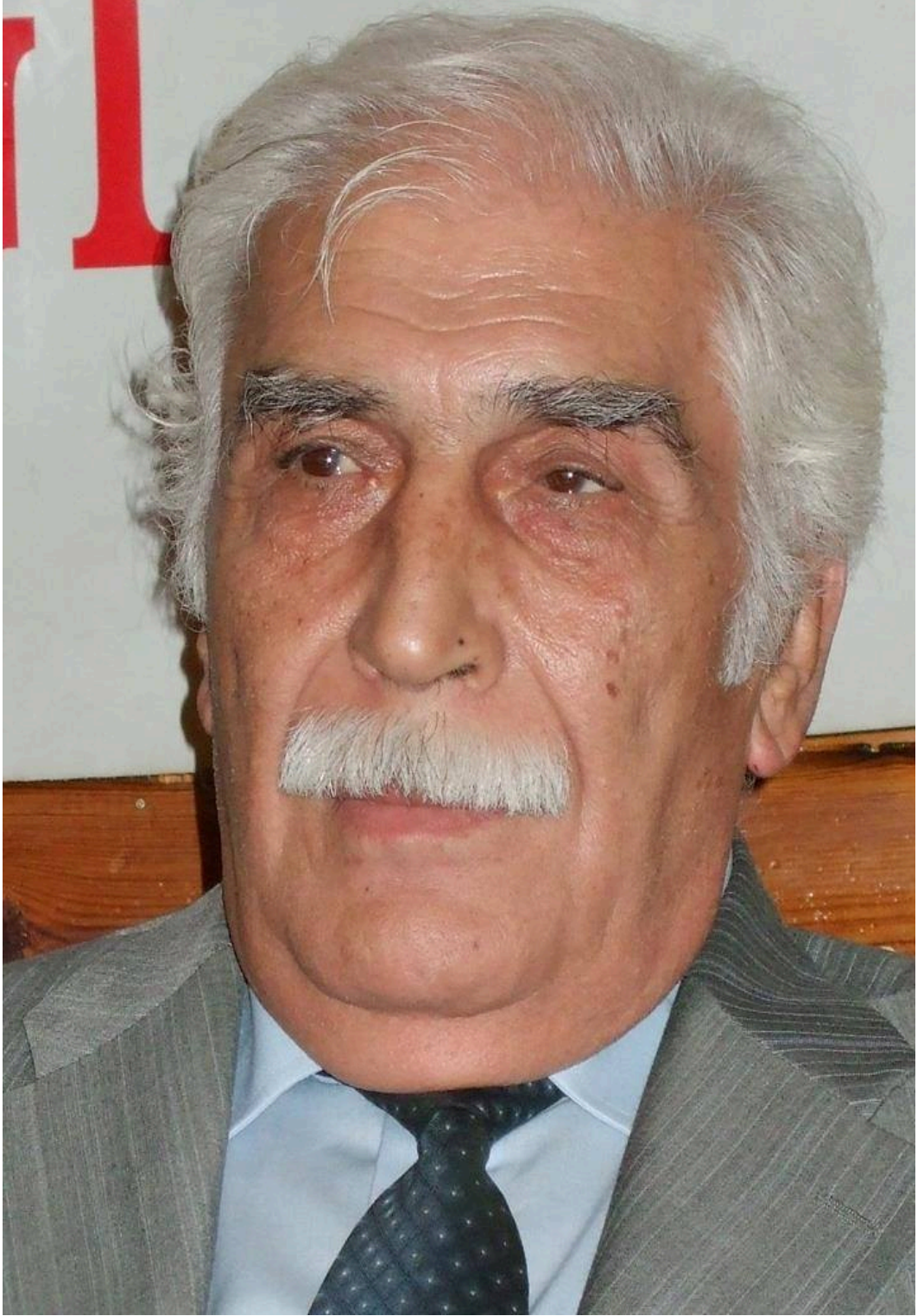
EK 23: Röportajımızı Gerçekleştirirken Prof. Dr. Mustafa Kafalı

EK 24: Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın İstanbul Beykoz'da ki Evi

EK 25: Prof. Dr. Mustafa Kafalı

T.C.

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖĞRENCİ ÖZGEÇMİŞ FORMU

Adı-Soyadı	Muammer MEŞE		
Lisans Öğrenimi	Sakarya Üniversitesi Tarih Bölümü	Doğum Yeri	Malkara
Yüksek Lisans Öğrenimi	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Tarih Bölümü	Doğum Tarihi	23.01.1988

1988 Tekirdağ-Malkara doğumlu olan Muammer MEŞE, Tekirdağ-Malkara’da oturmaktadır. 2005 yılında Tekirdağ-Malkara’da bulunan Malkara Lisesi’nin Sosyal Bilimler bölümünden mezun olmuştur. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Tarih Bölümünü kazanmıştır. Bölümünü 2010 yılında bitirmiş ve 2011 yılında Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalında yüksek lisansa başlamıştır.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

ADRES :Sağlamtaş Mahallesi Bakar Sokak No: 20 Malkara/TEKİRDAĞ

TELEFON : 0 282 427 17 19

GSM: 0 553 645 43 45

E-Posta: saktek5988@hotmail.com